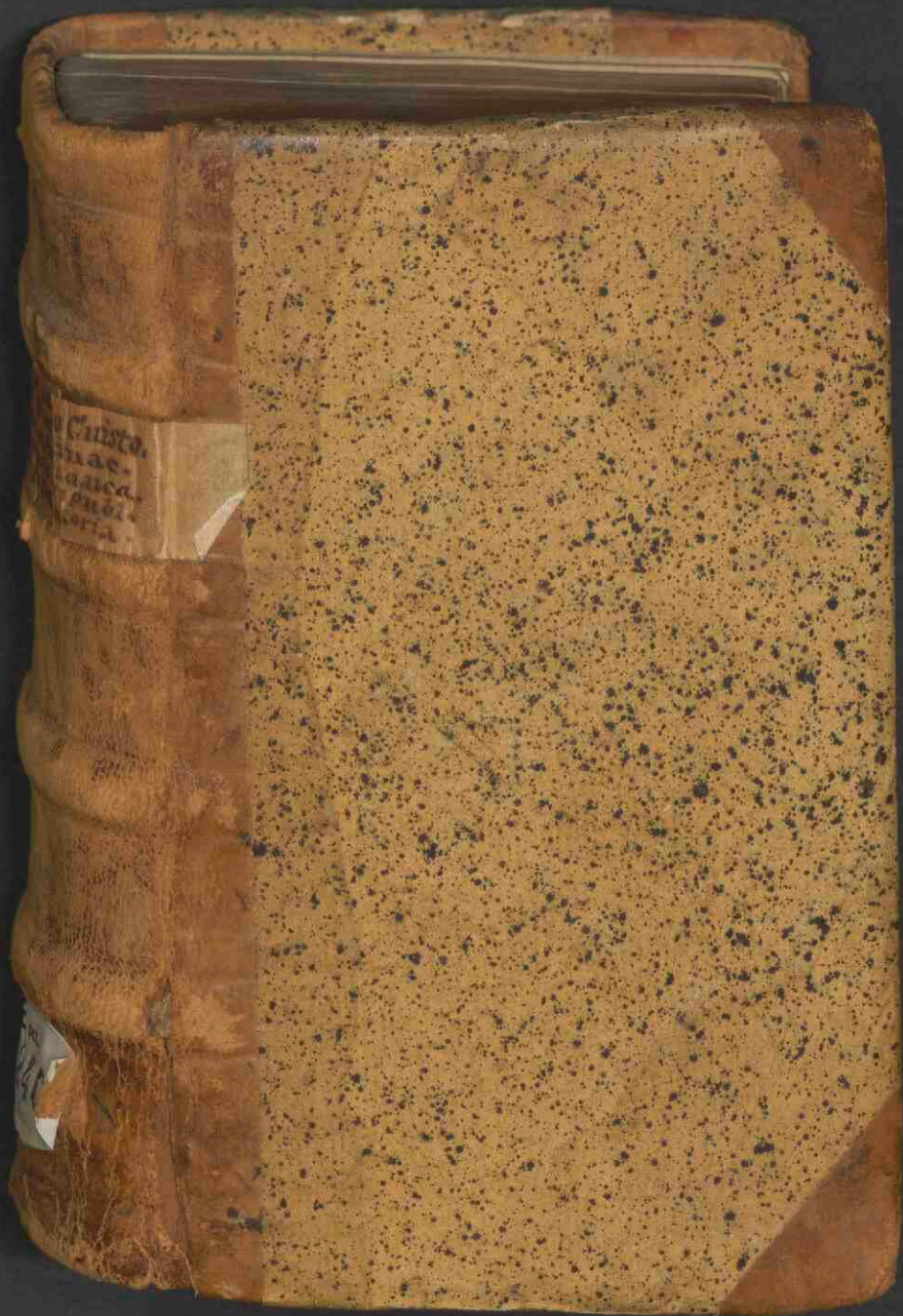

De imitando Christo, contemnendisque mundi vanitatibus libellus

<https://hdl.handle.net/1874/423215>

Custo
mae
adica
pua
oria

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
  - de kopsnede
  - de frontsnede
  - de staartsnede
  - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

W. KEMPIUS de Imitando Christo.
Ecclesiasl. Disciplina c.
BERTRANDUS de Polit. Regna.
MOSES Institutio Reipub.
ERASMI Epistola Consolatoria.

E oct.

240

U.B.U.

THE
MUSEUM
OF
THE
MUSEUM
OF
THE
MUSEUM

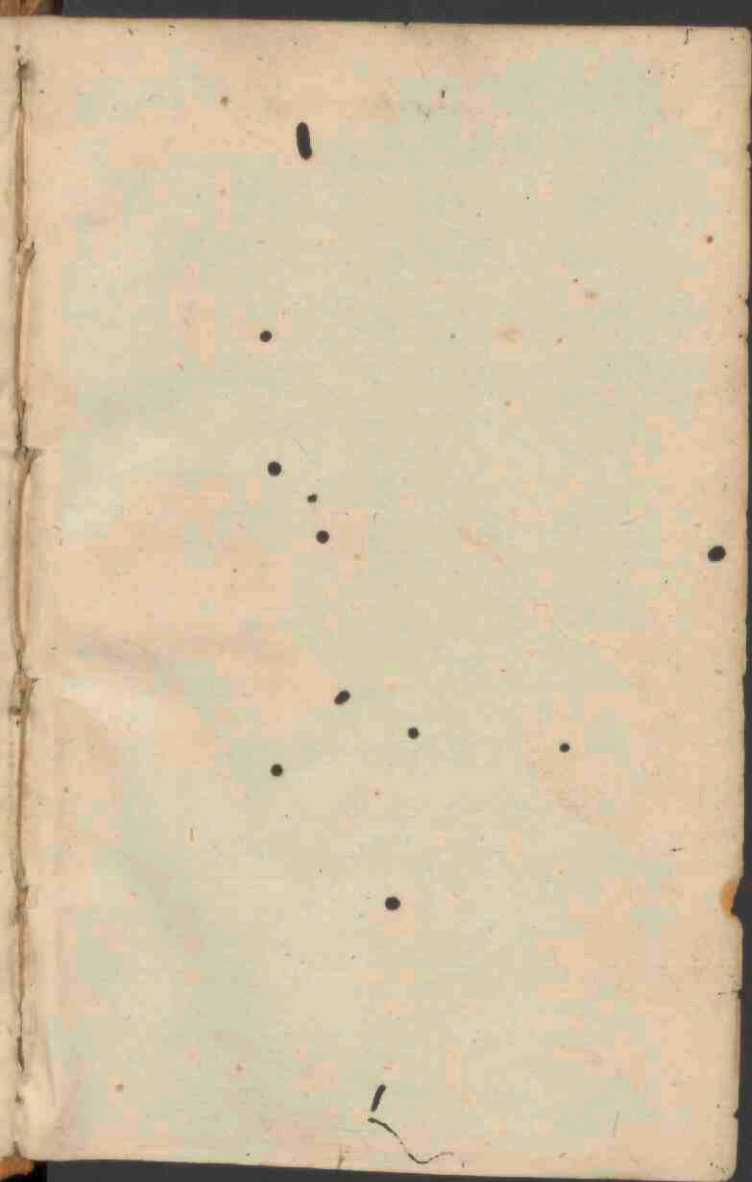

nager.

~~571 n.~~
Theologia

Octavo n°. 240.

No 51, a.

210

No 12, c.

73
DE IMI-
TANDO CHRI-

STO, CONTEMNENDISQUE
mundi uanitatibus libellus auctore

Thoma Kempisio, interprete

SEBASTIANO CA-
STELLIONE.

Estē imitatores Dei, ut chari filij, & cum chari-
tate uitam agite: quemadmodum Christus adama-
uit nos, & seipsum pro nobis dedit fertum ho-
stiamq; Deo ad suauem odorem. EPH. V.

Ex dono. Büchelij

BASILEAE

M. D. LXIII

Ms. 240.

Dr. James P. ...

SEBASTIANI CASTELLIONIS
de sua hac translatione
præfatiuncula

libellum hunc conscripsit olim latinè
Thomas dictus de Kempis, quem nos
Kempisium appellamus, natione Ger-
manus, ordinis Canonicorum regula-
rium Augustini, qui claruit circa annum 1410.

Aeditus est autem libellus hoc titulo. Libellus uerè
aureus de Christo imitando, ex fontibus sacre po-
tissimum scripturæ excerptus, Authore Domino
Thoma de Kempis. Eum nostro tempore transtulit
in Germanicum sermonem homo quidam, ut ego
arbitror, pius sepiusq; aeditus est hoc titulo.

Nachvolgung Christi.

Wie man alle ytelkeit diser wele
verschmahen sol von einẽ wolges
lerten liebhaber Gottes vor vil ja
ren Beschribẽ/yez abermals fleys
siger überläsen/vnd von neüwen
ausgägen. hoc est, Imitatio Christi: quoniam
pacto uitanda sit omnis huius mundi uanitas: opus
ante multos annos à quodam bone docto & Dei a-
mante conscriptum, & nunc denuo recognitum ac
recens aeditum.

Hunc ego libellum, quia pietatis plenus, non mihi

P R A E F A T I O

solum, sed & alijs pijs multis uisus est, putauī de latino in latinum, hoc est de agrestiore sermone in paulo mundioīem, sed tamen simplicem, esse conuertendum: in qua quidem mea conuersione iudicium sequutus sum interpretis Germanici. Omissit enim ille prudens quādam, paucula etiam nonnihil immutauit, quia illius uel temporis, uel status superstitionem sapiebant: quod idē ego mihi faciendum esse iudicauī.

Restat ut utriusq; mei facti uidelicet & quōd trāstuli, & quōd sic transtuli, rationem reddam. Erunt enim credo, quibus etiā ridiculum uidebitur, librū de latino in latinū conuētere. Alij in alieno opere quicquam mutare aut detrahare nefas esse iudicabunt. Quibus ego utrisq; breuiter respondebo.

Quōd latiniorē feci, causam habui hāc, quōd multi latiniora libentius legunt: & ego homines ad priorū libr. lectionē omnī licita ratione alliciēdos esse cēseo. Fingat nō aliquis de Heluetica lingua in Suetuicam, hoc est de Germanica in Germanicam trāstulisse: nihil habebit ea res peccati: nōnihil etiam boni. Quōd si cui hāc ratio nō satisficiat, non ero in meo facto defendendo uel diligentior uel curiosior: extat ipse sua lingua: per me legat qui uolet: ego uolentibus, non nolentibus transtuli. Eadē res est, aliter atq; aliter uestita: utra quisq; ueste delectabitur, ea utatur. ego uel ineptire malo, quā nō prodesse uolentibus

P R A E F A T I O

Quòd ad alterũ attinet, postquam Christi lux nostro seculo sic affulsit, ut multos errores & superstitiones detexerit, puto non nefas esse nonnullos castrare libros, ut omnia probantes, quæ bona sũt teneamus. Quòd si cui hoc non placebit, faciat quod solent in Martiali Poeta multi. Castravit eum quidam: quod eius factum casti omnes laudant: & castratum legunt: & salaces totum. Sic & hunc totum per me licet legant, quibus hæc improbatur castratio. Me quidem operæ meæ neq; pudet, neq; pœnitet, & eã nemini nocituram, nonnullis profuturã esse confido, Deumq; ut ita faxit oro.

Die 5. Iunij Anno 1563.

Main body of faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text at the bottom of the main body, possibly a signature or date.

DE MVNDANARVM VANITA

tum contemptu

CAP. I.

Qui me sequitur, non ambulat in tenebris sed vitæ lumen habet. Hæc Christi verba quibus admonemur vt eius vitam et mores imitemur, si verè collustrari, et ab omni cordis cæcitate liberari volumus. Quamobrem Christi vitam summo studio meditari debemus. Excellit sanè doctrina Christi omnem omnium sanctorum doctrinam: et si quis eius spiritu præditus est, is abditum ibi manna inuenit. Sed fit vt multi quia Christi spiritu carent, ideo ex frequenti euangelij auditione exiguam cupiditatem concipiant. Enimuero si quis Christi verba plenè & cum voluptate vult intelligere, huic necesse est, vt omnem vitam suam secundum illum componere studeat. Quid prodest ardua de Trinitate disputatio, si animi summissione careas, ideoq; displicet Trinitati? Enimuero non ardua dicta sanctum iustumq; reddunt hominè, sed studiosa vita deo charum efficit. Equidem peccatorum pœnitentiam sentire, quàm eiusdem definitionè tenere malim. Si vel vniuersas sacras literas, atq; adeo philosophorum omnium

dicta, memoria teneas, quid profunt ista omnia sine Dei charitate & gratia? Vana vanitas, & omnia sunt vanitas, preterquam deum amare, eiq; soli seruire. Ea demum summa est sapientia, per mundi contemptum ad celeste regnum tendere. Vanitas est perituras quærere diuitias, et in eis spem suam collocare. Vanitas est & honores ambire, ac seipsū extollere. Vanitas est & carnis cupiditates sequi, eaq; appetere, quæ tibi deinde graues pœnas sint allatura. Vanitas est longam vitam optare, & interim bonam vitā parum curare. Vanitas est præsentem duntaxat vitam intueri, & interim futura non præuidere. Vanitas est ea diligere quæ summa celeritate prætereūt, & illuc non festinare vbi sempiterna durat lætitia. Memento frequenter illius prouerbij: Nec oculus visu, nec auris expletur auditu.

Quamobrem da operam vt animum ab aspectabilium rerum amore abstrahas, teq; ad inaspectabilia conuertas. Qui enim cupiditatibus suis obsequuntur, ij & animum suum peccatorum conscientia contaminant, & Dei gratiam amittunt.

De modestia CAPVT II.

SVnt oēs homines natura discendi cupidi: sed quid prodest scientia religionis expers? Est omnino vel vilissimus agric.

agricola, sed qui Deum colat, ante ponendus superbo Philosopho, qui seipso neglecto cœli cursû cōsiderat. Qui seipsû probè nouit, seipsû parui facit, nec laudibus delectatur humanis. Si vel omnia quæcunq; in toto orbe constant, sciam, idemq; Dei amore caream, quid mihi id profuturum est apud Deum, qui de me ex factis meis iudicaturus est? Superfede nimio discendi studio, vt pote quòd animû multum detrahat atq; decipiat. Cupiunt enim suspici docti, sapientesq; dici. Iam verò multa sunt, quorum scientia animo parum, ne dicam nihil, prodest: & valde insipiens est, qui alijs rebus incumbit, quàm ijs quæ ad ipsius salutē cōferunt. Non satiant animû multa verba, sed mentem reficit vita bona, præstatq; homini bene sibi conscius animus magnam ad Deû confidentiam. Quanto tu plura melioraq; didiceris, tâto grauiores pœnas lues, nisi eò factius vixeris. Quamobrè noli vlla vel arte vel scientia insolescere, quin potius concessa tibi rerum cognitione timidior esto. Quòd si tibi multa scire multaq; percepisse videris, scito longè plura esse quæ nescias, ac superbire noli, sed potius ignorantia tuâ agnosce. Cur tu te cæteris anteponas, cum multi te doctiores & legis peritiores reperiantur? Si vis vtiliter aliquid scire & discere ama ne sciri proq; nihilo haberi. Nam suis
suis

4 DE CHRISTO

sius vera cognitio atq; despectio, ea demum summa est vtilissimaq; eruditio, seq; ipsum parui, alios magni facere, & in precio habere magna est sapientia atq; perfectio. Si quē a-
pertē peccare, aut graue aliquod facinus perpetrare videris, non idcirco meliorem te debes existimare: nescis enim quandiu sis in virtute perseueraturus. Sumus equidem omnes fragiles: sed fragiliorem te existimato esse neminem

De doctrina veritatis CAP. III

Felix quem veritas nō figuris vocibusq; pereūtibus, sed ipsa per se vti est, docet. Nam sæpe nos opiniones sensusq; nostri fallunt, parumq; valent. Quid prodest de occultis obscurisq; rebus arguta disceptatio, quarum ignoratio nobis fraudi futura non sit in Dei iudicio? Insignis sanē stultitia est, quōd neglectis vtilibus & necessarijs, vltro incūbimus curiosis & dānosis vsque adeo oculis præditi, tamen non videmus. Quid causæ est cur genera illa speciesq; Dialecticas curemus? Quem enim æternus ille sermo alloquitur, is à multis opinionibus expeditur. Nam ab vno sermone sūt omnia, & vnū loquuntur omnia, estq; hoc principium illud, quod nos alloquitur, & sine quo nemo rite rem intelligit aut iudicat. Qui verò omnia sunt vnum, quiq; ad vnum trahit

trahit omnia, & in vno vide omnia, is & a-
nimo esse cōstanti, & in Deo perpetuò ac-
quiescere potest. O veritas Deus, fac me v-
num tecū in charitate perpetua. Tedet me
sæpe multa legere & audire. in te est quic-
quid uolo & cupio: taceât doctores omnes:
sileat omnis rerum natura in tuo conspectu:
tu me solus alloquere. Nam quanto quisque
sibi coniūctior est, quātoq; magis secū habi-
tās minus, extra vagatur, tātō & plura & al-
tiora sine labore percipit, quippe qui intel-
ligētīæ lumē supernè, accipit. Purus, simplex
cōstantq; animus in multa opera nō distra-
hitur vt pote qui omnia ad Dei honorē faci-
at operāq; det vt ab omni amore sui ocietur.
Quid enim hominem magis impedit atq;
vexat, quān animi indomitæ perturbatio-
nes? Bonus & religiosus homo antequam
opera aggrediatur, prius ipse secum cōsul-
tat. neq; se operibus suis ad vitiosas cupidi-
nes abstrahi patitur, sed eas rectæ rationis
arbitrio inflectit. Equidem nullum grauius
certamen est, quān seipsum vincere conari,
atq; hoc opus habere debemus, vt nos ip-
sos vincamus, & in dies nobisipsis fortiores
fiamus, semperq; nōnihil in virtute profici-
amus. Omnis enim in hac vita perfectio im-
perfecti quiddā sibi annexū habet, omnisc;
nostra veri perspicientia caliginē nō caret.
Est omnino humilis sui cognitio certior ad
Deum via, quān profunda scientiæ perue-

stigatio. Neq; tamen culpanda scientia est, aut cuiuspiam rei cognitio, quæ si ritè consideretur, bona, & diuinitus condita: sed ei semper antefendus est animus sibi bene conscius, & coniuncta cum virtute vita. Sed quia pleriq; magis scire, quàm bene viuere student, efficitur vt plerumq; errent, & penè nullum, aut certè exiguū fructum ferant. Qui si tantam edhiberent diligentiam tum in vitijs extirpandis, tum in virtutibus ferendis, quantam adhibent in quæstionib; mouendis, profectò nec in vulgo tot scelerum flagitiaq; perpetrarentur, nec in literatis tanta vitæ licentia vigeret. Certè ubi venerit dies iudicij, nō quid legerimus, sed quid egerimus: neq; quàm bene dixerimus, sed quàm religiose vixerimus, exigetur à nobis ratio. Age iam, vbi nunc sūt omnes illi magistri primarij; viri tibi olim dum viuerent studijsq; florent, noti? quorum nunc stipendijs alij fruuntur, qui fortasse de illis ne quidem cogitant. Illi quidem dum viuerent aliquid esse videbantur, nunc de eis filetur: tam cito perit humana gloria. qui si vitam scientiæ suæ consentanea egissent, feliciter literis operam dedissent. Quàm multi vana scientia pereūt in hoc seculo, quia Dei cultum parum curant: quoniamq; magni, quā demissi esse malunt, sit vt vanis cogitationibus vtantur. Verè magnus est qui magnam
habet

habet charitatem. Verè magnus est, qui suo iudicio paruus, omne culmen honoris pro nihilo ducit. Verè prudens est qui terrestria omnia pro stercoreibus habet vt Christum lucrifaciat. Et verè beatus & doctus est, qui Dei voluntatē exequitur, relinquitq; suam

De prudentia in rebus agendis

CAPVT IIII

Non cuius dicto aut instinctui credendum est, sed cautè ac per ociū res est secundum deum ponderanda. Sæpe malū, prohdolor, facilius quàm bonum de altero & creditur & dicitur: ita sumus infirmi. Sed perfecti homines non cuiusvis orationi credūt, quippe qui sciant infirmitatem humanā & ad malum procliuē & in verbis sæpe labentem. Magnæ sapientiæ est, nec in agendo præcipitem esse, nec in eo quod semel animo concupiueris pertinacem. Eiusdem sapientiæ est neq; quibuslibet hominum verbis, neq; audita aut credita mox in aliorum aures effundere.

Cum sapiente & religioso homine consiliū inuito, potiusq; à meliore instrui, quàm ipse tua inuenta sequi studeto. Facit bona vita hominem sapientem secundum Deum, & multorum peritum. Quanto quisque submissiorē Deoq; subiectiorē se præstat, tanto idem in omnibus & sapientior est & paucior.

8 DE CHRISTO

De sacrarum literarum lectione CA. V.

IN sacris literis veritas, nō eloquētia quærenda est, debētq; eodē quo dictatæ sunt spiritu legi, & in eis vtilitas potius quā orationis subtilitas quæri: nec minus libēter religiosos rudesq;, libros q̄ arduos profundosq; legere cōuenit. Neq; verò te scribētis autoritas moueat, vtrū parue an magnę literaturæ fuerit: sed puræ veritatis amor ad legēdū te attrahat: neūe quis dicat, sed quid dicatur attende. Intereūt homines, sed diuina veritas durat in æternum: & nos nulla personarum habita ratiōne varijs modis alloquitur Deus. Sæpe nos in literarum lectione impedit nostra curiositas, dum ea percipere ac discutere volumus, quæ simpliciter prætereunda essent. Si fructum inde vis percipere, submissee, simpliciter, fideliter legito, neūe scientiæ nomen vnquam affectato. Sanctos homines interrogare amato, eorumq; dicta tacitus audito, neūe seniorū figuratis verbis offendor: neq; enim temere enunciantur.

De animi perturbationibus CAP. VI.

QVando cunq; aliquid intemperanter appetit homo, statim animo redditur inquieto. Superbus aut avarus nunquā quiescit, sed qui animo pauper & summissus est, is in alta pace degit

IMITANDO

degit. Qui verò animi perturbationes non-
dū planè necavit, is & facilè tétatur, & par-
uis etiam vilibusq; rebus vincitur. Infirmus
animo, & adhuc nonnulla ex parte carnalis,
& ad sensibilia propésus, seipsum à terrenis
cupiditatibus totum abstrahere vix potest:
ideoq; dū abstrahit, sæpe cum dolore id fa-
cit, & si quis ei resistit, facilè irascitur. Sin
prosequutus est quod concupiuit, confestim
peccati conscientia angitur, quia cupiditatì
suæ obsequutus est, quæ ad eam, quã quæ-
rebat, pacem, nihil profuit. Igitur non serui-
endo, sed resistendo cupidinibus inuenitur
vera pax animi: existitq; ea pax non in cor-
de carnalis hominis, non in addicò rebus
externis homine, sed in seruido & spirituali.

De uana spe fastuq; fugiendo CAP. VII.

IN hominibus ceterisq; rebus creatis spè
suam collocare, leuitatis est. Ne te pudeat
alijs seruire amore Iesu Christi, & paupe-
rè in hac vita videri. Noli teipso niti, sed
in deo spem tuam colloca. Conare pro vi-
rili, et Deus aderit bonæ tuæ voluntati. Ne
confide vel tuæ scientiæ, vel cuiusquã mor-
taliū astutiæ, sed potius Dei fauori, qui &
submissos adiuuat, & insolentes deprimat.
Ne gloriare vel de diuitijs, si adsūt, vel de a-
micis, si potentes sunt, sed de deo qui & om-
nia præstat, & seipsū super oia dare cupit.

Ne te extolle de corporis vel magnitudinē vel pulchritudine, quæ vel leui morbo corrupta fœdatur. Noli ipse tibi de dexteritate ingenioſit̃e tuo placere, ne Deo displiceas, cuius est quicquid boni à natura habes. Cæteris meliorem te ne existimato, ne fortè apud Deū, qui nouit quid fit in hominē, deterior habere. Rectè factis̃ superbiŃe noli: nam longè alia sunt Dei quàm hominū iudicia, quippe cui sæpe displiceat quod hominibus placet. Si quid in te boni est, credito de altero meliora, vt nimii submissionē retinas. Vel omnibus seipsū subijcere nihil nocet: at nocet uel vni seipsū præponere. Sūmissus homo iugi pace fruitur: at superbi animus irā & dignatione frequēter agitur.

De cauenda familiaritate nimia

CAPVT VIII.

Non cuius animun tuum aperitō, sed cum sapiente ac religioso negotium tuum communicato: cum iuuenibus autem & extraneis rarus esto. Diuitibus blandiri noli, ne uē cū magnatibus libētē versare: quin te modestis & simplicibus, religiosis, beneq; moratis associato, & cōducibilia tractato. Mulieri nulli familiaris esto, sed in vniuersum oēs bonas mulieres comendato. Soli Deo, eiusq; angelis familiaris esse optato: hominū quorundam.

familiaritatem euitato. Charitas habēda est erga omnes: sed familiaritatē non expedit: Quandoq; accidit vt ignotus aliquis secūda fama clarus sit, idem postea cognitus ac præsens vilescat obscuriorq; fiat. Putamus aliquando nos alijs inita familiaritate placituros, à quibus morum nostrorum improbitas animaduersa est, eis magis etiam displicemus.

De obedientia & subiectione

CAPVT IX.

Permagnū est alterius imperio subiectū viuere, neq; sui iuris esse: multoq; tutius paretur quā imperari. Multi necessitate magis quā charitate obediunt, ijdeq; id cum labore faciunt, & facile murmurant; nec mentis libertatem adipiscuntur, nisi & ex animo & propter deum sese dicto audientes prębeant. Quocunq; te vertas, nullā vscuatn, nisi in alterius imperio modestē ferēdo, quietem inuenies. Multos sefellit locorum imaginatio atq; mutatio. Agit equidē quisq; libenter arbitrio suo, & in eos qui secum sentiūt propensior est. verū si inter nos versatur Deus, omnino cedendum est aliquādo nostra sententia propter bonum patris. Quis enim ita sapit, vt omnia sciat? Quare noli nimis tuæ sententiæ cōfidere: sed aliorum quoq; iudicium libenter audito.

Quòd si bonam alioquin tuam sententiam, tamen propter Deum missam feceris, aliàq; sequutus fueris, magis inde proficies. Audiui enim sæpe, tutius esse audire & accipere consilium, quàm dare. Fieri enim potest vt sit alioquin bona cuiuspiam sententia, & tamen si idem alijs, dum id ratio aut causa postulat, obtemperare nolit, hoc argumêto superbiam pertinaciamq; suam ostendat.

De cauenda familiaritate uerborum

CAPVT X.

HOminū turbas, quoad eius fieri potest, caueto: multum enim officiant qui de rebus mūdānis vulgò haberi solent sermones, etiam si alioquin à simplici animo proficiscantur. Facile enim vanitate capti inquinamur, fitq; sæpe vt me tacuisse, & in turba non fuisse optem. Quòd si causa quærat, cur tam libèter inter nos colloquamur & cōfabulemur, cū tamen raro sine conscientia labe aliqua ad silentiū redeamus, hāc esse cōperietur, quòd ex frequētibus colloquutionibus solatium ancupamur, & fatigatum diuersis cogitationibus animum releuare cupimus: ac quanto quidq; vehemētius diligimus & auemus, quantoūe qui que nobis magis aduersari sentimus, tātō magis de eo loqui libet & cogitare, idq; plerumq; frustra. Nam hæc exterior

terior consolatio interiori diuinæq; consolationi non exiguum detrimentum affert. Itaq; vigilandum orandumq; est, ne tempus ociose transigatur: quòd si loqui libet & expedit, vtilia loquere. A garriendo quidē deterrere nos illud maximè debet, quòd & vitiosa est consuetudo garrendi, & profectū nostrum remoratur. Cæterum conducit nō parum ad proficiendum in rebus diuinis religiosa de eis colloquutio, presertim vbi homines animo spirituq; similes inter sese in Deo copulantur.

De pace consequenda, studioq; proficiendi.

CAPVT XI.

POssemus alta pace frui, nisi aliorū dictis & factis, quæ nostræ procurationis non sūt, occuparemur. Sed qui possit in pace diu degere, qui se alienis curis immiscet? qui occasiones foris quærit? quæ vel parum vel rarò sese intus colligit? Beati simplices: nam ij multam pacem assequuntur. Iam verò cur quidā sanctorum ita perfecti, itaq; diuinarum rerum contemplationi adicti extiterunt? nimirum quia terrenas cupiditates omnes enecare studuerunt, ideoq; totis animi sensibus Deo adherere, liberaq; vacare potuerūt. At nos animi nostri perturbationibus nimium occupamur, rebusq; caducis nimium sollicitamur. Rarò etiā vel

vnum vitium perfectè vincimus, & ad quò-
 tidianū profectū non accendimur: ideoq̄;
 frigidi & tepidi manemus. Qui si nobis ip-
 sis planè mortui, interius minimè impliciti
 teneremur, fieret profectò vt diuina sentire,
 cœlestiumq̄; rerum contemplationem nō-
 nihil experiri possemus. Est omnino maxi-
 mum, ne dicam omne impedimentum in eo
 positum, quòd ab animi perturbationibus
 & cupiditatibus non sumus liberi, nec per-
 fectam sanctorum viam conamur ingredi.
 Quòd si quando vel tantulū rerum aduersa-
 rum occurrit, nimis facilè deijcitur, & ad-
 humanas consolationes nos conuertimus.
 Quòd si, vt viros fortes decet, in prælio stare
 niteremur, non dubium est quin auxiliū no-
 bis de cælo mitti videremus. Idem etiā cer-
 tantes, suumq̄; fauorem sperantes paratus
 est adiuuare, qui nobis certandi occasiones
 procurat vt vincamus. Quòd si in exteriori-
 bus duntaxat rebus istis præstandis gressum
 religionis collocauerimus, breui finem ha-
 bitura est nostra religio. Radici admouēda
 est securis, vt à cupiditatibus expurgati, pa-
 catum animū adipiscamur. Si vel vnum vi-
 tium quotannis extirparemus, cito perfe-
 ti viri efficeremur. Nunc contrà fit, vt sæpe
 nos initio correctionis nostri meliores pu-
 rioresq̄; fuisse deprehendamus, quàm post
 multos professionis annos: quò fit vt cum
 debeat

debeat ardor progressusque noster indies crescere, magnū iudicemus, si quis ardoris primi partē retinere queat. Si principio vim aliquātam nobis inferremus, efficeretur vt postea omnia cum suauitate lētitiāq; præstare possemus. Est equidē graue, assueta relinquere: grauius etiam suæ ipsius voluntati repugnare: verū si parua leuiāq; non viceris quādo superabis difficiliora. Resiste principio procliuuitati tuæ, prauāq; consuetudinem relinque, ne fortē paulatim ad maiore te ducat difficultatem. O si animaduertes quantam & tibi pacem, & alijs lætiam te ipsum probè gerendo afferres, næ tu de proficiēdo in rebus diuinis magis esses sollicitus.

De utilitate rerum aduersarum

CAPVT XII.

Calamitatibus & rebus aduersis interdū premi nobis cōducibile est, vt pote quæ sæpe hominem in seipsum reuocent, quo se exulante sciat, nec in vllis humanis rebys spem suam collocet. Neq; non illud è re nostra est, esse interdum qui de nobis maledicant, maleq; & sinistrè de nobis sentiant, etiam si bonis moribus bonoq; animo simus. Nam hæc sæpe conducunt ad modestiam, et ab ambitione nos tuentur. Siquidem ita fit vt tanto magis interiorē testem Deum quæramus, quando

foris cōtemnimur ab hominibus, nec nobis
 satis creditur. Itaq; debet homo sic totus à
 Deo pendere, vt ei multas quærere conso-
 lationes non sit necesse. Quum enim bonæ
 volūtatis homo rebus aduersis premitur &
 tentatur, aut malis cogitationibus angitur,
 tunc sibi tanto magis Dei opem necessariã
 esse intelligit, sine quo nihil boni se posse cō-
 perit. tunc dolet, tunc gemit, tunc vt ab ea
 quam patitur miseria liberetur orat, tūc eū
 diutius viuere tædet, mortemq; optat, vt ex
 hac vita profectus, cum Christo degat. tunc
 probè perspicit perfectam securitatem, ple-
 namq; pacem, in hac vita cōstare non posse.

De resistendo tentationibus

CAPVT XIII.

Quandiu in hac vita sumus, à miserijs
 & tentatione abesse non possumus.
 quam etiam ob causam in Io-
 bo scriptum habetur, homi-
 nis in terris vitam esse tētationem. Itaq; de-
 bet quisq; de suis tētationibus esse sollicitus,
 & inuigilare precibus, ne diabolus locū in-
 ueniat decipiendi, qui nunquam dormitat,
 sed semper oberrat quærens quē deuoret.
 Nemo tam perfectus & sanctus est, qui non
 petatur aliquādo tētationibus, nec eis pla-
 nè cauere possumus. Sunt tamen tentatio-
 nes homini sæpe valde vtilis, licet molestæ,
 vt

vt pote quibus homo deprimatur, purgetur
 erudiatur. Res aduersas & tentationes san-
 cti omnes obierunt, & in eis ad virtutē pro-
 fecerunt: eaq; qui satis ferre nequiuērūt, ij
 reiectanei euaserūt ac defecerūt. Nullus vel
 ordo tam sanctus, vel locus tā solitarius est,
 quin in eo tentationes & aduersa existant.
 deniq; quādiu v̄uit homo, nunquam pro-
 fus à tētationibus tutus est, vt pote cū in-
 sit in nobisipsis idipsū à quo tēramur, post-
 quam in cupiditate nati sumus. Succedunt
 tentationes tentationibus, miseræ miseris
 semperque aliquid patiendum habemus.
 nam felicitatis nostræ bonum perdidimus.
 Multi dum tentationes declinant, in graui-
 ores incidunt. Non sola fuga vicerimus, sed
 patiētiaveraq; modestia efficiemur hostibus
 fortiores. Qui tentationes tantū externe
 declinans, radicem non euellit, is tātum ab-
 est vt proficiat, v̄tāto eum citius repetāt tē-
 tationes, tantoq; deterius habeat. Paula-
 tim & cum patientia durādo, adiuuāte Deo,
 facilius superabis, quā duritia & importu-
 nitate. In tentatione sæpius vtere consilio,
 & si quis tentatur, ei durum te præbere noli,
 sed potius consolationem adhibe, sicut ipse
 tibi adhiberi velis. Omnium malarum ten-
 tationū initium est animi constantia, & par-
 ua de Deo cōfidentia. Vt enim destituta gu-
 bernaculo nauis vltro citroq; ventis impel-

litur: ita remissus & propositi parum tenax homo variè tentatur. Vt ferrù ignis, sic hominem explorat tentatio. Quid possimus, sæpe nescimus: sed quid simus aperit tentatio. Vigilandum est autem maximè tentationis initio: nam tunc facilius vincitur hostis, si mentis ostiù intrare nequaquam sinitur, sed ei extra limen, simulac pulsauit, obuiãitur. Itaq; rectè dixit quidam,

Principijs obsta: serò medicina paratur,

Cum mala per longas inualuere moras. Nam primò occurrit menti nuda cogitatio: deinde vehemēs imaginatio: postremò delectatio, motusq; prauus, & assensio. quo fit vt paulatim penitus inuet maliciosus hostis dum illi non resistitur principiò. ac quanto quisq; diutius ad resistendum torpet, tanto & ipse indies debilior, & hostis in eum fortior euadit. Nonnulli principiò correctionis sui grauiora certamina patiuntur, alij in fine: alij per omnem vitam vexantur: sunt qui leuiter oppugnantur, pro diuini decreti sapientia & æquitate, quæ hominum mores meritaq; pensat, & cuncta ad electorum suorum salutem prius dispensat. Itaq; non debemus, dum tentamur, desperare, sed eo ardentius deum orare, vt nos in omnibus rebus aduersis dignetur adiuuare, facturus vtiq;, secùdũ dictũ Pauli, eiusmodi tētationis euent.

quentum, vt ferre valeamus. Quamobrem in omnibus tentationibus & rebus aduersis submittamus animos nostros potenti manui dei, qui animo demissos seruare solet & extollere. In tentationibus & rebus aduersis exploratur homo quantum profecerit, in eoq; & gratia maior existit, & virtus magis patescit. Neq; verò magnum est, si quis nulla re premente religiosus est & ardens: sed si miseræ tempore patientem se præstat spes est multum esse profecturum. Sunt qui ex magnis tētationibus incolumes euadūt: ijdem ex paruis & quotidianis sæpe vincantur, vt ita deiecti, nunquam sibi ipsis in magnis confidant, qui in tantulis infirmi sunt.

De uitando temerario iudicio CAP. XIII.

IN te ipsum oculos cōuerte, de aliorū factis ne iudices caueto. Nam de alijs iudicando & frustra laboratur, & sæpius erratur, & facile peccatur: at de se ipso iudicando, & se ipsum examinando semper fructuosè laboratur. Vt erga quāq; rem affecti sumus, sic de ea plerumq; iudicamus: facileq; priuato amore cæcati, verum iudicium amittimus. Quòd si solius Dei studio semper duceremur, non tam facile nos turbaret repugnās veritati sensus noster. Sed sæpe aliquid vel intus latet, vel etiam foris accedit,

quod vnâ m secum trahat. Multi in actionibus suis sibi metipsis insciētes studēt: ijdēq; tātis per trāquillo pacatoq; animo videntur, dum res ex ipforum arbitrio & sentētia succedunt: sin aliter quàm ipsi cupiunt, res feruntur, facillē permouentur, & dolore afficiuntur. Ob sententiarum opinionumq; diuersitatem non parum frequēter oriuntur dissensiones inter amicos & ciues, interq; religiosos & diuino cultui addictos homines. Nam ātīqua cōsuetudo difficulter relinquitur. vltra id quod videt nemo libēter ducitur. Igitur si tuæ vel rationi vel industriæ magis inniteris, quàm ei virtuti quæ hominē Iesu Christo subijcit, vix aut ne vix quidem fiet, vt is sis, quem diuinum lumen illustrauerit. Vult enim Deus nos sibi totos subijci, & omnem rationē inflamato amore transcendere.

De charitatis operibus CAP. XV.

Nullam p̄orsus ob rē, aut vilius mortalium amore quicquàm mali fieri debet: sed ob vtilitatem indigentis opus bonum aliquādo vel intermittendum, vel in melius mutandum est. Hoc enim factō opus bonum non negligenter, sed in melius commutatur. Sine charitate quidē opus externū nihil prodest: sed charitate quicquid agitur, id quàmlibet parū
 sit

fit & abiectum, totum efficitur fructuosum. Siquidem magis spectat deus quanto quidque amore fiat, quam quantum id ipsum sit. Multum facit qui multum diligit: multum facit qui rem aliquam bene facit. Bene facit qui magis publicæ utilitati, quam suæ voluntati seruit. Sæpè videtur esse charitas, quæ potius caro est: nam rarò fit ut absit carnalis procliuitas, suæ cuiusq; volûtas, premij spes, cupido comoditatis. Qui vera perfectaq; charitate præditus est, is nulla in re sibimet ipsi seruit, sed Dei tantum gloriæ in omnibus studet. Nulli etiam inuidet, puippe qui nullum amet priuatum gaudium, nec in seipso gaudere velit, sed in deo super omnia bona beari optet. Nemini quicquam boni tribuit sed omnia prorsus Deo accepta fert, à quo ceu fonte manât omnia, in quo ad extremum sancti omnes cum boni fruitione acquiescunt. Quòd si quis vel scintillam habet veræ charitatis, næ ille terrena omnia sentit esse plena vanitatis.

De tolerandis aliorum uitijs CAP. XVI.

Quæ quisq; vel in seipso vel in altero corrigere nequit, ea patienter ferre debet, donec Deus aliud statuat.

Cogita præstare forsan ut ita sit, ad tui explorationem & patientiam, sine qua non magna pendenda sunt merita nostra,

Debes tamen ob huiusmodi impedimenta Deo supplicare, vt tibi sic subuenire dignetur, vt ista æquo animo ferre queas. Si quis semel aut iterum admonitus non obtemperat, noli cum eo contendere, sed rem totam Deo comitte, vt quod lex eius & voluntate & honore sit, id fiat in omnibus eius cultoribus: qui malum in bonum eouertere probè sciat. Da operam vt sis patiens in tolerandis aliorum quibuscunq; vitijs & infirmitatibus, vt pote qui ipse quoq; multis labores, quæ vicissim toleranda sint alijs. Si ipse te ipsum qualem velles, reddere nõ potes, qui possis alterum arbitrio tuo componere? Cupimus alios esse perfectos, cum ipsi interea vitia nostra non corrigamus. Volumus vt alij seuerè corrigantur, ipsi corrigi recusamus. Displicet aliorum immodica licentia, ipsi interim repulsam pati nolumus. Alios statutis coerceri volumus, ipsi nos amplius cohiberi minimè patimur. Hinc patet quàm non eodem quo nos ipsos loco alterũ habeamus. Enimvero si essent omnes perfecti, quid esset quod ab altero in Dei gratiam pateremur? Nunc sic visum est deo, vt discamus alter alterius onera ferre, quippe cum nemo vitij, nemo oneris sit expers, nemo sibi satis sit, nemo sibi satis sapiat, quin necesse est vt nos inter nos feramus,
conso.

consolemur, adiuuemus, instruamus, admoneamus. Iam qua quisq; virtute sit, facilius patescit occasione rerum aduersarum. Namq; occasiones hominem fragilem non faciunt, sed qualis sit ostendunt.

De solitaria vita CAP. XVII.

Oportet vt discas teipsum in multis frangere, si vis pacem & concordia cum alijs tenere. Si rite consistere vis & proficere, fac vt te exulem & peregrinum in terris esse existimes. Stultum te fieri propter Christum oportet, si vis religiosam vitam ducere. Vestis & tonsura nihil conducunt: sed morum mutatio, & cupidinum plena interfectio, verè religiosam faciunt hominem. Qui aliud quàm merum deum animæq; suæ salutem quærit, is nihil nisi miseras & dolores inueniet. Neq; verò diu tranquillus manere potest, qui non conatus esse minimus, & omnibus subiectus. Ad seruiendum venisti, non ad regendum. Ad patiendum & laborandum scias te vocatum, non ad ociandum & fabulandum. Hic exploratur homines sicut aurum in fornace. hic consistere nemo potest, nisi qui se toto corde propter Deum depri-
mere velit.

INtuere sanctorum illorum patrū exem-
pla seruida, in quibus vera perfectio re-
fulsit & religio, & videbis quā exigu-
um & pene nihil sit quod nos præstamus.
Heu quid est vita nostra, si cum illis confe-
ratur? Sancti illi homines, amiciq; Christi,
Domino seruiuerunt in fame & siti, in frigore
& nuditate, in labore & fatione, in vigi-
lijs & ieiunijs, in precibus sanctisq; cogita-
tionibus, in multis persecutionibus & op-
probrijs. Quot quāq; graues miseras
passi sunt Apostoli, Martyres, Confessores,
Virgines, deniq; reliqui omnes, qui Christi
vestigia sequi voluerunt? Nam animas suas in
hac vita odio habuerunt, vt eas in æternam
vitam seruarent. O quā seueram, quā
tetricam vitam sancti illi patres in solitudi-
ne duxerunt? quā longas & graues tēta-
tiones pertulerunt? quā frequēter ab ho-
ste vexati sunt? quā crebras & ardentes
preces deo libarunt? quāta cum seueritate
continentes se præstiterunt? quanto studio
& ardore in rebus diuinis progressus facere
contenderunt? quā acre bellum in edo-
mandis vitijs gesserunt? quā sincero rec-
toq; erga deum animo præditi fuerunt? In-
terdiu laborabant, noctu diuinis precibus
vacab.

vacabant: quâquam ne laborando quidem
 à mentis precationibus cessabant. Deniq;
 omne tempus vtiliier impendebant, omnif-
 q; hora ad vacandum deo, breuis videbatur
 adeo vt præ cogitandi dulcedine etiam ne-
 cessitas corpora curâdi obliuioni traderetur
 Omnibus diuitijs, autoritatibus, honori-
 bus, amicis, cognatis, renūciabant, neq; mū-
 dani quicquâ habere cupiebât. quid multis?
 vix necessaria vitæ adhibebant, vsq; adeo vt
 corpori etiam in necessitate esse seruiêdum
 dolerent. Ergo rebus terrenis pauperes, sed
 diuino fauore virtutibusq; perdiuites erant,
 & foris egentes, intus Dei gratia & consola-
 tionibus recreabantur. Erant Mundo a-
 lieni, sed Deo proximi ac familiares amici.
 Erât & suo nihili, & Mundi iudicio despecti:
 sed Deo summi eximijq; habebantur. In ve-
 ra modestia perstare, in simplici obedientia
 viuere, in charitate & patientia degere, ide-
 oq; quotidie in spiritu proficere, & magnâ
 à deo gratiam obtinere. Deniq; religiosæ
 omnibus exemplo esse debêt, nosq; plus ad
 strenuè progrediendum prouocare, quàm
 tepidorum multitudo retardare. Quantus
 ardor exitit omnium religiosorum in prin-
 cipio sancti illius eorū instituti? quâta pre-
 cationum religio? quâta virtutis æmulatio?
 quàm seuera viguit diciplina? quanta reue-
 rentia

rentia & obedientia sub regula magistri in omnibus floruit? Testantur adhuc relicta vestigia verè sanctos perfectosq; fuisse viros illos, qui tam strenuè militantes Mundum subegerint. At nunc magnus putatur si quis in præcepta nō deliquit, si quis accepta cum patientia tolerare potuit. Ah temporis statusq; nostri fœcordiam, quòd tam cito declinamus de ardore pristino, & iam tædet vitæ præ lassitudine & tepore. Vtinam in nobis non planè dormiat virtutū progressus, qui sæpè tot vidimus exempla religiosorū.

De exercitationibus hominis uerè religiosi

CAP. XIX.

Debet omnino hominis religiosi vitæ omnibus pollere virtutibus, vt sit internè talis, qualis externè videtur hominibus: quinimò multo plus intus meritò esse debet, quàm foris cernitur: quippe cum nostri sit inspector deus, quem summo opere reuereri debemus, ubicūq; sumus, & angelorum ritu in eius conspectu mundi incedere. Quotidie renouare debemus propositum nostrum, & perinde ac si hodie primū ad frugem conuersi essem⁹ ad ardorem nosipos excitare, atq; ita dicere: Aduua me, mi domine & deus, in bono instituto sanctoq; tui cultu, & mihi da hoc ipso die perfectè incipere: nam quod
hæc:

tenus feci, nihil est. Ad nostrum currendi
proficiendiq; propositum magna diligentia
opus est, si institutum ritè perficere volu-
mus. nam si is qui negotium hoc fortiter in-
stituit, tamen sæpe defathiscitur, quid faciet
qui vel rarò vel minus constanter id institu-
it? Varijs equidem modis contingit desertio
instituti nostri, & vel leuis exercitationum
omissio, vix sine aliquo dispendio accidit.
Iustorum institutum à Dei favore, non ab
iporum sapientia pendet, eidemq; semper
confidunt, quicquid aggrediuntur, Nam ho-
mo instituit ille quidem, sed deus decernit,
nec penes hominem est ipsius actionis e-
uentus. Si quando uel pietatis vel fraternæ
utilitatis causa omittitur consueta instituti
exercitatio, eadem facillè reuocari potest.
Sin animi tædio aut negligentia facillè in-
termittitur, id verò nec parum vitiosum est
& detrimentū parit. Conamur licet pro vi-
rili, tamè facillè delinquemus in multis. Sæ-
per tamen certi aliquid statuendum est, præ-
sertim contra illa quæ nos præ cæteris im-
pediunt. Exteriora nobis pariter ac interi-
ora scrutanda componendaq; sunt, quippe
quæ vtraq; ad profectum necessaria sint.
Quòd si continenter à te ipsa rationem exi-
gere non vales, id saltem interdum, & vt mi-
nimum semel quotidie facito, manè videll.

licet aut vespere. Mane quid sis acturus insti-
 tue vespere, vespere discute mores tuos, qua-
 lis hodie verbis, factis, cogitationibus fueris:
 nam in his sæpius forsitan & deum & homi-
 nes offendisti. Accingere, sicuti virum decet,
 contra diabolicam nequitiam: frenato gulam,
 & omnem carnis cupiditatem facilius fre-
 nabis. Nunquam planè ociosus esto, sed sem-
 per aut legito, aut scribito, aut orato, aut co-
 gitato, aut vtilitatis aliquid in cōmune pro-
 curato. Corporis exercitationibus vtēdum
 est non sine discrimine, ne omnibus æquē
 adhibendæ sunt. Quæ communia non sunt
 eæ foris ostendi nō debent: nam domi tuti-
 us exercentur priuata. Cauendum tamen
 ne ad publica piger, ad priuata sis prompti-
 or: quin officio mādatisq; defunctus, si quid
 amplius vacat te tibi reddito, vt tua postu-
 lat religio. Non omnes eadem habere pos-
 sunt exercitationem: quin aliæ alijs magis
 conueniunt. Neq; non pro temporum ra-
 tione diuersæ placēt exercitationes, vt aliæ
 festis, aliæ profestis magis adlubescāt. alijs
 nobis opus est tēpore certaminis, alijs tem-
 pore pacis & quietis. alia dum dolemus li-
 bet cogitare, alia dum læti sumus in Domi-
 no. Sæpe reuandæ sunt exercitationes
 bonæ, præsertim festis diebus, quasi tunc ex
 hac vita migraturi, & ad æterna festa peruē-
 turi

turi sumus. itaq; sollicitè nos præparare debe-
mus eo tẽpore, & religiosiores præbere, om-
niãq; præcepta seuerius exequi, tanquàm la-
boris nostri præmium breui à deo percep-
turi. Quod si dilatum fuerit, credamus nos
minus bene præparatos, & adhuc indignos
tanta gloriæ certo tempore nobis exhibenda,
demusq; operam vt nos diligentius ad exi-
tum præparemus. Beatus ille seruus (in-
quit euangelista Lucas) quem Dominus,
quum venerit, vigilantẽ inuenerit. hoc cer-
tò scitote, futurũ, vt cum suis omnibus bo-
nis præficiat.

De amore solitudinis & silentij

CAP. XX.

Quare aptum tempus vacandi tibi, &
de Dei beneficijs frequenter cogita
omissisq; curiosis, eiusmodi ar-
gumẽta lectitato, quibus ma-
gis stimuletur animus, quàm occupetur.
Nam si te ipsum à superfluis loquutionibus
ociosisq; circuitationibus, nec nõ à rebus no-
uis & rumoribus audiẽdis abstraxeris, tem-
pus inuenies & longum satis & aptum bo-
nis cogitationibus exercendis. Sic maximi
sanctorum humana consortia, vbi poterant,
vitabant, & deo seorsum viuere malebant.
Dixit quidam: Quoties inter homines fui,

minor homo redij. hoc quippe sæpius experimur, quando diu confabulamur. Facilius est omaino tacere, quàm verbis modum non excedere. facilius domi latere, quàm foris à peccando se satis continere. Igitur qui ad interiora & spiritualia contendit, oportet vt turbam cum Iesu declinet. Nemo tutò prodit, nisi qui libèter latet. nemo tutò præest, nisi qui libenter subest. nemo tutò præcipit, nisi qui libenter obedire didicit. nemo tutò gaudet, nisi qui animi bene sibi conscij testimoniũ habet. nemo tutò loquitur, nisi qui libenter tacet. Semper tamè sanctorum hominum securitas plena timoris dei extitit: nec eo minus solliciti & animo demissi fuere, quia magnis virtutibus diuinisq; donis pollerent. At improborum securitas ex superbia & fastu oritur, tandemq; in sui deceptionem vertitur. Nunquã tibi tuta omnia in hac vita promittito, quãuis religiosus & rerum humanarũ comptentor esse videaris. Sæpe accidit vt qui hominũ opinione cæteris essent meliores, ij grauius periclitati fuerint ob nimiam confidentiam. quo fit vt multis sit vtilius, non carere prorsus tentationibus, sed sæpius impugnari, ne forte nimium securi superbia efferantur, neue ad externas consolationes licentius declinent. Quòd si quis perituram lætitiã nunquam quære.

quæret, si cum mundo nunquam rem haberet, o quàm bene sibi cōscium animum perpetuò retineret. Si quis omnem vanam sollicitudinem amputaret, & duntaxat salutaria ac diuina cogitaret, suamq; spem omnem in deo collocaret, o quâta is pace & quiete frueretur? Nemo dignus est cœlesti consolatione, nisi qui se diligenter in animi sancta stimulatione exercuerit. quam quidem animi stimulationem si vis adipisci, intra in cubiculum tuum, hominumq; tumultus excludito, sicut habet scriptum illud: Hæc in cubilibus vestris taciti cogitate. In cella sapius inuenies quod foris amittes. cella perpetuata dulcescit: eadem negligentius habitataedium gignit. Quòd si eam principio tuæ ad frugem reuersionis rite frequentaueris, teq; intra eam cōtinueris, fiet tandem vt tibi nihil iucūdius, nihil solatij plenius sit. In silentio & quiete proficit religiosus animus & discit abdita literarum. Ibi inuenit flumina lachrymarum, quibus signis noctibus sese lauet & mundet, vt conditori suo tâto familiarior fiat, quanto longius degit ab omni hominum tumultu. Igitur qui se à notis & amicis abstrahit, hūc adit ipse deus cum suis sanctis angelis. Præstat latere, & sui curam gerere, quàm seipso neglecto vel miracula edere. Laudabile est homini religioso raro

foras ire, fugere videri, nolle etiam homines
 videre. Cur vis videre quod non licet habe-
 re? perit & mundus & eius cupido. Allici-
 unt voluptatis cupiditates ad spaciandum-
 sed postquã hora præterijt, quid tu inde nisi
 grauem pœnitentiam, animiq; vagationem
 reportasti? Lætus exitus sæpe tristem redi-
 tum parit: & læta vigilia serotina triste ma-
 tutinum facit. Sic omne carnale gaudium
 blandè intrat: sed ad extremum mordet &
 perimit. Quid potes alibi videre quod hîc
 non videas? ecce tibi cœlum & terram, &
 omnia elemēta: nam ex istis omnia sunt fa-
 cta. Quid vsquã videre possis quod diu sub
 sole duret? Satiatur viri te forsitan speras,
 sed id nunquam assequeris. Si vel omnia
 videres præsentia, quid illa essent nisi inanis
 aspectus? Attolle in sublime ad deum ocu-
 los, & peccatorum delictorumq; tuorum
 veniam ora. Vana vanis relinque: tu ijs in-
 tende quæ tibi præcipit deus. Conclude te
 intra ostiũ tuam, & dilectum tibi Iesum ad
 te vocato. Cum eo in cella maneto: nã ali-
 bi nusquam pacem tantam inuenies. Si non
 exiisses, nec rumorum quicquã audiui-
 sses, facilius in bona pace permansisses.

nunc postquã noua interdum au-
 dire delectat, efficitur vt animi
 sit ferè da perturbatio.

De stimlando animo CAP. XXI.

SI quid proficere vis, dei metum retine, neue nimis liber esto, sed sensus tuos omnes sub disciplina cohibe: neue te futili lætitiæ dedideris. Addice te ipsum animi stimulationi, & religionem inuenies. Inuenit eiusmodi stimulatio multum boni, quod socordia cito perdere consuevit. Mirum est posse quemquam vnquam verè lætari in hac vita, qui suum exilium & tot animæ suæ pericula consideret atq; perpenderit. Ob animi leuitatē, & in delictis nostris socordiam non sentimus animi nostri dolores, sed sæpè leuiter ridemus, quum meritò flere deberemus. Nulla vsquam vera libertas bonaq; lætitia est, nisi in Dei metu cum animo bene sibi conscio. Felix qui potest abiectis occupationū omnium impedimentis vni sese dedere animi stimulationi. Felix qui à se abdicat quicquid eius conscientiam polluere aut grauare potest. Certa viriliter: consuetudo consuetudine vincitur. Si animum induxeris cæterorum negotijs te non immiscere, ipsi se vicissim tuis nō immiscerunt. Alienum negocium tibi accersere, aut te maiorum causis implicare noli. In te primum coniectos semper oculos habeto, teq; ipsum in primis præ omnibus tibi charis

commonefacito. Si hominum favore careas
 ægrè id facere noli, sed illud grauius ferto,
 quod te non satis bene geras & circumspe-
 ctè, sicuti dei cultorè & verè religiosum ho-
 minem viuere decet. Est homini sæpe & v-
 tilius & tutius in hac vita non multas habe-
 re consolationes, præsertim humanas: nam
 diuinas quidè quod aut non habemus, aut
 rarius sentimus, ipsimet in culpa sumus, qui
 nec animi quæramus aculeos, nec vanas &
 externas cõsolationes omnino abijciamus.
 Cognosce te non solum indignum diuina
 consolatione, verùm etiam dignum magna
 miseria. Si quando stimulatur homo animi
 veris igniculis, fit vt grauis ei & amarus sit
 totus orbis. Bonus homo magnas satis in-
 uenit causas dolendi atq; flendi. Siue enim
 seipsum considerat, siue alterũ intuetur, vi-
 det neminẽ hîc sine calamitate viuere: quã-
 toq; sese acrius considerat, tãto grauius do-
 let. Sunt autem iusti doloris & stimulatio-
 nis animi causæ peccata vitiaq; nostra, qui-
 bus ita inuoluti iacemus, vt rarò cælestia
 cõtemplari valeamus. Si frequentius de
 morte tua, quàm de vitæ longitudine cogi-
 tares, non dubiũ est quin ardētius teipsum
 corrigeres. Rursum si futuros Orci crucia-
 tus animo perpenderes, libenter opinor la-
 bore dolorèq; tolerares, nec seueritatẽ
 vllam

illam reformidares. Sed quia in animum illa non demittuntur, & blanditias adhuc amamus, fit vt frigidi admodum pigriq; esse pergamus, sæpè spiritus inopia laborantes, vnde fit vt tam facile conqueratur miserum corpus. Quamobrem summisse deum orato vt in animo tuo diuinos excitet igniculos, & cum vate illo sic dicito: Pasce me Domine pane lachrymarum, meamq; potionem fletu dilue.

Humanæ miseriæ consideratio

CAP. XXII.

Miser es vbiq; sis, & quocunq; te vertas, nisi ad Deum te conuertas. Quid turbaris, quia tibi res animi sententiæ non succedunt? quis est cui ex voto cadant omnia? non ego, nõ tu, non vllus mortalium: nemo inquam vsquam est omnis calamitatis & angoris expers, nõ rex non ipse Papa. Cuius est igitur omniũ optima conditio? nimirum eius qui dei causa aliquid pati valet. Dictitant pleriq; imbecilles & infirmi: En quàm beatam vitam viuunt ille, quàm diues, quàm potens, quàm excelsus, quàm magnus, quàm pulcher? Sed intueri in cælestia bona, & vidbis ista omnia huius vitæ bona nihili esse, quippe prorsus incerta atq; onerosa, vt que nõquam sine so-

licitudine & timore possideantur. Non in huiusmodi bonorum copia sita est hominis felicitas: quin ei satis esse debet mediocritas nam in terris viuere vere miseria est. Quo se quisque diuiniorem esse cupit, eo fit ei hæc vita acerbior, quanto videlicet humanæ vitiositatis delicta & magis sentit, & clarius videt. Nam comedere, bibere, vigilare, dormire, quiescere, laborare, cæterisq; naturæ necessitatibus subiacerè, verè magna miseria & calamitas est homini religioso, qui se ab omni peccato immunem liberumq; esse cupit. Grauius enim premitur homo corporis necessitatibus in hac vita: ideoq; suppliciter orat ille vates ab hisce liberum se fieri his verbis: Ex necessitatibus meis erue me, Domine.

Sed miseri sunt qui miseriam suam non norunt & insuper miseriores qui miseriam hanc mortalemq; vitam diligunt, quam quidem usque adeo amplectuntur nonnulli cum tamè labore ac sollicitudine sua vix etiam necessaria sibi comparare queant) ut si semper hæc viuere liceret, Dei regnum nihil curarent. O infani & animo infidetes, qui ita altè demersi iacēt in terris, ut nihil nisi carnalia in animo habeant miseri & tandem aliquando non sine cruciatu senturi quàm vile quàmq; nihili fuerit quod adamarunt. At sancti illi dei homines

mines, & religiosi omnes, quotquot Christo amici fuerunt, non in ea intuebatur quæ carni placeret, aut quæ hoc tēpore floreret sed ad æterna bona omni spe & auiditate anhelabant, totoq; animo ad suprema & in-
aspectabilia ferebantur, ne aspectabilium amore traheretur ad infima. Noli, frater, desperare de proficiendo in rebus diuinis, adhuc habes tempus & horam: cur procrastinas institutū tuū? Surge & protinus incipe atq; ita ratiocinare: Nunc agendi, nunc pugnandi, nunc vitam corrigendi tempus est, in rebus duris & aduersis tēpus est promerendi. Per ignem & aquam transeundum est antequam venias in refrigeriū. nisi ipse tibi viam feceris, vitium non superabis. quandiu fragile corpus hoc gerimus, sine tædio & dolore viuere nequimus. Cuperemus equidem ab omni miseria quietem habere: sed quia peccato perdidimus innocentiā, amissimus etiam veram beatitudinem. Itaq; tenenda nobis patientia est, & dei expectanda misericordia, donec prætereat iniustitia, & hæc mortalitas obsorbeat à vita. O quanta est humana fragilitas, quæ semper prona est ad vitia? Hodie confiteris peccata, & eadē confessus cras iterum perpetras. Nunc cauere statuis, & post vnā horam sic agis quasi non statuisses. Itaq; magna nobis causa est nos-

iplos deprimendi, & nihil vnquam præclari de nobis sentiendi, qui tam fragiles simus & instabiles. Cito etiam negligentia perdi potest, quod multo labore vix tandem Dei ope quæsitum est: quid nobis ad extremum futurū est, qui tam maturè tepescimus? Væ nobis si sic ad quietem contendimus, quasi iam pax sit & securitas, cum nullum adhuc veræ sanctitatis vestigiū appareat in moribus nostris. Enimvero nobis opus est vt de integro ceu tyrones, ad bonos mores instruamur, si qua fortè spes est reditiois ad frugem, & maioris rerū diuinarū profectus.

De meditatione mortis CAP. XXIII.

CUm tā cito finienda sit vita tua, vide qd agas. Hodie viget homo: cras nulla extat: & ex hominū oculis sublatus, mox etiam ex eorundem memoria elabitur. O hebetudinē & duritiā cordis humani, quod solum præsentia cogitans, futuri rationē non habet. Sic te in omni & opere & cogitatione gerere debes, quasi statim sis moriturus. Si tibi bene conscius esses, nō multū mortē timeres. Præstat peccata cauere, quā mortē fugere. Si hodie paratus nō es, quomodo cras eris? Incerta est crastina dies: quī scis an in crastinū victurus sis? Quid prodest diu viuere, quādo tā parū corrigimur

rigimur. Enimuero longa vita nō semper cor-
rigit hominē: quin sæpe culpā auget. Utinam
vel vnum diem bene nos gessissemus in hac
vita. Multi annos cōputant correctionis sui
cum sæpe sit eius fructus exiguus. Si mori
formidolosum est, forsitan periculosius est
diutius viuere. Beatus qui mortis horā sem-
per habet ob oculos, seq; ad moriendū quo-
tidie componit. Si quando hominem mori
vidisti, cogita eadem tibi via migrandum.
Manē dubitato an ad vesperum sis peruen-
turus: itemq; vesperē matutinum tibi polli-
ceri ne audeto. semperq; ita paratus esto. i-
taq; viuito, vt nūquam te imparatum mors
inueniat. Multi subito nec opinantes mori-
untur: nam qua hora non putatur filius ho-
minis vêturus est. Vbi externa illa hora ve-
nerit, multo aliter sentire incipies de omni
anteacta vita tua, grauitérq; dolebis quod tā
negligēs fueris & remissus. O felicē & pru-
dentem qui nunc in hac vita talis esse cona-
tur, qualis in morte inueniri optat. Magnā
enim spem affert feliciter moriēdi perfectus
mundi cōtemptus, ardens cupido in virtute
proficiendi, amor disciplinæ, labor pœni-
tentiæ, promptus animus ad obediendum, ab-
negatio sui & cuiuslibet calamitatis tolerātia
ob amorem Christi. Multa tu dum sanus es
rectē facere potes: ægrotus nescio quid po-
teris

teris: nam pauci morbo emendantur, & qui vitæ correctionem in illud tempus differunt rarò sancti fiunt. Præstat mutare, & ita nunc, quando licet, viuere, vt postea viuas in perpetuum. Alioquin si occasione hanc de manibus amiseris, postea serò requires, eritq; cum vel vnum diem aut horam ad te corrigendum fortasse frustra cupies. Quare age perpende quanto periculo eximere, quantum malum vitare possis, si semper cautus mortem prospicias. Da operam vt nunc ita viuas vt in hora mortis gaudeas potius quàm timeas. Disce nunc mori mundo, vt tunc cum Christo viuas. Disce nunc omnia contemnere, vt tunc liberè possis ad Christum pergere. Subige nunc corpus tuum vitæ correctione, vt tunc certam habeas confidentiam. Ah stulte, quid te diu victurum cogitas, cum nulum hinc diem habeas exploratum: quam multi decepti sunt, & ex insperato ex corpore extracti? Quoties dici audiisti: Ille gladio cecidit: ille aqua submersus est: ille ex alto delapsus ceruicem fregit: ille cibum capiendo obrigit. ille ludendo vitam finiuit: alius igne, alius ferro, alius peste, alius latrocinio periit: ita est omnium finis mors: præteritq; quasi umbra quædam, vita hominum. Quis tibi post mortem, si in vita occasionem amiseris, opem feret? nunc, nunc agendi tempus

est, dum & mortis horam ignoras, & in futurū tutò tibi prospicere potes. Dum tempus habes, congere tibi diuitias immortales & nihil nisi de salute tua cogita, solasq; res diuinas cura. Nunc tibi amicos para, qui te vita defunctum accipiant in æterna tabernacula. Præbe te in terris peregrinū & hospitem, ad quem mundi negotia nihil pertineant. Animum habe liberū, & ad deum sursum erectum, quum durabilē hīc ciuitatem non habeas. Illuc preces & gemitus quotidianos cum lachrymis dirige, vt spiritus tuus post mortem ad deum feliciter migret.

De ultimo Dei iudicio, & pœnis peccatorum.

CAP. XXIII.

OMnibus in rebus finem intuere, & quomodo coram se uero illo iudice staturus sis, cui nihil occultū est, qui nec muneribus placatur, nec iniustas excusationes admittit, sed ex æquo & se uero iudicat. Miserum te & insipientē, ò homo nocens, quid deo respondebis, omnia peccata tua sciēti, qui irati hominis vultum interdum reformidas? Cur tibi non prospicis in illius iudicij diem, in quo nemo ab altero excusari defēdiue poterit? quippe quisque sibi satis magno erit oneri. Nūc fructuosus est tuus labor, nunc fletus exceptus,

nunc exaudiri potest gemitus: & deum pacare dolor, ac te expiare. Et omnino salutariter expiatur patiens homo, qui dum afficitur iniuria, magis ob alterius improbitatem, quam ob illatam sibi iniuriam dolet, & aduersarijs suis veniam libenter orat, eisq; ex animo ignoscit, & ipse ab alijs veniam petere non cunctatur, & facilius miseretur, quam irascitur, & ipse sibi vim frequenter facit, carnemq; suam spiritui prorsum subijcere conatur. Atque hæc non differenda, sed in hac vita, & quidē primo quoq; tēpore præstanda sunt. Sed nos profectò intemperato amore carnis nosipsum decipimus. Enimvero quid aliud cōburet ignis ille quam peccata? Quanto tu tibi magis nunc indulseris, carniq; obsequutus fueris, tanto postea grauiores penas lues, tantoq; copiosorem materiam tibi ad arandum congesseris. Nam in quibus quisque peccauerit, in iisdē pro peccati magnitudine punietur. Ibi segnes ardentibus stimulis pungētur. ibi epulones acri fame & siti cruciabuntur. ibi luxuriosi & voluptatum amatores ardenti pice foetidoq; sulphure perfundentur. ibi inuidi rabiosorum canum ritu ululabunt. deniq; nullū vitium non afficietur suo cruciatu. Ibi superbi omniprobro obruētur, & auari miserima egestate vexabuntur. Quid multis? ibi erit vna hora grauior

grāuior in pœna, quā hīc longum tēpus
 in corrigendis moribus. Ibi nulla requies,
 nulla miseris consolatio. at hīc est interdum
 doloris intercapedo, & amicorum demul-
 cet consolatio. Quamobrem esto nunc
 sollicitus & ob peccata tua doleto, vt in illi-
 us iudicij die tutus gaudeas cū beatis. Tunc
 enim stabunt iusti magna cum cōstantia ad-
 uersus eos à quib⁹ vexati fuerint & oppres-
 si. Tunc sedebit ad iudicandum qui nunc se
 demisse subijcit hominum iudicio. Tunc
 magna erit fiducia pauper & modestus, pa-
 tientibus vndiq; superbis. Tunc videbitur
 sapiens in hac vita fuisse, qui pro Christo di-
 didit stultus & despectus esse. Tunc erit to-
 leratæ patienter miseris iucūda recordatio
 cum interea iniusti omnes obmutescant.
 Tunc gaudebunt omnes religiosi, incoerentia
 bus omnibus irreligiosis. Tunc magis exul-
 tabit antea vexatus homo, quā si in perpe-
 tuis fuisset nutritus delicijs. Tunc splendē-
 bit habitus vilis, & obscurabitur vestis sub-
 tilis. Tunc magis laudabitur pauper culuſſi
 domicilium, quā nunc inauratū palatium.
 Tunc plus iuuabit constans patiētia, quā
 vniuersa mundi potentia. Tunc magis ex-
 tolletur simplex obedientia, quā hominū
 omnis astutia. Tunc hominem magis exhi-
 larabit mūda & bene sibi cōscia mens, quā

docta philosophia. Tunc pluris erit cōtem-
 ptus diuitiarum, quàm mortalium omnium
 thesaurus vniuersus. Tunc tibi maius solati-
 um afferet religiosa precatio, quàm esus cu-
 pediarum. Tunc magis gaudebis seruato si-
 lentio, quàm longa confabulatione. Tunc
 plus poterūt sancta tua opera, quàm copio-
 sa eloquentia. Tunc iucundior erit seuera vi-
 ta, & corrigendorū morum asperitas, quàm
 omnis terrena delectatio. Quocirca disce
 nunc parua pati, vt tunc à grauioribus libe-
 rari queas. Hic antè explorato, quid postea
 proferre possis. Quòd si nunc tantula tole-
 rare nequis, qui poteris tunc æternos ferro
 cruciatus? Et si nunc tantulus dolor impa-
 tiētē efficit, quid gehēna tunc faciet? Nam
 profectò bis beatus esse non potes, vt & in
 hac vita voluptatibus fruire, & postea in
 cœlo cum Christo regnes. Iam verò finge te
 in hodiernum diem in perpetuis honoribus
 & voluptatibus vixisse, quid tibi ista omnia
 profuissent, si te euestigio mori cōtingeret?
 Nonne vides omnia esse vana, excepto a-
 more cultuq; solius Dei? Qui enim Deum
 toto corde amat, is nec mortem, nec suppli-
 cium, nec iudiciū, nec Orcū metuit: quip-
 pe cum perfectus amor tutum ad Deum
 aditū præbeat. At quem adhuc peccare de-
 lectat, non mirū est, si is mortem iudiciūq;
 timet

timet. Expedit tamen si te à malo nondum amor reuocat, vt saltem gehénæ timor coerceat. Qui verò Dei timorè repudiat, is diu in bono stare non potest, sed in diaboli laqueos cito incurrit.

De seruenti correctione totius uitæ nostræ.

CAP. XXV.

Esto in dei cultu vigilas & diligens, & cui rei destinatus, cur mundum reliqueris, frequenter cogitato, nimirum vt deo viures, & diuinus homo fieres. Igitur ad proficiendum ardens esto, nam breui laborum tuorum mercedem accipies nec vllus deinceps timor erit aut dolor in tuis finibus. Paululū nunc laborabis, & magnam requiē, imo perpetuam lætitiā inuenies. Si tu in agendo fidelem te nauumq; perpetuò præstiteris, Deus proculdubio fidelem se & locupletem præbebit in remunerando. Spem bonam foueto assequendæ palmæ: sed vitanda securitas est, ne torpeas aut insolescas. Extitit aliquando quidam, qui inter metum & spem anxius fluctuans, interprecandū supplex sic dicebat: O si me perseveraturum esse certò scirem. ac protinus intus in animo audiuit diuinū hoc responsum: Quid tum postea si scires: vellesne facere? Agedum, fac quod facere velles, &

de perseverētia dubitare noli. Hac ille consolatione confestim confirmatus, diuinæ se commisit voluntati: ita cessavit anxia fluctuatio, noluitq; curiosè vestigare, quid sibi futurum foret, sed potius inquirere studuit quidnam dei voluntati cōueniens, eidemq; acceptum ac perfectū esset, ad opera laudabilia inchoanda atq; perficienda. Spem habeto in Domino, & rectè facito, inquit vates, & terrā incoles, eiusq; opibus pascēris. Vnū est quod multos à profectu & feruētī sui correctione retrahit, horror difficultatis, laborq; certaminis. Enimvero illi maxime præ cæteris in virtutibus proficiunt, qui grauissima queq; & sibi maximè aduersantia, viribus vincere nituntur. Nam tātō magis proficit quisq;, deiq; gratiam tanto obtinet ampliorem, quanto magis seipsum vincit, & diuina ope subigit. Sed non in omnibus tantundem inest ad vincendum & moriendum: verū qui hoc opus diligentius vrgebit, is valentior erit ad promouendum (etiā si plura sint ei tolerāda) quā alius bene alioquin moratus, sed ad virtutes segnior. Sunt autem duo potissimum quæ ad sui correctinē multum conducunt, videlicet ab ijs se violētēs abstrahere, in quæ propensa est natura vitiosa, & in id bonum summo studio incumbere quo indigeas. Illa quoq;
in

in primis tibi cauēda vincendaq; sunt, quæ tibi in alijs maximè & frequētissime displicent. Fac vt tibi ex vsu sint omnia: vt si qua rectè factorum exempla videas aut audias, ad imitandum accendaris: sin aliquid vituperandum animaduertas, caueas ne ipse idē facias: aut si quādo fecisti, cito te ipsum corrigere studeas. Sicut tu in alios, sic alij vicissim in te coniectos habent oculos. Quam iucundū & dulce est videre ardentēs & religiosos homines Christianos, bene moratos & Christi disciplinæ obtemperātes? Rursum q; quān triste & graue est videre intemperanter viuētes, & ea ad quæ vocati sunt non exercētes? Quān detrimentosum est ordinis tui institutum deserere, & ad ea que tibi mandata non sunt, inclinare? Memor esto instituti tui, & imaginem tibi propone crucifixi Christi, teq; pudeat eius inspecta vita, qui hætenus in illo imitando diligētiorē te non præstiteris, cum tamen Christianam vitam iam diu professus fueris. Certè religiosus homo, si se attentè & addictè in sanctissima illa Iesu vita & supplicio exercet, omnia sibi vtilia & necessaria ibi abundē inueniet, nec opus est vt extra Iesum aliquid melius quærat. Si Iesus crucifixus nobis in animum veniret, quān cito & satis docti euauderemus? Ardens homo Christianus iussa

facile capessit atq; fert: idem si negligens & tepidus est, calamitatibus alijs super alias premitur, & vndiq; ágoribus vexatur, quippe qui & interiori cõsolatione careat, & exteriorem quærere vetetur. Et omnino quisquis Christi diciplinæ limites excedit, is graui ruinæ subiectus est: & qui laxiorẽ & remissiorẽ vitam quærit, is semper angitur: quia semper aliquid est quod ei displiceat. Propone tibi potius sanctorũ illorum Christi apostolorum & discipulorum seueram illam & religionis plenam vitam, & eos tibi imitandos ducito, ac de dei erga te beneuolentia, quin tibi ad illa vires libeter concessurus sit, dubitare noli. Hac via, virium speiq; plenus euades: hac via, cœlesti passu sic illuc contendes, vt humana omnia despicias. Atq; vtinam nihil faciendum incuberet, quàm vt Deum toto corde & ore laudaremus, eiusq; præcepta exequeremur. Vtinam mundanis negocijs soluti sola diuina, summa ope totisq; viribus curaremus. Nam postquã eò peruenit homo, vt à nulla re mortali solatium quærat, tum demum fit, vt ei deus verè sapere incipiat: vtiq; omnẽ rerum euentum boni consulat, nec rebus secundis lætitia effertur, nec afflictis angatur, sed sese totum Deo confidenter committat, qui est omnia in omnibus, cui nihil perit aut moritur, sed omnia

omnia viuūt, & ad nutum incunctāter in-
seruiunt. Semper finem spectato, & perditū
tempus nunquam reuersurum memento.

Virtutem quidem sine solitudine & dili-
gentia nunquam assequeris. Quòd si te-
pesces, in deterius ferentur res tuæ: sin ar-
denti animo operi incumbes, altam pacem
inuenies, leuioremq; laborem senties, tum
ob Dei erga te fauorem, tum ob tuum vir-
tutis amorem. Homo ardens & diligens ad
omnia paratus est. Maioris est laboris resi-
stere vitijs & animi perturbationibus, quā
corporis insudare laboribus. & qui parua
delicta non vitat, is paulatim labitur in
maiora. Gaudebis semper vespere, si diem
impēderis fructuosè. Tibi ipsi inuigila, teip-
sum excita & admone, teipsum noli

negligere, quicquid tandem alijs

fiat. tātum proficies, quantū

ipse tibi vim intu-
leris.

Libri primi finis

49
LIBER SECVNDVS

De interiore hominis uita.

CAP. I.

Regnum Dei intus in uobis est, inquit Dominus. Conuerte te toto animo ad Dominũ, relicto hoc misero mũdo, & inueniet animus tuus requiem. Disce exteriora cõtemnere, & interioribus te addicere, & uidebis regnum dei in te venire. Est enim regnum dei pax & gaudium in spiritu sancto, quod non datur impijs. Veniet ad te Christus, suam tibi consolationem exhibiturus, si ei se dignam intus paraueris mansuetudine. Intus enim situs est omnis eius splendor & pulchritudo, ibi libenter versatur. Frequens illi itio est ad hominem internum dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas singularis. Agedũ anima fidelis, præpara huic spõso cor tuũ, quo ad te uenire & in te habitare dignetur. Sic enim dicit: Si quis me diligit, is dicta mea exequetur, & ego paterq; meus ad eum uenimus, & apud eum degemus. Da ergo Christo locum, cæteris omnibus ingressum ad te denegans: illum si habebis diues eris & copiosus. Ipse tibi prospiciet, tuaq; omnia ita
fidei,

fideliter procurabit, vt in hominibus te spē
 habere nihil sit opus. Hoiēs enim cito mutā-
 tur, velociterq; deficiūt. at Christus in per-
 peruum manet, suisq; constāter adest ad ex-
 tremum. Non est neq; magna fiducia collo-
 canda in homine fragili & mortali, etiam si
 utilis sit & charus: neq; magnopere dolen-
 dum, si is interdum aduersetur & contra di-
 cat. Qui hodie à te sunt, ijdem cras vt ad-
 uersentur fieri potest, & contrā, quippe qui
 sepe vt aura vertantur. Tuam omnem fidu-
 ciam in domino collocato, facitoq; vt hūc
 timeas, hunc ames. Ipse tuam causam probē
 aget, & quā optimē cōponet. Non habes
 hic durabilem ciuitatem, & vbiq; es ex-
 ternus es & peregrinus, nunquam requiem
 adepturus, nisi cū Christo intimē coniu-
 ctus. Quid hīc circumspicis, cum non sit iste
 locus tuæ quietis? In cœlestibus debet esse
 habitatio tua, suntq; tibi terrestria omnia
 obiter aspicienda, vt prætereāt omnia, neq;
 non tu itidē cum eis. Sic ea aspice vt eis non
 adhærescas, ne captus pereas. Ad supremū
 Deum ferātur cogitationes tuæ, Christūq;
 precibus sine intermissione interpellato. Si
 ardua cœlestiaq; contemplari nescis, acqui-
 esce in Christi supplicio, inq; vulneribus e-
 ius libenter hābita. Si enim ad salutaria illa
 Christi vulnera vbiq; religiosē confuge-

ris, magnam in rebus aduersis confirmatio-
 nem senties, nec multum curabis hominum
 despicientiam tui, & facile eorum calum-
 nias feres. Ipsemet Christus in mūdo fuit ho-
 minibus despectui, & in maxima necessita-
 te à notis & amicis inter probra derelictus.
 Christus ipse pati uoluit & despici, & tu de
 villo audebis conqueri? Christus aduersari-
 os habuit & maledicos, & tu tibi vis omnes
 amicos esse & benedicos? Vnde conabitur
 patientia tua, si aduersi nihil occurrerit? Si
 nihil quod tibi contrarium sit vis pati, quo-
 modo eris amicus Christi? Aduersa tibi &
 cum Christo & pro Christo ferenda sunt, si
 cum Christo regnare vis. Si vel semel in Ie-
 su penetralia verè intrasses, eiusq; amoris
 ardorem vel tantulum degustasses, non so-
 lum tua cōmoda aut incommoda nihil cura-
 res, verū etiam infamia tuā gauderes: facit
 enim amor Iesu vt seipsum homo cōtemnat.
 Potest inquam amator Iesu, & verè interior
 homo, & intemperantium cupiditatum ex-
 pers, sese ad Deum liberè conuertere, ac su-
 pra seipsum spiritu elatus, eo quietè frui.
 Cui sapiunt omnia vt re ipsa sunt, non vt di-
 cuntur aut existimātur, is verè sapiens est &
 à deo potius doctus, q̄ ab hominib⁹. Qui &
 intus versari, & extra parui pēdere scit, is nec
 loca requirit, nec tempora expectat ad reli-
 giosas

giosas exercitationes vsurpandas. Citò se recolligit interior homo, quippe qui nūquā se totum extra effundat. Non illi obest labor exterior, aut occupatio ad tempus necessaria: quin vt quæque eueniūt, sic ille se eis accommodat. Qui intus ritè compositus & cōparatus est, is hominū mirificos peruersosq; mores non curat. Tantum quisq; impeditur & distrahitur, quantum ad se res attrahit. Si ritè compositus ac probè purgatus esses, omnia tibi bono comodoq; essent. Ideo tibi multa displicent, tōq; sæpe perturbant, quia nōdum tibi metipsi planè mortuus, nec ab omnibus terrestribus seiunctus es. Animū hominis nihil sic contaminat & implicat, vt impurus amor rerum creatarum. Si exter-
narum rerum consolationes aspernatus fueris, fiet vt cœlestia contemplari, & frequēter interius exultare queas.

De modestia & obedientia

CAP. II.

Q Vis à te sit aut cōtrā noli magni pēdere, sed illud age & cura, vt tibi in cūctis operibus tuis adsit deus, animumq; habeas sibi bene consciū: ita fiet vt te Deus probè defendat. Nam quem is tueri volet, huic nullius peruersitas nocere poterit. Si tacere pati q; scies

scies, auxilium Domini proculdubio videbis. Ipse tui liberandi tempus nouit, ideoq; te illi debes cōcredere. Dei est adiuuare, & hominem ab omni probo liberare. Sape multum prodest ad nos magis magisq; depressimendos, vitia nostra ab alijs sciri atq; argui. Dū se homo ob vitia sua demittit, facile alios placat, paruoq; negotio sibi irascens fatissacit. Demissum hominem Deus protegit & liberat: ad demissum sese demittit, demisso multa largitur, eumq; post ipsius depressionē ad gloria extollit. demisso arcana sua patefacit, eumq; suauiter ad se trahit & inuitat. Demissus licet contumelia ignominiaq; affectus, tamen pacato est animo, quippe deo nixus, non mundo. Noli te quicquā profecisse existimare, nisi te omnium infimum esse sentias.

De bono & placido homine.

CAP. III.

Tibimet primo pacem concilia: ita demum ceteros pacificare poteris. Plus prodest homo placidus, quā bene doctus. At contentiosus etiam bonū in malam partem trahit, & malū facile credit. Bonus & placidus homo omnia in bonā partem conuertit. Qui pacato est animo, is de nullo sinistrè suspicatur: at qui sua sorte

conten.

contentus non est, & varijs suspicionibus agitur, is nec quiescit ipse, nec alios quiescere patitur. dicit sæpè quod non debet, & omittit quod fieri expediret. Quid aliorum sit officij considerat, ipse sui negligēs. Quare tuum officium in primis curato: ita demū alterius quoque officium meritò curabis. Tu facta tua excusare ac tolerare probè nosti, & aliorum excusationes non admittis. Aequius esset vt te ipsum accusans, alterum excusares. Si ferri vis, ferto tu vicissim alterum: ac vide quàm procul absis adhuc à vera charitate atq; modestia, quæ nulli, nisi sibi metipso, indignari irasciue nouit. Cum bonis & mäsuetis rem habere haud magnū est, quippe cum id omnibus naturaliter iucundum sit, & pacem quisq; exoptet, sibiq; consentientes plus cæteris diligat. Sed cum duris & peruersis, nobisq; aduersantibus, aut malè moratis, pacatè posse viuere, hoc verò magni fortisq; viri est, & magna laude digni. Sunt autem qui & ipsi se cum & cum alijs pacè colunt. sunt qui nec ipsi pace fruuntur, nec alios eadem frui sinunt, graues illi quidem cæteris, sed sibi metipsis semper grauiores. Sunt & qui tum seipsos in pace retinent, tum alios ad pacem reducere student. Cæterum omnis pax nostra in hac misera vita, potius in modesta tolerantia po-

nenda est, quàm in non sentiendo aduersa. Quo quisq; magis aduersa pati nouit, eo maiore pace fruitur, idemq; & victor est sui, & dominus mudi, & amicus Christi, & hæres cæli.

De mentis sinceritate, intentionisq; simplicitate CAP. IIII

DVabus alis homo supra terrestria attollitur, simplicitate videlicet & sinceritate. Simplicitas intentionis, sinceritas affectionis est: illa deum intēdit, hæc apprehēdit & gūstat. Nulla te bona actio impediēt, si animun habebis ab omni intemperato affectu liberum. Si nihil aliud quàm dei voluntatem & alterius vtilitatem intendes & quæres, frueris animi libertate. Si rectus esset animus tuus, esset tibi vniuersa rerum natura speculum vitæ, & liber sanctæ doctrinæ. nam nulla tam parua tāq; vilis res est, quæ dei bonitatem non representet. Quod si bonum purumq; animū haberes, omnia sine impedimento videres, & probè perciperes. Purus enim animus & cælum penetrat & Orcum: ac qualem quisque animum habet, sic & de rebus externis iudicat. Si vsquam gaudium est, eo fruitur puri cordis homo. rursum si vsquā est calamitas & ægustia, eam melius nouit nemo quàm
 animus

animus sibi malè cōsciū. Sicut ferrum coniectum in ignem rubiginem amittit, totumq; candēs efficitur: sic homo ad deū se totū conuertēs, torporē exuit, & in nouū hominem mutatur. Tepescens homo vel tātum laborem refugit, & externam ambit consolationem. idem si seriò seipsum vincere, diuinaq; via viriliter ingredi cœpit, fit vt quæ prius graua sentiebat, eadem nunc leuia ducat.

De sui consideratione CAP. V.

Nobis ipsis nimis credere non debemus: nam sæpe & dotes nobis & sensus deest. Exiguo lumine præditi sumus, & id ipsum negligentia facile amittimus. Sæpe etiam tam cæco esse nos animo nō aduertimus: sæpe & peccamus, & peccatum insuper peius excusamus, & interdū cupiditate perciti, studiū putamus. In alijs parua reprehēdim⁹: ipsi nostra maiora præterimus. quæ ab alijs nobis inferuntur, ea facillimè sentimus & magni pendimus: quid à nobis ferant alij non aduertimus. Enimvero si quis sua bene ritèq; perpendit, is cur de altero grauius iudicet causam non habebit. Interior homo sup̄ se curam omnibus curis antepōnit: & qui sibi metip̄si diligenter intendit, is facillè de altero tacet.

Interior & religiosus nunquam eris, nisi de altero silebis, & in teipsum in primis intueberis. Si tibi & deo totus intēdes, parum te mouebunt quæ extrinsecus accident. Vbi nā es, dū ipse tibi præsens nō es? aut postquā omnia percurristi, quid te ne glecto profecisti? Vt verā pacē & concordia adipiscaris, necesse est vt omnibus postpositis te solum ob oculos habeas. Itaq; & multum proficies, si omni humana cura supersedeabis: & multum decrescēs, si quid humanum magnificies. Nihil altum, nihil magnum, nihil gratū, nihil acceptū tibi sit, nisi quod aut planē deus, aut Dei sit: à rebys quidem creatis quicquid solatij affertur, id totum inane ducito. dei amās anima præ deo despicit vniuersa. Solus deus æternus, immensus, implens omnia, solatiū est animæ, & vera cordis lætitia.

De bonæ conscientie lætitia

CAP. VI.

Boni viri gloria in animi sibi bene conscientij testimonio posita est. Esto tibi bene cōsciūs, & perptēua fruēris lætitia. Bene sibi consciūs animus, & plurima ferre potest, & inter aduersa etiam exultare lætitia. at malè sibi consciūs semper timidus est & inquietus. Suauiter requiesces si te animus tuus non reprehendet. Noli lætari nisi

nisi cum bene feceris. Mali nunquam nec
 vera lætitia fruuntur; nec animi pacem ex-
 periuntur, quippe cum impij (vt ait Domi-
 nius) sint pacis expertes. Quod si se in pace
 degere, nec malis inuadēdos, nec quēquam
 sibi nocere ausurum dixerint, eis ne credito-
 nam tāta in eos repente existet ira dei; vt &
 in nihilum redigantur eorum actiones, &
 pereant cogitationes. De calamitate glori-
 ari amanti difficile non est: sic enim gloriari,
 est de Domini cura gloriari. Breuis est glor-
 ia quæ ab hominibus vel tribuitur vel accipit
 humanāq; gloriam semper comitatur tristi-
 tia. Bonorū gloria in ipsorū consciētia, nō in
 hominū ore sita est. Iustorū lætitia & de deo
 & in deo est, eorūq; gaudiū de veritate. Qui
 verā æternāq; gloriā cupit, is temporariā nō
 curat. qui verō tēporariā aut quærit aut nō
 ex animo cōtemnit, is omnino minus amat
 cœlestem. Magnā habet animi tranquillita-
 tem qui nec laudes nec probra curat. Facile
 sorte sua contentum pacatumq; se prebet is,
 cuius conscientia munda est. Neq; sanctior
 es si laudaris, neq; deterior si vituperaris: id
 ipsum es quod es, neq; maior dici potes,
 quā quantus Dei iudicio es. Si attendes
 quid intus in animo sis, nō curabis quid de
 te foris loquantur homines. Homo factum
 Deus animū videt. homo facta, deus con-

filia pensat. Semper bene facere, & seipsum parui pendere, modesti animi iudicium est. Nullius humanæ rei solatium admittere, singularis sinceritatis & intimæ fiduciæ argumentum est. Qui nullum aliunde de se testimonium quærit, non dubium est quin is se totum deo commiserit. Non enim qui seipsum commendat, is probandus est, inquit Paulus, sed quem deus commédât. Habere cum Deo negotium in animo, nec vlla affectione extrinsecus agitari, status est hominis interioris.

De Iesu super omnia amando.

CAP. VII.

BEatus qui intelligit quid sit Iesum amare, & seipsum propter Iesum contemnere. Ob diligendum relinquendus est dilectus, quando quidem vult Iesus se solum amari supra omnia. Est humanarum rerum dilectio fallax & instabilis: at Iesu fidelis & durabilis. Humanæ rei qui adhæret, is cum caduco casurus est, at Iesum qui amplactitur, is in perpetuum consistit. Illum dilige, eius amicitiam retine, qui omnibus discedētibus non sit te derelicturus, neq; tãdem perire passurus. Ab hominibus velis nolis aliquando diuelleris: quocirca tum viuens tum moriens adhæresce
Iesu

Iesu, eiusq; fidei te committe, qui omnibus deficientibus solus tibi opem ferre potest. Est ille tuus amicus eo ingenio vt alienum non admittat, sed solus animum tuum sibi vendicet, & qui eius solio tanquam rex sedeat. quòd si rerum omniũ humanarum societatem abijcere scires, libenter tecum habitaret Iesus. Penè totum perditum inuenies quicquid extra Iesum in quemcunq; impenderis. Noli confidere aut inniti nutanti calamo: nam mortales omnes herba sunt, et eorum omnis gloria floris instar cadit. Facile decipieris, si duntaxat in hominum speciem oculos conieceris, nam si in alijs solatiũ lucrumq; tuum quæres, sæpe detrimentum patiere. Iesum in omnibus quæres, Iesum vtiq; inuenies: sin teipsum quæres, teipsum equidem inuenies, sed ad tuam perniciem. Nam ipse sibi quisque plus nocet, si Iesum non quærit, quàm vniuersus orbis, omnesq; aduersarij.

De familiari amicitia Iesu.

CAP. VIII,

DUm Iesus adest, bene se habent omnia, nec quicquam difficile videtur: eodem absente omnia dura sunt. Iesu in hominis animo non loquète, quæuis consolatio parum habet momenti: eodẽ

vel vnum verbum loquente, mera sentitur
 consoltio. Sic Maria Magdalena de loco sur-
 rexit in quo flebat, simulatq; magistrum ad-
 esse, ipsamq; vocare ei Martha nunciauit.
 Felix hora qua Iesus à lachrimis vocat ad
 gaudium spiritus. Quàm aridus & durus es
 sine Iesu? quàm insipiens & vanus si cupis
 aliquid extra Iesum? maiore profectò iactu-
 quàm si totum mundum perderes. Quid
 enim potest cōferre mundus sine Iesu? Esse
 sine Iesu, acerbamors: cum eodem esse, vita
 dulcis est. Si tecum est Iesus, nullus nocere poterit inimicus. Iesum qui inuenit,
 bonū thesaurū inuenit, vel potius summū
 bonorū. eundē qui amittit, nimium amittit.
 Quid dixi nimiū? pl⁹ amittit, quā si vniuersū
 orbē amitteret. Sine Iesu qui viuit, pauper-
 rimus est: cum Iesu cui bene conuenit, ditis-
 simus est. Cum Iesu versari magnæ artis est,
 eundemq; scire retinere, magnæ prudentiæ.
 Esto modestus & placidus, & tibi aderit Ie-
 sus. Esto religiosus & quietus, & tecum per-
 manebit Iesus. Eundem facillè fugaueris, e-
 iusq; gratiam amiseris, si ad exteriora defle-
 xeris. Quòd si illum fugatum amiseris, ad
 quem tunc confugies? aut quem tunc
 quæres amicum? Sine amico quidem
 diu viuere non potes: quòd si Iesus tibi præ
 cæteris omnibus amicus non erit, desettus

ab eo supra modum dolebis. Itaq; stultè facis, si vlli alii confidis, aut alio lætaris. Præstat vel totum orbem, quàm vnū Iesum habere infensum. Quamobrè omnium qui chari sunt, sit Iesus longè dilectissimus. cæteri propter Iesum, Iesus propter seipsum diligatur. Solus Iesus Christus singulariter est amandus, qui solus amicorum bonus & fidelis inueniatur. Propter hunc & in hoc tibi chari esse debent tum amici tum inimici, idemq; pro omnibus illis orandus est, vt eū omnes cognoscant & diligant. Nunquam cupias singulariter laudari & amari: hoc enim Dei est, qui parem non habet. neu velis vt cuiusquam animus tibi sit addictus, neu tu in cuiusquam amore occuperis: sed & in te & in omnibus bonis viris sit Iesus. Mundum liberumq; animum habeto, & ab omni humanarum rerum impedimento vacātem. Nam mundus sis oportet, & sincerum animum ad Iesum afferas, si vis vacare, & quàm suauis sit Dominus videre. Et quidem eò nunquam peruenies, nisi eius fauore præuentus & attractus, vt omnibus abolitis & abdicatis solus soli copuleris. Nam si dei fauor hominij interuenit, fit vt nihil non possit homo: idem si discessit, pauper est & infirmus, & quasi tantum ad flagella relictus. Quæ dum fiunt, dei tibi non debes, aut des.

perare, sed erga dei volūtatem æquum animū gerere, omnesq; casus tuos ad Iesu Christi laudem perpeti. nam hyemē sequitur æstas, & post noctem redit dies, & tempestati succedit magna serenitas.

De uacuitate solatij CAP. IX.

Non arduum est, humanum contemnere solatium, dum adest diuinum. sed tum humano tum diuino posse carere solatio, & ob dei gloriam animi exilium libenter ferre, & nulla in re sibi studere, aut meritū suum spectare, hoc deum magnum est, vel potius maximum. Quid magni est, si dum dei fauor adest, tu hilaris es & religiosus? quis illam horam nō optet? Suauiter equitat, quē dei gratia portat: & quid mirū, si onus non sentit, qui portatur ab omnipotente, & ducitur à summo ductore? Libenter alicuius rei solatio adherescimus, & difficulter homo seipso exuitur multumq; & diu certandum est homini, antequā discat seipsum plene superare, suosq; sensus omnes ad deum trahere. Quandiu seipso nititur homo, facile delabitur ad humana solatia: sed Christi verus amator, & studiosus virtutum sectator, ad solatia illa non declinat, nec tales sensuū dulcedines querit, sed potius vehementes exercitationes,

& pro Christo duros labores. Igitur si quando tibi spirituale solatium diuinitus datur, id tu cum gratiarum actione accipito, & dei munus, non meritum tuum, esse scito, neue eo superbito. Noli dono nimium gaudere, aut inaniter insolescere, sed esto potius tanto modestior, neq; nō in cunctis actionibus tuis cautior atq; timidior. Nam præteribit tempus illud solatij, sequetur tētatio. Igitur sublato solatio ne protinus desperato, sed cœlestem opem cum modestia & patientia expectato. Potest enim deus ampliore te & dono & consolatione iterum afficere. Neq; verò nouum istud est; aut insolens, expertis viam Dei. siquidem præcipuæ sanctitatis homines, prisciq; vates, huiusmodi vicissitudinem sæpe sunt experti. Itaq; quidam diuina ope fultus ita dicebat: Equidem cum in tanta falicitate essem, nunquam mihi labefactandus videbar.

Eadem sublata quid sibi euenerit, subiungit his verbis: Deinde te vultum euum abdēte perturbatus sum.

Interea tamen nequaquam desperat, sed tāto vehementius Dominum orat, atq; ita dicit: Inuocaui te, Domine, supplicaui domino.

Tandem supplicationis suæ fructum reportat, seq; exauditum testatur dicens, Exaudi-

uit Dominus, meiq; misertus est. Sed in
 quonã? Tu meum inœrorẽ, inquit, in cho-
 rum vertisti, meq; exutum centone, amici-
 uisti gaudio. Quod si hæc tantæ sanctitatis
 uiris contigerunt, nobis humilibus & ino-
 pibus desperandum non est, si modò in fri-
 gore, modò in ardore sumus: quandoquidẽ
 spiritus uenit ab itq; arbitrato suo. Eam ob
 causam dicit Iobus. Eum tanti facis, eius ut
 rationem habeas, eumq; quotidie cures, &
 per singula momenta explores

Quanã ergo in re spem habere, aut cui con-
 fidere debeo, nisi soli illi summæ dei miseri-
 cordiæ gratiæq; cœlesti? Nam licet adsint
 homines boni religiosiq; fratres, & amici fi-
 deles, aut sancti libri & elegantes sermões,
 aut dulcẽ cantus & carmina, omnia hæc
 parum iuuant, parum arridẽt, si diuina ope
 destitutus, meæ sum relictus inopiæ. Tunc
 nullum est melius remedium, quàm patien-
 tia & abnegatio mei secundum Dei uolun-
 tatem. Equidem in nullum unquam incidi
 religiosum hominẽ, cui non aliquando sub-
 tractum fuerit diuinum præsidium, aut qui
 non senserit ardoris diminutionem: nec ex-
 titit ullus vnquã uir sanctus tam altè raptus
 & illuminatus, quin is uel citius, uel serius,
 aliquando cõtẽ fuerit tẽtatus. Non est enim
 dignus alta Dei contemplatione, qui pro
 Deo

Deo non fuit exercitatus aliqua miseria. Solet enim præcedens tentatio sequentis consolationis esse signum. Nam ijs qui tentationibus explorati sunt, cœlestis promittitur consolatio. Qui vicerit, inquit, dabo ei edere de arbore vitæ. Et datur consolatio diuina, vt si homo fortior ad aduersa perferenda. Et sequitur rætatio, ne bono superbiat. Non dormit diabolus, nec adhuc mortua est caro: ideoq; nunquam intermittit te ipsum ad certamen præparare: nam à dextra sinistraq; sunt hostes irrequieti.

De gratitudine erga Dei beneficia.

CAP. X

Quid quæris quietem, cum natus sis ad laborem? Dede te potius patientiæ, quàm consolationi, & cruci portandæ quàm lætitiæ. Quis enim vel mundanus homo non libenter consolationi spirituali semper fruatur, si semper potiri queat: quippe quæ omnibus mundi delicijs carnisq; voluptatibus antecellat. Nam omnes mundanæ deliciæ aut turpes sunt aut vanæ: at spirituales solæ iucunde, solæ honestæ, ex virtutibus progenitæ, & à Deo puris infusæ mentibus. Sed eiusmodi sunt diuina hæc solatia, vt eis nemo suo ar-

bitrio frui queat, quippe cum nō diu cesset
tentatio. Multum aduersatur cœlesti auxi-
lio, falsa libertas animi, nimiaq; sui confidē-
tia: & deus bene facit, qui hominem solatij
beneficium conferat: sed homo malè facit,
qui non totum deo cum gratiarum actione
acceptum ferat. Hinc fit vt in nos influere
diuina dona ideo nequeant, quia ingrati su-
mus in authorem, nec omnia refundimus
in fontis originem. Gratiam enim qui habet
nouam prouocat: & à superbè ingratu au-
ferri solet, quod in modestè gratos confera-
tur. Nolo solatium quod mihi auferat acu-
leos, nec affert rerum perspicuētiam quæ me
euehat in superbiam. Non enim quicquid
altum est, idem & sanctum: nec omnis cupi-
ditas pura est: nec quicquid dulce, idem &
salubre: nec quicquid homini charum, idē
& deo gratum. Libenter ea beneficia acci-
pio, quibus modestior timidiorq; reddar,
& ad meipsum relinquendum paratior. Qui
acceptis à Deo beneficijs, & ijsdem postea
subtraētis doctus atq; castigatus est, is sibi
nihil audet boni arrogare, sed potius inopē
se nudumq; confitetur. Da Deo quod dēi
est, & tibi ascribe quod tuum est: hoc est deo
gratias pro beneficijs age, & tibi verò culpā
tribue, & pro culpa pœnas deberi censeo.
Habeto te semper infimo loco, & tibi dabi-
tur

tur summus: nam sine infimo summus non
 constat. Quos Deus nomine sanctitatis pro
 summis habet, ij seiplos pro minimis habet:
 quãtoq; sunt gloriosiores, tãto se gerũt sum-
 missius, pleni veritate & gloria cœlesti, non
 vanæ gloriæ cupidi. Qui deo nixi consistunt,
 ij vt insolescant fieri nullo modo potest: &
 qui Deo ascribũt quicquid boni adepti sunt,
 ij mutuã gloriã nõ ambiunt, sed eã quæ à so-
 lo Deo est volũt, Deumq; tum in se tum in
 omnibus cæteris sanctis hominibus laudari
 supra omnia cupiunt, semperq; eõdem ten-
 dunt. Quocirca gratum te in parvis præsta-
 to, & dignus eris qui maiora consequare.
 Sint tibi vel minima vtilissimaq; dona pro
 maximis & eximijs. Nam si datoris dignitas
 spectatur, nullum donum aut munus parvũ
 aut vile videri debet. Non enim parvum
 munus est quod à summo Deo donatur, vl-
 que adeo, vt si vel pœnas & verbera donet,
 id gratum esse debeat, vt pote cum semper
 ad salutem nostram faciat quicquid nobis
 vltu venire permittit. Qui dei gratiam reti-
 nere cupit, is se & gratum pro collatis
 & patientem sublatis beneficijs
 præbeto, vtq; redeant orato,
 & ne amittat cautus &
 modestus esto.

De paucitate amatorum crucis Iesu,

CAP. XI.

Habet nunc Iesus regni sui cœlestis amatores multos: sed crucis gestatores paucos: habet consolationis cupidos multos, sed calamitatis paucos: mensæ socios inuenit frequentes: sed continentiae paucos. Cum Christo gaudere volunt omnes: sed cum eodem aduersa ferre pauci. Iesum multi ad panis vsq; fractionem sequuntur: sed ad supplicij calicem potandum pauci: Eius miracula venerantur multi: sed crucis ignominiam sequuntur pauci. Iesum multi diligunt quandiu aduersa non contingunt: eundem multi laudant & gratias agunt, quandiu aliquid solatij ab eo accipiunt. Idem si se abscondit, & paulisper eos relinquit, aut in querimonias aut in animi defectionem nimiam cadunt. At qui Iesum propter Iesum, non propter vllum suum ipsorum solatium diligunt, illi eum in calamitatibus & animi angoribus æquè ac in summis solatijs concelebrant, eiq; semper gratias agunt, idem facturi etiam si ille omnem eis consolationem in perpetuum denegaret: tantum potest merus amor Iesu nullo priuato commodo aut amore sui permixtus. Itaq; omnes mercenarij dicēdi sunt
qui

qui semper quærent solatia: omnes sui magis quam Christi amatores esse perspicuum est, qui sua commoda. lucraq; semper cogitant. Gratis quidem seruire deo qui velit quotus quisq; est? aut qui sit ita spiritualis vt omnibus humanis rebus sit nudatus? Vere inquam animo pauperem, & ab omnibus mūdānis rebus nudum quis inueniat? preciosum illum, & ab vltimis vsq; orbis finibus petendum? Si vel omnes facultates suas impendat homo, nihil adhuc egit: & si graui se peccatorū pœnitentia castiget, adhuc parum est: & si scientiam omnem percipiat, adhuc longè abest: & si singulari virtute, ardentissimāq; sit religione præditus, adhuc multum ei deest, vnum scilicet, quod ei summè necessarium est. Sed quidnam illud tandem? nimirum vt cæteris omnibus relictis seipsum relinquat, totusq; ex seipso egressus, nihil priuati amoris retineat. Quū omnia fecerit quæ facienda sciuerit, nihil se fecisse sentiat, neque magni pendet quòd magnus haberi possit, sed verè inutile seruū se pronunciet, sicut veritas ait. Quum feceritis omnia quæ vobis præcepta sunt, tamē ita dicitote: Serui sumus inutiles. Tum demum animo inops & nudus erit, eiq; cum vate illo dicere licebit. Solus & inops ego sū. Et tamē illo nemo ditior, nemo liberior,

nemo potētiſſimus, qui & ſe & omnia relinque-
re ſciat, & ad infima ſe deiſcere.

De Chriſti cruce ferenda.

CAP. XII.

DVrum multis videtur dictum hoc,
Abnega te metipſum, tolle crucē tu-
ā, & Ieſum ſequere. Sed multo duri-
us erit illud vltimum, Ite hinc exe-
crabiles in ignem eternum. Qui enim nunc
libenter audiunt & ſequuntur dictum cru-
cis, ij tunc non horrebunt tristem illam æ-
terni ſupplicij ſententiam. Atq; hoc erit ſi-
gnum crucis in cœlo, quū Dominus ad iu-
dicandum veniet. Tunc omnes ſervi crucis,
qui vitam crucifixo congruam vixerint, ad
Chriſtum accedent iudicem cum magna
fiducia. Quid igitur crucem tollere dubitas
per quam itur ad regnum? In cruce ſalus eſt,
in cruce vita, in cruce præſidium aduerſus
hoſtes, in cruce infuſio ſupernæ ſuauitatis,
in cruce robur mentis, in cruce gaudiū ſpi-
ritus, in cruce virtus ſumma, in cruce perfe-
ctio ſanctitatis. deniq; abſq; cruce nec ani-
mæ ſalus, nec æternæ vitæ ſpes eſt. Tolle er-
go crucem tuam, & ſequere Ieſum, & ibis in
vitam æternam. Proceſſit ille ferēs crucem
ſuam, & in cruce pro te mortuus eſt, vt tu
quoq; crucē feras, & in cruce mori cupias.

Nam

Nam si vnà cum eo mortuus fueris, vnà eti-
 am viues: & si socius fueris supplicij, socius
 eris & gloriæ. Etenim vt hoc scias, in cruce
 atq; in moriendo sita sunt omnia, nec ad vi-
 tam veramq; pacē animi vlla alia via est quā
 crucis, & quotidianæ enectionis sui. Quo-
 cumq; te vertas, in quācumq; partem conij-
 cias oculos, nullam vsquam supra infraue
 vel altiore vel tutiore viam inuenies, quā
 crucis. Omnia arbitrio iudicioq; tuo com-
 ponas licet atq; compares, fieri non poterit
 quin tibi vel volenti vel inuito semper sit a-
 liquid patiendum, semperq; in crucem in-
 curras. Aut enim corporis dolorem expe-
 riere, animi ægritudine cruciabere. inter-
 dum à Deo derelinqueris, interdū ab altero
 exerceberis: & quod grauius est, sæpe tibi
 metipsi grauis eris: idq; ita vt nullo reme-
 dio queas aut solatio liberari, quin tibi, quā-
 diu volet deus, id sit perferendum. Vult enim
 Deus vt miseriam sine consolatione pati dis-
 cas, eiq; te totum subijcias, & modestior ca-
 lamitate fias. Christi supplicium nemo sic
 animo sentit, vt is cui similia pati contingit.
 Crux igitur semper parata est, & vbique te
 manet, nec effugere potes, quocūq; curras:
 nam quocunq; veneris, te ipsum tecum por-
 tas, & semper te ipsum inuenies. Conuerte
 te sursum, conuerte deorsum, conuerte

exorsum & introrsum, vbi cumq; crucem
 inuenias, ac necesse est vt vbi cumq; patien-
 tiam teneas, si animi pacē frui, & perpetuam
 obtinere vis coronam. Si tu crucem liben-
 ter portabis, ipsa te vicissim portabit, & ad
 optatum finem perducet, vbi videlicet pati-
 endi finis erit, qui quidem hic futurus non
 est. Sin inuitus portabis, onus tibi facies, &
 te ipsum magis grauabis, & tamen ferendū
 erit. Si crucem vnā abijcies, in alterā pro-
 fectō incurres, & quidem forsitan grauiorē
 Tēne speras euasurum quod nulli mortaliū
 licuit declinare? Quis sanctorum virorum
 in orbe sine cruce fuit & miseria? Ipse domi-
 nus noster Iesus Christus nullam horā fuit
 expers doloris & cruciatus, quandiu in hoc
 orbe vixit. Oportebat enim Christum pati
 & à mortuis resurgere, atq; ita gloriam suā
 inire. & tu aliam viam quæres, ac nō regiam
 hanc viam crucis? Tota vita Christi crux fu-
 it & cruciatus, & tu tibi requiē quæres &
 lætitiā? Erras, erras si aliud quæris q̄ cala-
 mitatum perpersionem: quippe cum totā
 hæc vita mortalis plena sit miserijs, & cir-
 cūsepta crucibus, ac quāto quisq; in rebus
 diuinis maiores progressus habet, tanto sæ-
 pe in grauiorē cruce incidit, vt pote cum
 calamitatis dolor magis amore crescat.
 Neq; tamē tam multi pluribus calamitatib;
 press.

pressus hic de quo loquor, caret leuamento
 consolationis, quando quidem & hac cruce
 sua haberem fructum percipere se sentit.
 Nam dum se cruci sponte subijcit, fit vt om-
 ne calamitatis onus in diuinæ consolatío-
 nis fiduciam conuertatur: ac quanto magis
 labefactatur calamitate caro, tanto magis
 animi consolatione corroboratur spiritus.
 adeoq; non nūquam confirmatur sensu ca-
 lamitatis & rerum aduersarum (tantus est
 amor similitudinis crucis Christi) vt do-
 lore & miseria uacare non optet: quoniam
 tanto se Deo acceptiorem esse credit, quāto
 plura & grauiora pro eo ferre potest. Neq;
 verò fit illud hominis virtute, sed Christi
 beneficio, quod tantū potest, tantūq; perfi-
 cit in carne fragili, vt quod naturaliter sem-
 per abhorret & fugit homo, id ardore spi-
 ritus aggrediatur & amet. Non humanæ
 facultatis est crucem ferre, crucem amare,
 corpus domare & subigere, fugere honores,
 libenter ferre contumelias, seipsum despi-
 cere & despici optare, aduersa quæq; culti-
 damnis perpeti, & nihil prosperitatis in ho-
 orbe cupere. Horum tu nihil tuo Marte po-
 teris, si à teipso pendebris: sin Domino con-
 fides, dabitur tibi de cælo fortitudo, tuæq;
 ditioni subijcietur mundus & caro. quin ne
 Diaboli quidem inimicitias timebis, si fide

armatus, & Iesu cruce signatus eris. **Quam-**
 obré applica te, sicuti fidelé bonumq; Chi-
 sti seruum decet, ad ferendam viriliter cru-
 cem domini tui, pro te præ amore in crucó
 sublati. Paratus esto ad toleranda multa ad-
 uersa & varia incómoda in hac misera vita:
 siquidem sic tecum agetur vbicunq; deges,
 eritq; tibi omnino hæc ferenda conditio v-
 biubi latebis, nec vlla vsquá via est euadédi
 calamitatū dolorūq; miserá, quin ea perpe-
 tienda est. Tu domini calicé auidè pota, si e-
 ius amicus & cósors esse cupis: quod ad cō-
 solationes attinet, eas deo committe, ijs ip-
 se vtatur arbitrio suo. tu ferendis calamitati-
 bus deditus esto, easq; pro maximis solatijs
 ducito. Neq; enim pares sunt huiustéporis
 calamitates futuræ gloriæ, qua sumus aliq;
 do afficiédi, etiá si solus tu oēs perferre pos-
 ses. Postq̄ eò perueneris vt tibi pro Christo
 aduersa ferre dulce sit & iucundú, tūc tecū
 bene agi existimato, qui cœleste regnū in-
 ueneris inuertis. Rursum quádiu ferre gra-
 uaberis, & fugitabis, tádiu malè tecū agetur,
 teq; vbiq; vexabit fuga calamitatis. Sin te ad
 officiū tuū, hoc est ad patiendū moriendūq;
 applicabis, breui subleuaberis, & pacem in-
 uenies. Etiam si vel in tertium cœlum cum
 Paulo raptus fueris, non ideo exploratum
 habebis, nihil tibi aduersi esse euenturum.

Ego

Ego (inquit Iesus) ei ostendam quantum ei sit meo nomine patiendum. Itaq; vt pati-are necesse est, si Iesum diligere, & ei perpetuò seruire placet. Atq; vtinam dignus sis qui pro Iesu nomine aliquid patiaris: quanta inde & tibi gloria, & sanctis omnibus lætitia, & hominibus vtilitas existeret? Nam patientiam commédât omnes, licet pauci pati velint. Equidem magna causa est cur pro Christo paululú pati velis, quã multo grauiora patiare pro mûdo. atq; illud certò scito, tibi moriendo viuendum esse, ac quanto quisq; sibi magis moritur, tanto eundé Deo magis viuiscere. Nemo aptus est ad comprehendenda cœlestiã, nisi qui se submiserit ad aduersa pro Christo ferenda. Deniq; nihil vel Deo acceptius, vel tibi salutaris in hac vita, quàm libenter pati pro Christo: adeò vt si tibi detur optio, malle debeas pro Christo aduersa pati, quàm multis consolationibus recreari: ita enim & Christo & omnibus eius cultoribus sanctis similitior existes. Neq; animi in copia voluptatum & consolationum situm est meritum nostrum officijq; profectus, sed potius in grauib; malis calamitatibusq; perferedis. Quod si quid melius aut homini salutaris esset quàm aduersa pati, utiq; Christus id & verbis & factis ostédisset. Nunc & discipulos se ctatoru

SO DE CHRISTO

suos, & omnes sui sequendi cupidos manifestò ad crucem ferendam hortatur in hunc modù: Si quis post me venire vult, abneget semetipsum, tollat crucè suam, & me sequatur. Igitur omnibus perlectis & exploratis sit hæc orationis conclusio. Per multas calamitates nobis in Dei regnum intradum est.

Libri secundi finis.

LIBER TERTIVS.

*De interiore Christi colloquutione cum
anima fidei.*

Vdiam qd in me loquatur dominus Deus. Beata anima, quæ loquentem in se Dominum audit, & ex eius ore sermonem consolationis accipit. Beatæ aures quæ diuini susurri sonitum accipiunt, & huius mundi susurrations nihil aduertunt. Beatæ planè aures, quæ nō foris sonantem vocem auscultant, sed loquentem interius docentemq; veritatem. Beati oculi qui exterioribus clausi, interioribus sunt intenti. Beati qui ad interiora penetrant, & ad capienda arcana celestia magis magisq; quotidianis exercitati-
onibus

onibus sese studēt præparare. Beati qui Deo vacare gestiunt, & ab omni humano impedimento se excutiunt. Hæc animaduerte, ô anima mea, & cupiditates exclude, vt quid in te loquatur dominus deus, audire queas. Hæc dicit amicus tuus: Ego salus, ego pax, ego vita tua sum: mihi adhære, & pacē inuenies. Omitte omnia mortalia, & quære æterna. Quid enim sunt omnia temporalia, nisi fallaciæ: aut quid conducūt omnia creata, si à creatore deseraris? Quare omnibus abdicatis creatori tuo te redde acceptâ ac fidelem, vt veram consequi valeas beatitudinem.

Veritatem intus loqui sine strepitu uerborum.

CAP. II.

Loquere Domine: audit enim seruus tuus. Seruus tuus ego sum: da mihi intellectum, vt decreta tua discam. Inclina animū meū ad verba oris tui, fluentem roris instar oratione tua. dicebāt olim Israelitæ Mosi: Alloquere tu nos, & audiemus: non Dominus ne moriamur. Ego verò non sic Domine, non sic oro: sed potius cū Samuele vate summissè cupideq; sic obsecro. Loquere domine: audi enim seruus tuus: neue me Moses aut reliquorum vatum aliquis alloquatur: sed tu me potius al-

loquere, deus, inspirator & illuminator omnium vatum, qui me solus sine illis potes instruere: cum illi cōtrā sine te nihil profecturi sint. Possunt illi quidem verba sonare: sed spiritum non conferunt.

Pulcherrimè dicūt illi quidē: sed te tacente animum nō accendūt. Literas illi tradūt sed tu sententiam aperis. Arcana illi profantur: sed consignatorum intellectum tu reseras. Mandata illi eloquuntur: sed tu ad eadē exequenda adiuuas. Illi viam ostendunt: tu ad eādem perambulandam das vires. Illi foris tantum rem agunt: tu animos instruis & illuminas. Illi extrinsecus irrigāt: tu fecunditatem das. Illi verbis clamant: tu audienti tribuis intelligentiam. Quamobrem non Moses me alloquatur, sed tu domine, mi deus, æterna veritas, ne moriar & infructuosus efficiar: neque si duntaxat extrinsecus admonitus, ac non etiam intus accēsus fuero, mihi ad pœnam conferat auditus sermo, non ad rem collatus: cognitum, non amatum: creditum, non seruatum. Igitur tu loquere domine: audit enim seruus tuus. nam æternæ vitæ verba tu habes: alloquere me, quod & animo meo consolationem, & toti vitæ correctionem afferat, & tibi gloriam honoremq; pariat immortalem.

Dei

Dei uerba summissè esse audienda, eaq; à
plerisq; non ponderari CAP. III.

A Vdi nate uerba mea, uerba suauissi-
ma, & quæ uniuersæ philosophorum
sapientiumq; huius mundi scientiæ
antecellant. Verba mea spiritus & vi-
ta sunt, nec humano sensu p̄sanda, nec ad
inanē voluptatem trahenda, sed cum silen-
tio audiēda, cumq; omni modestia atq; aui-
ditate accipiēda. **SERVVS** Beatus
est quem tu erudi. Domine, & de lege tua
doces, ut ei calamitatis tempore opituleris,
ne pessum eat. **DOMINVS**. Ego &
iam olim uates docui, & nūc etiamnum om-
nes alloqui nō intermitto: sed multi ad vo-
cem meam surdi sunt & duri. Pleriq; mundū
libentius audiunt quàm Deum, faciliusq;
carnis suæ appetitui, quàm Dei volūtati ob-
sequūtur. Promittit mundus & temporalia
& parua, & seruitur ei magna ayiditate: ego
summa æternaq; promito: & torpent corda
mortalium. Quis mihi tanta cura in omni-
bus seruit & obedit, quanta mundo mundi-
que dominis seruitur? Pudeat te, & si cau-
sam quæris, audi. Ob exiguum stipendium
longa uia à multis curritur: & ob æternam
vitam uix à paucis pes semel attollitur. Vile
precium studiosè quæritur: pro vno numo

interdum turpiter litigatur: & pro re inanī paruaq; promissione dies noctesq; fatigari nō dubitatur: at pro bono immutabili, pro præmio inæstimabili, pro sūmo honore, & gloria immortalī, vel tantulum laborare piget. Pudeat igitur te, serue piger & querule, quod illi ad interitū, quā tu ad vitā, paratiores existūt: magisq; vanitate, q̄ tu veritatī gaudēt. Et illi quidē spe sua nōnunquā frustrātur: at mea promissio neminē fallit, nec mihi confidentē re infecta dimittit. Ego quod verbis promitto atq; pronūcio, idem re ipsa præsto atq; impleo, si quis modō ad finem vsq; in amore mei perseueret. Ego bonorum omnium remunerator, ego idem religiosorū omnium vehemens sum explorator. Inscribe verba mea cordi tuo, eaq; diligenter pertracta: erunt enim tentationis tempore valde necessaria. Quæ tu legens non intelligis, eadem curationis tempore cognosces. Soleo autem electos meos duobus modis curare, videlicet tētatione & cōsolatione: eosq; duabus rationibus quotidie instituo, primū eorum vita reprehendendo: deinde eos ad virtutū incrementa cohortādo. Qui verba mea habet, eadēq; spernit, habet à quo damnetur in nouissimo die.

Preca

*Precatio qua diuina doctrina & religio
imploratur. CAP. III.*

Domine mi deus, qui meū omne bonum es, quis ego sum vt te alloqui audeam? pauperrimus ego seruuulus tuus, & abiectus vermiculus, multo & pauperior & vilior, quàm vel scio vel dicere audeo. Et tamen vel hoc ipsum memēto, Domine, me nihil esse, nihil habere, nihil valere. Tu solus bonus, tu iustus, tu sanctus, omnia tu potes, omnia præstas, omnia imples, solos fontes relinquens inanes. Recordare misericordiæ tuæ Domine, & imple animum meū fauore tuo, qui opera tua vacua esse non vis. Nam qui possim in misera hac vita consistere, nisi me tua misericordia fauorq; confirmet? Noli vultum tuum à me auertere: noli tuam mei curationem procrastinare: noli cōsolationem tuam abstrahere, ne tibi fiat anima mea, qualis terra est humoris expers. Domine doce me exequi voluntatē tuam: doce me coram te dignè submissequi: versari. Nam tu mea sapientia es, meq; verè & cognoscis & cognouisti antequam non solum ego in mundo natus sum, verū etiam antequam mundus ipse factus est.

*Veritatem modestiamq; coram Deo
colendam esse. CAP. V.*

NAte veritatem coram me colito, me-
que semper cum animi simplicitate
quærito. Qui veritatem in meo con-
spectu colit, is à mali incurfibus de-
fendetur, eumq; veritas à deceptoribus &
improborum calumnijs liberabit. Quòd si
te veritas liberauerit, verè liber eris, nec ho-
minum inania verba curabis. **SERVVS.**
Est vt dicis, domine: atq; vt ita mecum aga-
tur quæso, videlicet vt me tua veritas doce-
at, custodiat, & ad felicem exitum perducatur.
Eadem me ab omni praua cupidine, & in-
temperato amore liberet: ita fiet vt magna
animi libertate erga te vtar. **VERITÀS.**
Et ego te quid rectum quidq; mihi accep-
tum sit docebo. Recole cum magno animi
dolore ac mærore peccata tua, neue tibi ob-
tua rectè facta quicquam arroges. Nam re-
vera nocens es, & multis animi morbis ob-
noxius atq; implicitus, qui tuapte natura
semper ad nihilum tendas, facilèq; labaris,
facilè vincaris, facilè turberis & pessun-
deris. Deniq; nihil habes quo gloriari possis:
sed potius multa ob quæ te paruifacere de-
beas, quippe multo infirmior quàm vt id
percipere queas.

Quo-

Quocirca fac vt omnium operum tuorum nihil magnum tibi videatur, nihil grande, nihil preciosum, & admirabile, nihil denique suspiciendum censeas, nihil altum, nihil verè laudabile & appetendum, nisi quod æternum est. Tibi supra omnia placeat æterna veritas, displiceat tua summa vilitas. nihil sic timeas, nihil sic vituperes & fugias, vt vitia peccataq; tua, quæ magis displicere debent, quàm cuiusuis rei iactura. Quidam se mihi non sinceros præbent: quin quadam curiositate & arrogantia ducti, arcana mea ardua q; res studiosè rimantur, se sua q; salutem negligentes. hi sæpe in graues tentationes & peccata propter suam curiositatem & superbiam, me eis aduersante, labuntur. At tu omnipotentis dei sententiam iram q; pavidus time, ne uis Supremi opera excute, sed vitia tua perscrutare, quantū vel mali feceris, vel boni neglexeris. Nonnulli suam omnē religionem solum in libris, alij in picturis, nonnulli in exterioribus signis figurisque circūferunt: alij in ore me gestāt, in corde non item. Sunt contrà qui mente perspicaces, & animo puri, ad æterna semper anhelant, de terrestribus inuiti audiunt, naturæ necessitatibus dolenter inferuiunt:

& hi quidem quid veritatis spiritus in ipsis loquatur sentiunt, quippe qui eos terrestribus despectis amare cœlestia, mundoque contempto cœlum dies noctesque appetere doceat.

Dei laudatio, & de eius beneficijs gratiarum actio; itemque de ui amoris Dei,

CAP. VI.

Collaudo te pater cœlestis, pater Domini mei Iesu Christi, qui mei inopis dignatus fueris recordari. O misericordiae pater, omnisque consolationis Deus, ago tibi gratias, qui me omni indignum consolatione quandoque tua recreas consolatione. Te ego perpetuo collaudo atque cœcelebro, nec non vnigenitum filium tuum, & confirmatorem spiritum sanctum, in omnem seculorum perpetuitatem. Eia domine Deus, mei amator sancte, ubi in animum meum veneris, toto pectore exultabo. Tu mea gloria, meique cordis exultatio es: tu mea spes & perfugium tempore calamitoso. Sed quia adhuc amore debili & virtute sum imperfecta, necesse habeo à te confirmari afficique consolatione: quocirca vise me sapientius, sancta inltrue disciplina. Libera me à prauis animi perturbationibus, animumque meum ab omnibus effrenatis cupidinibus

bus & vitijs sana, vt intus sanatus, & probè purgatus, aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendum, constans ad perseuerandum. Magna res est amor, magnum omnino bonum, quod solum & leue reddit quicquid onerosum, & æqualiter fert, quicquid est inæquale. Nam onus sine onere portat, & amara omnia in dulcia sapidaq; conuertit. Ille inquam Iesu nobilis amor ad magna facienda impellit, excitatq; ad appetèda semper perfectiora. Amor vult esse sursum, nec vllis humilibus rebus retineri. Amor vuult esse liber, & ab omni mundana affectione alienus, nec eius interior impediatur aspectus, neue temporali aliquo vel cōmodo implicetur, vel incōmodo succumbat. Amore nihil dulci⁹, nihil forti⁹, nihil altius, nihil lati⁹, nihil iucundi⁹, nihil pleni⁹, nihil vel in cœlo vel in terra melius, quippe qui Deo sit natus, nec nisi in Deo super omnia creata possit requiescere. Amans volat, currit, lætatur, liber est, neq; tenetur: omnia dat pro omnibus &, habet in omnibus omnia, vt pote qui in vno summo supra omnia quiescat, ex quo manat & oritur omne bonum. Non dona spectat, sed a d donantem se conuertit supra omnia bona. Amor modum nulum nouit, sed supra omne modum feruet. Amor opus non sentit, labores nihili facit,

supra vires conatur, vtrum fieri id possit an secus, nihil pensi habens, quippe cum sibi nihil arduum, nihil illicitum arbitretur. Ergo valet ad omnia, multaq; ad finem perducit, si non deficit & iacet amans. Amor vigilat, & dormiens non dormitat: laborans non lassatur, pressus non opprimitur, territus nō perturbatur, sed quasi viuida flāma, ardēsq; facula sursum erūpit, tutoq; penetrat. Siquis amat, nouit qd hęc vox clamet. Magnus clamor in auribus Dei est ipse ardens affectus animi, dū dicit. Mi Deus, mi amor, tu totus meus, ego totus sum tuus. gigne in me amorem copiosum, vt discam interiore cordis ore degustare, quā suauē sit amare, & in amore quasi liquefactum natāre. Fac vt ita amore flagrem, vt studij ardore me ipsum superem. Cantem amoris canticum, in in sublime te sequar amicum meum, tuasq; laudes tanto amore decantem, vt me deficiat animus.

Te plus quā me ipsum amē: quin neque me, neque cæterorum quēquam, qui te verē amant, nisi & propter te, & in te amem, sicuti iubet lex amoris ex te relucens. Est amor velox, sincerus, pius, iucundus & amœnus, fortis, patiens, fidelis, prudens, tolerans, virilis, & sibi nunquam studens. Vbi enim sibi quis studet, ibi cadit amor.

Est.

Est amor circumspectus, modestus, rectus,
non mollis, non leuis, nec vanis rebus addi-
ctus, sobrius, castus, constans, quietus, & in
cunctis sensibus temperans. Est amor sub-
iectus & obediens maioribus, sibi vilis &
despectus, erga Deum religiosus & gratus,
confidens semperque sperans etiam tum
cum à Deo fastiditur: quandoquidem sine
dolore non viuitur in amore. Qui non est
paratus omnia pati, seque amici voluntati
accomodare, indignus est qui amator ap-
pelletur. Denique amantem oportet omnia
dura & amara propter amicum am-
plecti, nec aduersis casibus
ab eo auocari

De ueri amatoris exploratione, & quomodo sit hosti resistendum.

CAP. VII.

NAte nondum fortis es & prudens amator. SER. Quare domine? Do. Quia vel ob exiguum insultum cœpto desistis, & nimis auidè consolationem quæris. Fortis amator consistit in tentationibus, nec callidis credit suasionibus inimici: itaq; rebus secundis delectatur, ut aduersis non offendatur. Prudens amator non tam amantis donum, quàm donantis amorem spectat. idem animum potius quàm censum attendit, & amico omnia munera postponit. Non in dono, sed in me supra omne donū acquiescit nobilis amator: Neq; verò continuò despondendum est animum, si quando vel de me vel de mei cultoribus sanctis minus bene sentis, quàm velles. Affectus ille bonus & dulcis, quo interdum permulceris, affectus est fauoris præsentis, & prægustatio quædam patriæ cœlestis, cui prægustationi non nimis innitendum est, ut quæ vicissitudinem habeat. Sed aduersus animi prauos motus certare, Diaboliq; sollicitationes spernere: hoc verò virtutis opus, magnaq; mercede dignum est.

Itaq;

Itaq; nō est quod te vsque adeo vrant absurda istæ imaginationes, ex quavis occasione occurfare solitæ. perseuera constanter in instituto, & erga Deum animo esto sincero. Neq; verò illusio est, quod aliquando insublime subito raperis, & mox ad animi solitas ineptias reuerteris: quas quidem quoniam inuitus potius pateris, quàm earū author es, quandiu displicēt & reniteris, vtilis potius sunt quàm perniciosæ. Scito antiquū illum hostem in id omnino incumbere, vt tuum boni studium impediat, teq; ab omni religionis exercitatione auocet, videlicet à pia supplicij Christi memoria, ab animi tui custodia, à firmo proposito proficiendi in virtute. Multas malis cogitationes inijcit, vt tibi tædium horroremq; incutiat, quo te à precibus sacrarumq; literarum lectione reuocet. Displicet ei summissa peccatorū confessio, & si posset, à communione te reuocaret. Ei tu ne credito, nèue eum cures, licet tibi sæpius fallaces intendat laqueos. In ipsum mala turpiaq; ingerentem retorqueto, eiq; sic dicito: Abi immunde spiritus, erubescer miser, impurissime tu, qui talia in sensibus meis faceffe à me, impostor pessime, nihil apud me efficies. Iesus enim mihi confortis bellator aderit, & tu tæde vinceris. Malo mori, & quiduis ferre, quàm tibi

assentiri. Tace & obmutefce, iam ego te non audiam, etiã si plura mihi faceffas negocia. Dominus mea lux & falus est: ecquem metuam? Dominus meæ vitæ firmamentũ est, ecquem formidem? Si contra me castra fiât, non metuam animo, Domino me adiuuante atq; liberante. Certa more boni militis: quod si quando ob infirmitatem cecideris, refumito vires prioribus fortiores, de meo erga te fauore etiam maiore bene sperans: et inanem arrogantiam superbiamq; etiam atque etiam caueto, quæ causa est vt multi in errorem ducantur, & in cæcitatem penè incurabilem quandoq; labâtur. Afferat tibi cautionem perpetuamq; modestiam ruina illa superborũ, stulte sibi nimis arrogantũ.

De Dei beneficijs modestè occultandis.

CAP. VIII.

NAte vtile tibi & tutum est, collatum tibi diuinitus religionis studium difsimulare, nec id insolentius iactando verbis efferre, aut supra modum extollere, sed potius te ipsum despicerè, & tanquam illis in indignum collatis timere. Non est ei affectioni tenacius inhærendum, quæ citò mutari potest in contrarium. Cogitandum tibi Dei adest gratia, quàm miser & inops esse soleas sine gratia: nec in eo duntaxat

taxat fitos esse progressus vitæ spiritualis, si
 diuinæ consolationis beneficio frueris, sed
 etiam si eiusdem subtractionem modestè,
 temperanter patienterq; feras, ita vt tunc in
 precum studio non torpescas, nec reliquã
 opera tua consuetã omnino dilabi permit-
 tas, quin quã optimè poteris & scies, li-
 benter quod in te erit facias, nec propter il-
 lam quam sentis mentis ariditatem aut an-
 xietatem officium prorsus negligas. Mul-
 ti enim, si quando eis non bene successit,
 protinus impatientes fiunt aut desides. Nõ
 semper est arbitrij hominis suis rebus mo-
 derari: sed Dei est & dare & consolari &
 quando vult & quantum vult, & cui vult,
 idque vt ipsi demum libet. Nonnulli seip-
 sos ob collatum in se religionis studium in-
 certi perdiderunt, dum supra vires conan-
 do prauitatem suam non perpendunt, sed
 magis animi affectum, quã rationis iu-
 dicium sequuntur. Hi quia maiora quã
 Deo placitum fuit, susceperunt, diuinum fa-
 uorem citò amiserunt: & qui sibi in cælo
 nidum posuerant, ijdem inopes, viles, de-
 relicti euaserunt, vt depressi ac depaupera-
 ti nõ alis suis volare, sed pennis meis niti dã-
 scerent. Qui adhuc tyrones sunt, & viæ Do-
 mini imperiti, ij nisi prudentiorum consi-
 lio obtemperēt, facilius decipi pessundariq;

possunt: ijdemq; si opinioni suæ potius ob-
 sequuti sunt, quàm exercitatis obtempera-
 runt, in maiore versantur periculo, qui à
 concepta semel opinione retrahi noluerint.
 Rarò fit vt qui sibi sapere videtur, is alterius
 imperium modestè ferat. Itaq; præstat parũ
 sapere cum modestia, exiguaq; rerum per-
 spicientia, quàm abundanter scientia sibi ni-
 mium placere. præstat minus habere, quàm
 multum habentem superbire. Non satis cir-
 cumspectè agit, qui se totum lætitiæ tradit,
 oblitus pristinæ suæ inopiæ, castiq; timoris
 Domini, qui ne collata sibi beneficia amit-
 tat, metuere solet. Ne ille quidem satis cum
 virtute sapit, qui aduerso difficiliq; tempo-
 re nimium desperanter se gerit, & de me mi-
 nus fidenter quàm debet, cogitat atq; sen-
 tit. Qui pacis tempore nimis securum se præ-
 bet, is belli tempore sæpe nimis deiectus &
 formidolosus existit. Si semper modestum
 te animiq; demissi præstare, spiritusq; tuos
 bene moderari ac regere scires, haud tam fa-
 cile in periculũ & offensam incideres. Con-
 sultum est ardoris spiritu concepto cogita-
 re quid futurũ sit, si lux discesserit: rursusq;
 vbi id contigerit, eandem reuerti posse cogi-
 tare, à me oleo subtractam, vt & tu cautiore,
 & ego reddar gloriosior. Est enim sæpe ta-
 lis exploratio conducibilior, quàm si rebus
 secun-

secūdis perpetuò fruēris arbitrato tuo. Ne que enim in eo sita sunt virtutis opera, si diuinis viuis & consolationibus abundes, aut literarum sis peritus, aut in sublimi gradu colloceris: sed si vera modestia nitaris, si diuina charitate sis plenus: si Dei gloriæ caste & sincere perpetuò studeas: si teipsum nihili facias, vereq; despicias, neque non ab alijs quoq; despici deprimiq; magis quàm honorari gaudeas.

De seipso in Dei oculis parui faciendo.

C A P. IX.

Dominum meum alloqui audeo, ipse puluis & cinis: qui si me pluris fecero, tu mihi contra stas, & dicunt contra me verum testimonium mea crimina, cui non possum contradicere. Sin meipsum vilipēdens in nihilum redegero, abiecta q; omni de me exiltimatione meipsum pro puluere, vt sum, habuero, erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo tua lux: atq; ita fiet vt sine me vel tantuli feci, etiā illud ipsum tantulum, me prorsus in nihilū depresso, euanescat in perpetuū. Hic tu me mihi ostendes quid sim, quid fuerim, & vnde venerim, nihil videlicet & de nihilo. qui si mihi metipsi relinquo, cōtinuò nihil sum nisi mera infirmitas. Sin tu me subito respe-

xisti, statim fortis efficior, nouaq; repleor
 lætitia. & admodum mirum est me sic repen-
 tē subleuari, te tam benignè complectente,
 qui me opte pondere semper ad ima feror. fa-
 cit hoc amor tuus me gratis præueniens, &
 in tot necessitatibus subueniens, meque à
 grauibus periculis tutans, & ex innumeris,
 (vt verè dicam) malis eripiens. Nam &
 meipsum malè amando perdididi: & te solùm
 querendo sincereq; amando tum meipsum
 tum te inueni, eoq; amore meipsum etiã ma-
 gis in nihilum demersi. Nam tu, ô mihi dul-
 cissime, plura in me confers nō solùm quàm
 promereri queam, verum etiam quàm spe-
 rare, ne dicam rogare, audeam. Ago tibi gra-
 tias, mi Deus, quod licet ego sim omni indi-
 gnus bono, tua tamen nobilitas & immen-
 sa bonitas etiam ingratis & à te longè auer-
 sis benefacere nunquam intermittit. Con-
 uerte nos ad te vt simus grati, summissi, re-
 ligiosi, tu qui nostra salus & virtus & forti-
 tudo es.

*Omnia ad Deum, ceu ad finem ultimum, esse
 referenda. CAP. X.*

Nate supremus tibi vltimusque finis
 ego sim oportet, si beatus esse cupis.
 Hac intentione expiabitur ingeni-
 um tuum, sæpius ad seipsum & ad
 res

res creatas malè propensum. Nam simul-
atq; in re quapiam tibijsi studes, in teipso
deficis & arefcis. Itaque omnia ad me unum
referas oportet, quippe qui omnia dederim
& singula ex me summo bono manare scia-
as, ideoq; ad me, ceu originem suam, esse
reuocanda. Ex me paruus æquè ac mag-
nus, pauper æquè ac diues tanquam ex vi-
uo fonte viuam aquam hauriunt: & qui mi-
hi sponte & liberaliter seruiunt, ij benefi-
cijs alijs super alia cumulabuntur. Sed ex-
tra me si quis gloriari, aut aliquo priuato
bono delectari voluerit, is perpetuo vero-
q; gaudio, animiq; lætitia non potietur,
sed in varia incommoda & angores incur-
ret. Itaque nihil boni, nihil virtutis vel ti-
bi vel omnino vlli mortalium adscribere de-
bes, sed omnia Deo, sine quo nihil habet
homo, accepta ferre. Ego omnia dedi, e-
go idem omnia mihi meo iure vendico, ma-
gnaq; cum seueritate gratiarum actionem
exigo. Hæc veritas est, qua fugatur huma-
næ gloriæ vanitas.

Quòd si quis cœlesti fauore veraq; chari-
tate præditus erit, hunc nec inuidia, nec a-
nimi deiectio, nec amor sui occupabit. Vin-
cit enim omnia, animiq; vires omnes ex-
plicat diuina charitas. Quòd rectè sapis,
in me solo gaudebis, in me solo sperabis,

quemadmodum vnus Deus bonus est, super omnia laudandus, & in omnibus celebrandus.

Dulce esse contempto mundo seruire Deo.

C A P. XI.

NVnc iterum loquar, Domine, neque filebo, inq; mei & Dei & Domini & regis sublime cœlum incolentis auribus in hunc modum fabor: O quanta est, Domine, voluptas illa, quam tui reuerentibus repositam habes: nedum amanti- bus, nedum toto animo tibi seruientibus. Verè ineffabilis est tui contemplandi dulce do, quam largiris amatoribus tuis. Atque in eo maximè charitatis tuæ dulcedinem exeruiſti, quod cum nō essem tu me fecisti, & postea longe à te errantem in viam reduxisti, vt tibi seruirem: vtq; te amem præcepisti. O fons amoris perpetui, quid de te dicam, aut tui obliuisci quā possim: qui mei recordari dignatus fueris. qui erga tuum me, postquā iam contabueram atq; perierā, contra spem omnem misericordia vsus fueris, & nihil promeritum, fauore amicitiaq; demerueris. pro qua quidem beneficentia quam tibi gratiam referam: Seruiā videlicet tibi. sed quid magnum est ei seruire, cui omnis rerum natura seruire debet: Illud potius magnū mi-
hi &

hi & admirandum videtur, quod tam ino-
pem, tam indignum, in seruitutem admitte-
re, & in dilectorum tibi seruorū numerum
cooptare dignaris. En tua sunt omnia que-
cunq; habeo, & quibus tibi seruiō. Sed quid
quòd magis tu mihi seruis, quàm ego tibi?
En cœlum ipsum & terra, à te ad hominis
vſus condita, præſto ſunt, & quotidie quic-
quid à te mandatum eſt, exequuntur. Quin
etiam angelos ad hominis vſus creasti atq;
ordinaſti. Sed omnium longè maximū eſt,
quòd tu ipſe ſeruire homini dignatus es, &
teipſum ei daturum promiſiſti. Pro quibus
innumeris beneficijs quamnam tibi gratiã
referam? Vtinam tibi per omnem vitam ſer-
uire poſſim: vtinam is ſim qui vel vnus diei
dignum ſeruitium exhibeam. Verè tu omni
ſeruitio, omni honore & æterna laude di-
gnus es. Verè tu Dominus meus, & ego te-
nuiſ ſeruus tuus ſum, qui tibi totis viribus
ſeruire, laudibusq; tuis nunquam ſatiari de-
beo. Et quidem ſic volo, ſic cupio, & quic-
quid mihi deeſt tu ſupplere dignare. Ma-
gnus honor, magna gloria tibi ſeruire, & om-
nia propter te contemnere. Magnam enim
mercedem reportabunt, qui ſe ſanctiſſimæ
iſti ſeruituti ſponte ſubiecerint, inueniētq;
ſuauiſſimam ſancti ſpiritus conſolationem,
qui amore tui humanas abiecerint volupta-

tes. Magnam animi libertatem consequen-
tur, qui arctam pro nomine tuo ingressi vi-
am, mundanas curas omnes cōtempserint.
O gratam iucūdāq; Dei seruitutem, qua
homo verè liber & sanctus efficitur. O sa-
crum statum religiosi famulatus, qui homi-
nem angelis reddit æqualem, Deo acceptū,
dæmonibus terribilem, cunctisq; fidelibus
cōmendatum. O amplectendum & semper
optandū seruitium, quo & summū bonū pa-
ratur, & gaudiū quæritur sine fine mansurū.

*Animi cupiditates examinandas esse & mo-
derandas. .CAP. XII.*

NAte multa tibi addiscenda restant. S.
Quænam, Domine? D. Ut cupidita-
tem tuam arbitrio meo planè subij-
cias, & non iam tui amator, sed meæ
voluntatis exequendæ sis cupidus. Sæpe te
cupidines accendunt, & vehementer impel-
lunt: hîc tu considerato vtrum honore meo,
an commo^o tuo magis moueare. Nam
si mea causa cupis, boni consules quicquid
ego statuero: sin priuati quæstus aliqua cu-
pido latet, id ipsum est quod te impedit &
grauat. Caue ergo ne cōceptę incōsulto me
cupiditati nimium innitaris, ne fortè postea
pœniteat, ac quod primo placuerit, quodq;
seu optimū affectaueris, idem deinde displi-
ceat.

ceat. Nam nec omnis affectio, quæ bona videtur, statim est sequenda, nec contraria primo aspectu fugienda. Expedi interdum etiam bonis studijs & cupiditatibus frænos adhibere, ne vel animi importunitate modum transeas, vel alijs intemperatâ tua offensionis sis, vel iisdem resistantibus subito turbatus labaris. Nonnunquam violentia uti conuenit, & appetitui repugnare, neque quid velit, quid ue nolit caro, rationem habere, quin potius operâ dare ut vel inuita spiritui obtæperet, & tandiu coerceatur seruitutemque ferat, donec parata sit ad omnia: paucisque contenta esse, & tenui conditione delectari, nec aduersus ullum incommodum obmurmurare cõdiscat.

De ratione patientiæ, & certamine aduersus cupiditates. CAP. XIII.

ERgo quantum audio, mi Domine Deus, est mihi perquam necessaria patientia: multa enim in hac vita accidunt aduersa: ut licet pacem omnino ratione appetam, fieri tamen nequeat ut sine bello & dolore vitam degam. D. Ita est, nate. Nolo autem te eam pacem querere, quæ tentationibus careat, aut aduersa non sentiat: sed tunc quoque pacem à te inuentam existimare, cum varijs multisque miserationum rerumque aduersarum calamitatibus exa-

gitantibus explorabere. Quòd si te multa pati posse negabis, æternum ignis cruciatū ferre quī poteris. De duobus malis semper minus est eligendum. Vt ergo æterna illa futura supplicia euadas, mala præsentia pro Deo æquo animo ferre studeto. An putas seculi huius homines aut nihil malorum, aut parum pati? ne delicatissimos quidem à malis immunes esse comperies. Dices: Sed feruntur multis uoluptatibus, suæq; uoluntati obsequuntur, ideoq; miseras suas parui pendunt. finge eis omnia ex animi sententia succedere, quandiu id duraturum est. Nimirum fimi ritu peribunt, qui in hac uita copiosi sunt, ita ut præteritorum gaudiorum nulla supersit recordatio. Quin & adhuc superstites non sine acerbitate & molestia ac timore illis fruuntur. Etenim quibus ex rebus uoluptatem capiūt, ex iisdem dolorem non rarò concipiūt: & meritò: ut qui intemperanter uoluptates consecretantur, iisdem nō sine acerbitate & perturbatione eas percipiant. Sunt illæ sanè p̄breues omnes, & falsæ, & intemperantes, & turpes: sed hoc illi præ ebrietate & cæcitate non uident: quin brutorum animalium ritu ob exiguam uitæ mortalis delectationem, animæ mortem sibi conciliant. Quocirca tu nate cupiditates tuas sequi noli, sed uoluntatē tuam auerfare.

fare. Delectare Domino, & animi tui postu-
 lata tibi concedet. Etenim si verè delectari,
 largamq; consolationem à me vis percipe-
 re, scito tibi in rerum omnium mundanarū
 contemptu, infirmarumq; istarum volu-
 ptatum abiectiōe sitam esse felicitatem, am-
 plumq; præmium consolationis: quantoq;
 tu te magis ab omni humanarum rerum so-
 latio subtraxeris, tanto suauiores maioresq;
 consolationes in me inuenturum esse. Sed
 ad eas non sine tristitia & labore certaminis
 peruenies. obstat enim inolita consuetudo:
 sed ea meliori consuetudine vincetur. ob-
 murmurabit caro: sed ea spiritus ardore fre-
 nabitur. instigabit te & exacerbabit serpens
 antiquus: sed precib. fugabitur, & in super-
 vtili labore magnus ei aditus obstruetur.

*De obediendo maioribus exemplo Iesu
 Christi. CAP. XIII.*

NAte qui se obedientiæ subducit, is se
 diuino fauori subducit: & qui priua-
 ta querit, amittit communia. Qui nō
 libenter & sponte superiori se sub-
 dit, hoc ipso indicat suam se carnem nondū
 prorsus habere dicto audientem, sed eam sæ-
 pe recalcitrare & obmurmurare. Quocirca
 disce celeriter superiori te submittere, si car-
 nem tuam domare cupis. Citius namq; vin-

citur exterior inimicus, si interior homo est
 illabefactatus. Nullus animæ molestior aut
 peior hostis est quàm tute tibi, non concor-
 dans cum spiritu. Oportet enim te verum
 adhibere contemptum tui, si vis carne &
 sanguine superior euadere: quandoquidem
 adhuc intemperantius amas, ideoq; te to-
 tum alienæ voluntati committere horres.
 Sed quid magnum tu puluis & nihil præ-
 stas, si propter Deū te subdis homini? cum
 ego ille omnipotens & supremus, qui ex ni-
 hilo omnia creauī, hominī me tua causa sub-
 misse subiecerim, factus omnium humilli-
 mus & infimus, vt tu superbiam istam humi-
 litate mea vinceres. Disce obtemperare, pul-
 uis: disce te deprimere, terra & lime, om-
 niumq; pedibus subijcere: disce voluntatē
 tuā frangere, & omnibus subiectum te præ-
 bere. Exardesce cōtra teipsum, neue patere
 factum in te viuere, sed ita subiectum par-
 uumq; te præbe, vt te peruadere, & luti vico-
 rum ritu cōculcare possint omnes. Quid
 habes, inanis homo, quod cōqueraris? quid
 est. ô impure, quod vituperantibus contra
 dicas, cū toties offenso Deo, toties Stygias
 pœnas meritis sis? Sed ego tibi benignus
 peperci, animam tuam habens in precio,
 ut tu cognito meo erga te amore, gratum
 te de beneficijs meis semper præberes, ve
 ræq;

ræq; obedientiæ & modestiæ perpetuò ad dictus, tui contemptum patienter ferres.

*De occultis Dei iudicijs considerandis,
ne bonis expellamur.*

CAP. XV.

TV tuis iudicijs in me tonans, Domine, omnia membra mea timore concutis ac tremore, animumq; meum supra modum perterres. Attonitus ego illud considero, cœlos ipsos in tuo conspectu non esse mundos. quod si in angelis ipsis vitium deprehendisti, nec eis pepercisti, quid me futurum est? si stellæ ipsæ de cœlo cecidere, ego pulvis quid sperem? Quorum opera videbantur laudabilia, ij ad ima deciderunt: & qui angelorum pane vescebantur, eos vidi porcorum siliquis delectari. Nulla est ergo sanctitas, si tu manum tuâ, Domine, retrahas: nulla prodest sapientia, si tu gubernare desistas: nulla iuvat fortitudo, si tu conseruare desinas: nulla tuta est castitas, nisi tu eam tueare: nulla prodest sui custodia, nisi tua adsit sacra vigilantia.

Nam relictî mergimur & perimus: ijdem te curante erecti viuimus: inconstantes nos quidem, sed qui à te confirmemur: repidi, sed qui à te accedamur.

Enimuero mihi de meipso humillimè & abiectionissimè sentiendū est, planeq; nihili pendendum, si quid boni videor habere. debeo, inquam, meipsum tuis illis inexhaustis iudicijs submissimè subiugare, vbi me nihil aliud quàm nihil de nihilo esse comperio. O pondus immensum: ò pelagus intranabile, vbi me nihil nisi totum nihili esse comperio. Vbinam est igitur latebra gloriæ? vbi pactæ gloriæ confidentia? Absorpta est omnis vana gloria in tuorum de me iudiciorum gurgite. Quid sunt mortales omnes in tuo conspectu? scilicet gloriatur lutum aduersus figulum. Potest ne vanis laudibus insolescere, cuius animus in veritate Deo subiectus est? non si vniuersus eum mundus extollat, postquam eum sibi subiecit veritas: nullo inquam laudantium ore mouebitur, qui spem suam omnem fixit in Deo. Nam & illi ipsi qui loquuntur, omnes nihil sunt, & cum verborum suorum sonitu defecturi sunt. At Domini veritas æterna manet.

Quo animo esse, & quid dicere oporteat in rebus expetendis. CAP. XVI.

NAte omnibus in rebus sic tibi dicendum est. Domine si tibi placitū fuerit, hoc ita fiat. Domine si hoc tibi honori futurum est, fiat in tuo nomine.
Domine

Domine si hoc mihi expedire & vtile fore vides, effice vt eo vtar ad honorem tuum: sin mihi nō salutare, sed noxium fore nosti, aufer à me cupiditatem hanc. Neq; enim à spiritu sancto est omnis cupiditas, etiam si homini recta bonaq; esse videatur: estq; difficile certò iudicare bonus ne an diuersus spiritus impellat ad hoc aut illud auendum: an potius tuo ipsius spiritu moueare. Multi ad extremū decepti sunt, qui primo spiritu bono videbātur instigati. Itaq; semper cum Dei metu animo summissione cupiēdum est, quicquid animo optandum occurrit: cumq; mera obiurgatione sui tota res committenda Deo, atq; ita dicendum: Domine vtrum magis expediat, tute scis: vtrum ipse voles facito. Da quod vis, & quantum vis, & quando vis. age mecum vt agendum nosti, vtq; tibi placet, & quod tibi maximam gloriam pariat. Ibi me colloca vbi voles, & mecum omnibus in rebus liberè agito. In manu tua ego sum: verte versatq; me in omnem partem. Ecce me seruum tuum ad omnia paratum: quandoquidem non mihi, sed tibi (atq; vti nam dignè & perfectè) viuere cupio. ●

Preces ob Dei uoluntatem exequendam.

CAP. XVII.

Concede mihi, benignissime Iesu, fauoré tuum, qui mihi adsit, mecum laboret, mecum ad finem usq; perseueret. Da mihi semper uelle & cupere, quæ tibi accepta charaq; sint. Tua uoluntas mea sit, mea q; tuam semper sequatur, & cum ea optimè cõcordet. Sit mihi idem uelle & nolle tecum, ita ut nihil nisi quod tu uelis aut nolis, ego uelle aut nolle queam. Da mihi ut omnibus quæcunq; sunt in mundo moriar, ac propter te in hoc seculo contemni amem & nesciri. Da mihi super omnia optata in te acquiescere, animumq; pacatum habere: tu uera pax cordis, tu sola requies: extra te omnia dura sunt & inquieta. In hac pace, hoc est in vno te summo æternoq; bono dormiam & requiescam.

Verum solatium in solo Deo esse querendum.

CAP. XVIII.

Quicquid solatij optare aut cogitare possum, id nõ hîc, sed in futurũ expecto. quod si uel omnia quæ usquam sunt solatia solus haberem, omnibusq; delicijs frui possem, certum est eas diu durare non posse. Itaq; plenam consolationem consequi, perfecteq; recreari nõ nisi in Deo potes, ô anima mea,
inop-

inopum consolatore, modestorumq; opitu-
 latore. Expecta paulisper, anima mea, expe-
 cta diuinum promissum, & consequeris in
 caelo copiam omnium bonorum. Quod si
 praesentia ista intemperantius appetes, aeter-
 na caelestiaq; perdes. Sint tibi temporalia in
 vsu, aeterna in cupiditate. Nullo tu tempo-
 rali bono satiari potes, quippe ad quod fru-
 endum non sis creata. Etiam si omnia bona
 creata haberes, non tamen beata fores: quin
 in omnium creatore Deo sita est tua felici-
 tas: non illa quidem qualis stultis mundi a-
 matoribus videtur & laudatur: sed qualem
 expectant boni fidentesq; Christi discipuli,
 qualemq; praegustant interdum spirituales
 & mundi cordis homines, quorum obuersa
 tio in caelo est. Vanum & breue est omne
 humanum solatium: beatu & verum, quod
 intus a veritate percipitur. Religiosus ho-
 mo ubiq; circumfert consolatoru suu Iesum,
 euq; sic alloquitur: Adesto mihi Domine Ie-
 su, omni & loco & tempore. Haec mihi sit con-
 solatio, omni humano solatio libenter care-
 re. Aut si quando aberit tua consolatio, sit
 mihi tua voluntas, iustaq; exploratio pro
 summo solatio. Neq; enim tu is es,
 qui perpetuo irascaris aut
 terrefacias.

Omniem sollicitudinem esse Deo cōmit-
tendam CAP. XIX.

NAte sine me tecum agere, quod volo: scio ego quid è re tua sit. Tu cogitas vt homo, & in multis sic sentis, vt tibi humana mens suadet. S. Domine vera dicis: maiorem tu mei curam geris, quàm ego ipse possem. nam caducè sanè stat, qui non omnem suam sollicitudinem tibi committit. Domine dum modò recta firmaq; permaneat erga te mea voluntas, vtere me arbitrio tuo. nam non nisi bonum esse potest, quicquid de me statueris. Igitur siue me in tenebris esse vis, laudo: siue me in luce, id quoq; laudo. Siue me dignaris cōsolari, laudo: siue rebus aduersis vis premi, hoc quoq; laudo. D. Nate sic te animatū esse oportet, si mecū cupis habere negotium: nec minus ad patiendū quàm ad gaudendū alacris, illibētius in ops & pauper, quàm plen⁹ & diues, esse debes. S. Domine libenter pro te patiar, quicquid tu mihi euenire volueris: voloq; de manu tua bonū iuxtà ac malū, dulce ac amarū, lætū uac triste accipere, & pro omnibus quæ mihi acciderit gratias agere. Tuere me ab omni peccato, & nec mortem nec orcum timebo, ac modò tu me in perpetuum non repudies, aut de libro vitæ deleas, nulla mihi calamitas nocebit.

Huius

Huius vitæ misérias Christi exemplo ferentes esse æquo animo. CAP. XX.

NAte ego ob salutem tuam de cælo descendendi, tuasque misérias non necessitate, sed charitate trahente suscepti, quod tu patientiam disceres, & temporales misérias non indignanter ferres. Nam à qua hora natus sum, donec in cruce vitam finij, nunquam defuere quos ferrem dolores: rerum necessariorum magnam penuriam tuli: multas de me querimonias frequenter audiui: ignominias & probra comiter tuli: pro beneficijs ingratitude reportavi: pro miraculis maledicta: pro doctrina reprehensiones. S. Domine, quando quidem tu te in vita patientem præbuiti (in quo quidem maxime patris tui præceptum exequutus es) æquum est ut miser ego & nocens secundum voluntatem tuam patientem me præbeam, ac quandiu ipse voles, vitæ mortalis onus pro salute mea portem. Nam & si onerosa sentitur vita præsens, tamen tuo iam beneficio facta est leuior, & tum tuo exemplo, tum sanctorum tuorum vestigijs tolerabilior infirmis & clarior, quin & multo magis consolatoria, quam fuit olim in lege veteri, quum & cæli porta clausa manebat, & obscurior via videbatur, & tam pauci regnum cæleste quærere curabant:

quinetiam qui tunc iusti seruandiq; erant. ij ante suppliciũ tuum, sacre q; mortis meritum in cœleste regnũ intrare non poterãt. Quantã ego tibi gratiam debeo, quod tum mihi, tum cunctis fidẽtibus rectã bonãq; ad eternũ regnũ tuũ viam dignatus es ostẽdere? Nã via tua, via nostra est, & per sanctã patientiã ad te, coronã nostram, cõtendimus, qui nisi nos antecessisses atq; docuisses, quis sequi curaret? quã multi nõ solũ pone, sed etiam procul manerẽt, nisi tua ista præclara exẽpla inspicerent? En etiam tuis tot signis & præceptis auditis, tamen tepidi sumus, quod fieret si tantum lumen ad te sequendum non haberemus?

De iniuriarum tolerantia, & quẽnam uerẽ patientem esse constet. CAP. XXI,

Quid nam istud est quod loqueris, fili? desine conqueri: considera tum meum tum cæterorum sanctorum supplicium. nondum ad sanguinem vsq; restitisti. Parum est quod tu pateris, si cũ illis cõferaris, qui tam multa passi sunt, tam vehementer tentati, tam grauius afflicti, tot modis explorati & exercitati. Itaq; tibi in memoriam reuocandi sunt aliorum casus grauius, vt leuius feras tuos tantulos. aut si tibi tantuli non videntur vide ne & hoc tua faciat impatientia: atque
omni-

omnino siue parui sunt, siue magni, da operam vt omnes patienter feras. Nam quanto tu te melius ad patiendum composueris, tanto & sapientius egeris, & maiora merberis, & facil ius feres, animo & vsu ad hoc non segniter paratus. Neque verò ita dixeris: Hoc ego ab illo homine pati nec possum nec debeo, nam & graue damnū intulit, & quæ nunquam cogitauit, de alijs me criminatur: ab alio quidem libenter feram quæ ferenda videro. Insipientiæ est ista cogitatio, neque patientiæ virtutem considerat, nec à quo coronanda sit, sed magis personas & illatas sibi iniurias perpendit. Non verè patiens est, qui non nisi quantum & à quo libeat, vult pati. At verè patiens homo nihil pensi habet à quoniam homine: maiore ne, an æquali, an inferiori: bonone & sancto, an peruerso & improbo exerceatur: quin quicquid ei ab vlllo mortalium aduersi infertur, quantum & quotiescunque id fit, id grato animo, ceu de Dei manu accipit, & in lucro ponit: quia nihil tantū tantulūue est, si id pro Deo patiare, quin mercedē mereatur. Quapropter esto ad pugnā accinctus, si vis potiri victoria. Sine certamine quidē patientiæ coronā nunquā obtinebis. Quod si pati nō vis, coronari recusas: sin coronari cupis, viriliter certato, pugnāq; patienter sustineto.

Nam nec sine labore requies, nec sine pugna paratur victoria. S. Efficce Domine, vt tuo beneficio præstare queam, quod natura posse non videor. Scis me alioquin parum posse pati, & vel leui casu facile deiici: fac vt mihi omnis rerum aduersarum miseria pro tuo nomine amabilis sit & optanda: nam pro te pati & vexari, est animæ meæ admodum salutare.

*De infirmitatis suæ confessione, & huius
uitæ miserijs. CAP. XXII.*

In iustitiam infirmitate inque meam tibi, Domine, confitebor. Sæpe me parua res deiicit, & mœrore afficit. Interdum fortem me præstare statuo: & mox vel ex igno casu tentatus, in magna verborum angustia. Nonnūquā ex re vilissima existit grauissima tentatio: ac qui me, quum eam nō sentirem, non intutum esse putavi, idem me nō nunquam leui flatu penè labefactari video. Quam obrem aspice, Domine, humilitatem fragilitatemque meam tibi cognitissimā: misere mei meque ex hoc luto eripe, ne submersus funditus pereā. Vrit hoc me subinde, & coram te pudefacit, quòd tam sum caducus, & ad resistendum perturbationibus infirmus: quæ et si me non omnino ad asēsionem pertrahunt, tamen mihi molesta & grauis est earum infestatio, tæde tque admodum

modum sic quotidie in lite viuere. Atque hinc mihi perspicua fit infirmitas mea, quòd me multo facilius inuadunt sceleratæ cogitationes, quàm discedunt. Vtinam tu meos labores & dolores, ò fortissime De⁹ Israelitarum, & fidelium animarum cupidissime, respicias, mea que cœpta omnia secundes. Robora me cœlesti fortitudine, ne vetus homo, misera caro, spiritui nõdum planè subiecta, dominetur, aduersus quam certadum erit, quandiu in hac miserima vita spirabitur: miserima, inquam, quippe in qua nunquam desint calamitates & miserix, in qua plena laqueis & hostibus sint omnia. Nam succedunt tentationes tentationibus: quin etiam adhuc durante priore conflictu, superueniunt nec opinanti plures alij. Potest ne igitur amari vita, quæ tot habet amaritudines, totque calamitatibus & miserijs subiecta est? aut potest ne etiam vita dici, quæ tot mortes pestesque gignat? Et tamen amatur, & in ea voluptates multi consecretantur. Vituperatur frequenter mundus, quòd tam fallax sit & vanus: nec tamen facile relinquitur, nimium dominatibus carnis cupiditatibus. Nimirum alia ad eum amandum, alia ad contemnendum alliciunt. ad amandum allicit carnis oculorumque cupido, & vitæ superbia: eiusdem odium tædi-

umque pariunt pœnæ & miseræ subsequētes. Sed vincit, proh dolor, voluptas praua mentem mundo addictam, ita vt sensuum titillationibus delinita retineatur, quando Dei suauitatem, interiorēque virtutis dulcedinem neque vidit neque gustauit. Verūm qui mundum planè contemnunt, & Deo sub sancta disciplina viuere student, iij diuinam dulcedinem ijs qui seipso verè abnegauerint, promissa non ignorant, & quàm grauitè mundus erret, quàmque variè fallatur, vident. •

*In Deo supra omnia bona donaq;
acquiescendum esse.*

CAP. XXIII.

Supra omnia & in omnibus semper in Domino acquiesce, anima mea: siquidem ipse est sanctorum æterna requies. Da mihi dulcissime & amantissime Iesu in te supra omnem rerum naturam acquiescere: supra omnem salutem & pulchritudinem, supra omnem gloriam & honorem, supra omnem potentiam & dignitatem, supra omnem scientiam & solertiam, supra omnes diuitias & artes, supra omnem lætitiā & exultationem, supra omnem famam & laudem, supra omnē suauitatem & solatium, supra omnem spem & pro;

promissionem, supra omne meritum & cupiditatē, supra omnia dona & munera, quæ tu dare potes & fundere, supra omne gaudium & iubilum, quod mens capere potest & sentire. denique supra omnes angelos & archangelos, supra omnem cœli exercitum, supra omnia visibilia & inuisibilia, & supra quicquid tu mi Deus non es. Nam tu mi deus omnium optimus es: tu solus potentissimus: tu solus copiosissimus & plenissimus: tu solus suavissimus & solatij efficientissimus, tu solus pulcherrimus & amabilissim⁹: tu solus omnium nobilissimus & gloriosissimus: in te vno omnia bona, eaque perfecta & sunt & fuerunt & futura sunt: ideoque & minus & parum est quicquid tu præter te ipsum mihi donas, aut de te ipso patefacis promittisue, non viso nec plenè adepto. Si quidem non potest animus meus verè quiescere, nec eo quod adest, satis contētus esse, nisi omnia dona omnemque rerum naturam prætergressus, in te acquiescat. O mi dulcissime sponse Iesu Christe, amator purissime, dominator vniuersi, vtinam veræ libertatis alas habeam vt ad te volem, & in te requiescam. O quando licebit planè vacare mihi, & videre quàm tu sis suavis, Domine mi Deus? Quando tandem me in te planè colligam, ita vt præ tui amore non iam

meipsum, sed te solum incredibili sentiendi modo, eoque non cuius cognito, sentiam? Nunc frequenter gemo, & infelicitatem meam cum dolore fero, quia multa mala in hac miseriarum valle occurrunt, quæ me sæpius conturbant, contristant, obnubilât, sæpius impediunt, distrahunt, alliciunt, implicant, ne liberum ad te aditum habeam, neque iucundis fruar amplexibus, præsens semper beatis spiritibus. Moueant te mea tot suspiria, tot æruinnæ, quas in terris perfero.

O Iesu splendor æternæ gloriæ, solamê peregrinantis animæ, apud te est os meum vocis expers, teq; meum alloquitur silentiû. Quousque tardat aduentum suû Dominus meus? veniat ad me pauperculum suum, lætumque faciat: & porrecta manu miserum ex omni angustia eripiat.

Veni, veni: nâ sine te nulla dies, hora nulla erit quieta, quippe qui mea sis lætitia, sine quô vacua est mensa mea.

Miser ego sũ, & nescio quo pacto quasi carcere compedibusque premor, donec tu me luce præsentis tuæ reficias, ac libertate dones, amicumque vultum ostendas. Quærant alij pro te quicquid libuerit: mihi quidem aliud nihil nec placet nec placebit, nisi tu, mi Deus, mea spes & salus æterna.

Nun.

Nunquam tacebo, nunquam precari desinam, donec tuus reuertatur fauor, meque domi alloquaris. I E S V S. En

adsum, ego tibi, quia me inuocasti: tuæ me lachrymæ, animique cupido, & deiectio atque angor, ad te me comouendo deuocarunt.

S. Ego te Domine, tui fruendi cupidus inuocaui, propter te omnia respuere paratus.

Tu enim prior me ad te quærendum excitasti: qua equidem de re tibi, Domine, gratias ago, qui pro tua singulari misericordia

tuum me tanto affeceris beneficio. Denique quid pluribus opus est, aut quid superest, nisi ut me tibi modèstissimè submittam,

iniustitiæ vilitatisque meæ perpetuò memor? Tui enim nullus vsquam in omnibus

quæ cælo terraque admiranda continentur similis est. Tua opera supra modum bona sunt, Domine, sententiæ veræ, & prouidentia tua reguntur vniuersa.

Quamobrem laudibus & gloria afficiaris, o

patris sapiëntia: te animusque osque meum

vnà cum vniuersa rerum natura

collaudet atque concelebrat.

De tot Dei beneficiorum recordatione.

CAP. XXIII.

A Peri, Domine, meæ mentis oculos meque secundum legis tuæ præcepta viuere doce. Effice vt voluntatem tuam intelligam, magnaque cum reuerentia ac diligenti consideratione tua cum in vniuersos tum in me collata beneficia recolâ, vt inde dignas tibi gratias agam. Quanquam vt verum fatear, ne minimam quidem eorum partem laudibus æquare possim, tãtumque abest vt tot collatis in me bonis par sim, vt dum liberalitatem tuam cõsidero, præ eius magnitudine deficiat me spiritus. Nã quæcũq; vel animi vel corporis siue extra siue intus tum naturaliter tum cõtra naturam possidemus, tua sunt beneficia tuamque beneficentiam, benignitatem, bonitatem commendant, à quo bona omnia acceperimus. Quod si alius alio plura aut pauciora accepit, omnia quidem tua sunt, & sine te ne minimum quidem haberi potest. Quod si quis maiora adeptus est, non potest de merito suo gloriari, neque se supra cæteros extollere, aut minori insultare: siquidẽ tãto quisque maior meliorque est, quanto sibi minus ascribit, quãtoque est in agendis gratijs modestior & religiosior: ac quo se quisque magis omnium vilissimũ indignissimũque

fimūq; existimat, eo est maioribus obtinē-
 dis aptior. Rursū si quis pauciora adept⁹ est,
 dolere, aut id indignè ferre, aut ditiori inui-
 dere non debet, sed te potius iutueri, tuam
 q; bonitatē maximè laudare, quod tā copi-
 osè, tā libèter, nullo psonarū discrimine, tuā
 largiaris. A te oīa, ideoq; in oībus laudādus
 es: ac quid cuiq; donari expediat, tu scis: &
 cur hic min⁹, ille pl⁹ habeat, dijudicare non
 nostrū, sed tuū est, q; qd cuiq; cōueniat, per
 spectū habes. Itaq; dñe Deus, magni etiam
 beneficij loco habeb, nō multa habere quæ
 humano more laudāda & gloriosa eē videā-
 tur: atq; ita cēseo, debere hominē sua vilitate
 & inopia nō modò nō angi & dolere, animū
 q; deijcere, verū etiā magnū inde solatium
 hilaritatemq; percipere: quia tu, deus, ino-
 pes & humiles, vulgoq; despectos, tibi fami-
 liares domesticosq; cooptes. Testes sunt
 ipsi apostoli tui, quia te toti⁹ orbis p̄cipes
 constituti, ita modestos, ita simplices se &
 omnis malitiæ dolūque expertes præsti-
 tere, vt non modò à querelis abstinerent,
 verū etiam contumelijs pro tuo nomine
 affici se gauderent, & à quibus homines ab-
 horrent, ea ipsi avidissimè amplexarentur.
 Nihil ergo tui amatorē, tuorumq; benefi-
 ciorū agnoscentē, equè exhilarare debet, vt
 tuæ volūtati, æterniq; decreti cognitio, quo
 quidem ita cōtentus esse, itaq; id boni con-

fulere debet, vt non minus nimium quã ali-
us, maximũ se esse cupiat, nec minus infimũ,
quã summũ locũ, boni consulat, nec minus
libenter despectus sit & abiectus, nulliusq;
nominis homũcio, quã vel omniũ illustrissi-
mus atq; maximus. Nam voluntas tua, & a-
mor honoris tui, omnia superare debet, eũ-
q; magis cõsolari, & ei magis placere q̃ oĩa
in ipsũ vel collata vel cõferenda beneficia.

De quatuor pacis conciliãtibus. CAP. XXV.

NVnc te, fili, viã veræ pacis & liberta-
tis docebo. S. Fac Domine quod di-
cis: nã istud audire mihi gratum est.

D. Da operã, fili, vt alterius potius,
quã tuã voluntatẽ facias. Semper minus
quã plus habere malis. Semper infimum lo-
cũ quære, & omnibus parẽre cupias. Sem-
per opta oraq; vt dei volũtas in te planè fiat.
Hæc qui præstat, eum scito in fines pacis &
quietis ingredi. S. Domine breuis iste tuus
sermo multũ continet perfectionis: estq; di-
ctũ exiguus ille quidẽ, sed & mente plenus,
& fructu copiosus. Quod si ei fideliter obtẽ-
perarẽ, equidẽ nõ tam facilè existeret in me
perturbatio: ac quoties me impacatũ grau-
tumq; sentio, ab hac doctrina me defle-
xisse compèrio. Sed tu qui omnia potes,
& humanæ animæ profectum semper
amas, euge tuam erga me beneficentiam,

vt

vt & tua dicta exequi, & salutem assequi ualeam.

Precatio aduersus malas cogitationes.

CAP. XXVI

Domine mi deus noli à me discedere: mi Deus vide vt mihi opem feras: nam existunt in me prauæ cogitationes, & timores qui animum meum vexent: quas ego cogitationes quónam pacto illæsus transeam aut perfringam? D. Ego tibi præibo, humanamq; potentiam deprimam: & aperto carceris ostio arcana abditaq; tibi pandam. S. Ita facito, Domine, omnesq; prauas cogitationes tuo vultu fugato. Hæc mihi vnica spes est et consolatio, ad te in omni calamitate confugere, tibi cõfide re, te intimis sensibus inuocare, & patienter consolationem tuam expectare.

Preces ad mentis illuminationem obtinendam.

CAP. XXVII.

Collustra me, bone Iesu, splendore luminis æterni, & ex animi mei quasi domicilio dissipa tenebras vniuersas. Cohibe tot euagationes, & violentas tentationes rerunde. Pugna pro me fortiter, & expugna malas bestias, videlicet illecebrarum cupiditates, vt virtute tua pax

fiat, sancta q̄; aula, hoc est, mundatus animus
 meus, laudibus tuis personet. Impera ventis
 & tempestatibus, iube mare pacari, iube fla-
 tum aquilonis sedari, & erit magna tranquil-
 litas. Mitte lucem veritatem q̄; tuā, quæ ter-
 ram collustret: nam ego terra sum rudis &
 iners, donec tu me illumines. Effunde fauo-
 rem tuum desuper: perfunde animū meum
 beneficentia cœlesti: suppedita religionis a-
 quā, quæ irrigata terræ superficie, bonū, vel
 potius optimū fructū eliciat. Eleua mentem
 pressam mole peccatorū, & ad cœlestia totā
 cupiditatem meā suspende, vt gustata sua-
 uitate supernę felicitatis, tædeat de terrenis
 cogitare. Eripe, vel potius rape me ex omni
 rerum humanarum non durabili cōsolatio-
 ne: nam appetitū meum planè sedare & sola-
 ri nulla res creata potest. Iunge me tibi indis-
 soluto amoris vinculo: nam tu solus amāti
 sufficis, & absq; te friuola sunt vniuersa.

*De uitanda curiosa inquisitione in uitam al-
 terius.* CAP. XXVIII.

NAte noli esse curiosus, aut superuaca-
 neas habere sollicitudines. quid hoc
 aut illud ad te? tu me sequere. Quid
 enī tua refert qualis quisq; sit, quid
 ue quisq; agat aut loquatur? Non necesse ha-
 bes aliorum causam agere: pro teipso ratio-
 nem

nein reddas oportet. quid ergo te alienis implicas? Ego omnes noui, & omnia quæcūq; sub sole fiunt, video: ac quomodo cum quoque agatur scio, quid cogitet, quid velit, & quò tendat eius consilium. Itaq; mihi cōmittenda sunt omnia: tu pacem colito, & inquietos quidlibet agitare finito, suorum omnium factorum dictorumq; rationē utiq; reddituros: neq; enim fallere me possunt. Nēue magni nominis umbra, nēue multorum familiaritas, nēue priuata hominum amicitia tibi sit curæ. Nam animi distractiones ista gignunt, eumq; atra caligine circumfundunt. Equidē libenter tibi dicta mea eloquerer, & arcana detegerem, si aduentū meum diligenter obseruares, & animi ostium mihi aperires.

In quibusnam firma pax animi, uerusq; profectus consistat. CAP. XXIX.

Fili, ego sic loquutus sum: Pacem relinquo vobis, paccam meam do vobis, nō quomodo mundus dat, ego do vobis. Pacem omnes cupiunt: sed quæ ad veram pacē necessaria sunt, non omnes curāt. Pax mea cum modestis, & animi mansueti hominibus rem habet. Pax tua in magna patientia sita est, eaq; multa frui tibi licebit, si me audieris, & vocem meam sequutus fueris. Quamobrem omnibus in rebus attende quid agas aut dicas, & hoc vnum

age vt mihi placeas, & extra me nihil cupias aut queras. De aliorum quidem dictis factis ue nihil temere iudices, ne ue rebus tibi non commissis te implices. hac ratione fiet vt & parum & raro turberis. Nam nullam vnquam sentire perturbationem, nec vlla animi aut corporis affici molestia, presentis temporis non est, sed status eternæ quietis. Quare ne existima te veram pacem inuenisse, si nihil molesti sentis: aut totum esse bonum, si nullum pateris aduersarium: aut perfectum, si omnia ex animi tui sententia succedunt: ne ue te magni aliquid esse putes, aut vnice amari existimes, si in magna religione versaris & dulcedine. Neq; enim existis cognoscetur verus amator virtutis, nec in istis consistit hominis profectus & perfectio. In quonam igitur? nimirum in offerendo te ipsum toto animo voluntati diuinæ, nullaque in re tanta tantula ue nec in tempore nec in eternitate tibi ipsi studendo: ita vt inter prospera & aduersa eundem vultum cum gratiarum actione perpetuo retineas, omnia æqualance pensando. Deniq; si tam fortem te tamque perseverantis fidei præstiteris, vt subtracta interiori consolatione animu tuu vel ad maiora perferenda præpares, nec te iustum sanctumque prædices atq; collaudes, fiet vt vera rectaque pacis via gradiare, sitque indu.

Indubitata spes fore ut rursus vultum meū cum læto cantu videas. Quod si ad plenum tui contemptum perueneris, scito futurum esse ut pace tanta fruare, quanta maxima cadit in istam mortalitatem.

De liberæ mentis excellentia: itemq; supplicem preceationem præstare lectioni.

CAP. XXX.

Est hoc sanè opus perfecti viri, Domine, nunquam à cœlestium rerum tractatione animū relaxare, & inter multas curas quasi sine cura transire, non more torpentis, sed præstabilitate liberæ mentis nulli humanæ rei intemperantiore cupidine adhærêdo. Obsecro te, mi clementissime Deus, tuere me ab huius vitæ curis, ne tot corporis necessitatibus nimis implicer, néue earum rerum quæ animæ officiūt, voluptate capiar, néue molestijs fractus deijciar. Non de rebus illis loquor, quas toto animo ambit mundana leuitas: sed de miserijs illis quæ animum meum communi mortalitatis infelicitate pœnali grauant, retardantq; quo minus in libertatē spiritus quoties liber, intrare queat. O mi Deus, dulcedo ineffabilis, verte mihi in amaritudinem omne carnale solatium, quod ab æternorum amore me abstrahit, & intuitu nescio cuius

præsentis delectantisq; boni allicit. Ne me vincat, mi Deus, ne vincat caro & sanguis, ne me mundus eiusq; brevis gloria decipiat, ne me diabolus astutia sua supplantet. Da mihi ad resistendum fortitudinem, ad tolerandum patientiam, ad perseverandum constantiam. Da pro omnibus mundi solatijs suavissimam tui spiritus vnctionem: & pro carnali amore infunde tui nominis amorem. Ipse cibus & potio, & vestis, & cætera ad corporis alimoniam necessaria, ardenti spiritui sunt onerosa. Effice vt huiusmodi alimentis temperatè vtar, non cupidine eorum nimia implicer. Omnia quidem abijcere non licet, quippe cum sustentanda sit natura; rursus superflua & iucundissima queque appetere, lex sancta vetat: nam alioquin caro aduersus spiritum insolesceret. Inter hæc quæso manus tua me regat & doceat, ne quid nimium fiat.

*Amore sui à summo bono maximè retardari
homines.*   CAP. XXXI.

Flli, totum toto emas oportet, neq; quicquã tui retineas. nam vt hoc scias, plus tibi nocet amor tui, quàm quicquid vsquã est. fitq; vt secundũ eum quẽ geris amorem & cupiditatem, quæ res magis minusue adhæreat. Quod si puro, simplici, temperato

perato amore præditus eris, carebis seruitute rerum. Noli concupiscere quod non licet habere. Noli habere quod te impedire, & animi libertate priuare potest. Mirum quod non teipsum cum omnibus quæ optare aut habere potes, mihi toto animo penitus committis. cur vano incærore consumeris? cur superfluis curis fatigaris? Præbe te arbitrio meo obtemperantem, & nullum pati de trimentum. Nam si vt commoda tua compares, optatisq; potiare, animum rebus quærendis applicueris, locumq; mutare concupiueris, nunquam quietem assequeris, nec à solitudine liber eris. nam in omni re erit quod desideres, & in omni loco erit qui aduerfetur. Iuuat igitur res quæq; non adepta aut copiose aucta, sed potius contempta, & ex animo radicitus excisa: id quod non tantum de censu eris aut diuitiarum dictum accipias velim, verum etiam de honoris ambitione, vanæq; laudis cupiditate, quæ omnia cum mundo intereunt. Locus quoq; hominem parum munit, si deest ardens spiritus: nec diu consistit pax illa extrinsecus quaesita, si vacat vero fundamento constitutionis animi: hoc est, nisi in me steteris, locum non animum mutaueris. Nam orta sumptaq; occasione non solùm quæ fugeris, sed etiam plura inuenies.

*Preces ad animi mundiciem, cœlestemq; sapientiã
obtinendam. CAP. XXXII.*

Confirma me, Deus, dono sancti spiritus: da mihi virtutem tantam, vt corroborato interiore homine, animum ab omni inutili sollicitudine & languore euacuem, nec vllius rei, siue vilis, siue preciosa, varijs cupiditatibus trahar: sed & me ipsum & cœtera omnia pro perituris habeam: quando quidem nihil sub sole perpetuum est: quin vana sunt omnia, & animi excruciantia. Hęc qui sic accipit, is in primis sapit. Da mihi, Domine, cœlestem sapientiam, vt te supra omnia quærere & inuenire, te supra omnia sapere & diligere, & cœtera secundum ordinem sapientiæ tuæ vti sunt, sic accipere condiscam. Da & prudenter declinare aduantes, & patiēter ferre aduersantes: nam nec quauis verborū aura moueri, nec aurem blandienti præbere Sireni, ea demum sapientia est: atq; ita demum tutò pergitur cœpta via.

In maledicos. CAP. XXXIII.

Flli, si qui de te malè senserint aut dixerint, id tu ægrè ferre noli: quin ipsemet de te ipso deteriora sentito, & neminem te infirmiore esse credito. Si animi oc
cultā

multa virtutis via incedes, volantia verba
 haud magni pendes. Est non parua pruden-
 tia, silere aduerso tempore, animumq; suum
 ad me conuertere, nec humano iudicio per-
 turbari. Non in hominum sententia tibi de-
 bet esse posita pax: apud quos siue bene siue
 malè audias, non idcirco es alius. In me, in
 me inquam, vera gloria veraque pax sita est,
 eaque multa fruetur, si quis hominibus nec
 placere concupiuerit, nec displicere metue-
 rit. Ex intemperato quidem amore, & vano
 timore oritur animi omnis inquietudo, sen-
 suumq; distractio.

*In rebus aduersis quomodo sit inuocandus lau-
 dandusq; Deus. CAP. XXXIIII*

Collaudatur nomen tuum, Domi-
 ne, in perpetuum, qui me hac calami-
 tate tentari volueris: quam equidem
 effugere nō possum, sed ad te cōfuge-
 re necesse habeo, vt me adiuues, & hæc res
 mihi vt bono sit efficies. Domine nunc in ca-
 lamitate sum, nec animo meo bene est, quin
 præsentis casu multum vexor. Itaq; quid di-
 cam pater charissime: teneor angustijs: vin-
 dica me ab hac hora, in quam quidem ideo
 ueni, vt tu celebreris, me tantopere depres-
 so, deinde tua ope liberato. Quæso te, Domi-
 ne, vt me ex hoc malo velis eripere, inopem

& sine te quò me vertam nescientè. Da mihi Domine, nunc quoq; patientiã, adiuua me, mi Deus, & ferã vel grauiſſimos casus intrepidè. Enimvero inter hæc quid dicã? Domine fiat voluntas tua, ego malum hoc atq; angorè sanè meritus, ideoq; mihi ferendũ est (atq; vtinã id patienter faciã) donec finita tempeſtate lætiora ſuccedãt. Potest autè omnipotès manus tua hanc quoq; tentationem à me amouere, & eius impetũ mitigare, ne planè succumbam, quemadmodum antea quoq; sæpe mecum egisti, mi Deus, pro tua erga me miſericordia. Quanto autè difficiliori casu premor, tãto ſuauius ope tuæ ſuæ premæ dexteræ recreabor.

De diuino petendo auxilio, & confidentia recuperandæ gratiæ.

CAP. XXXV.

NAte, ego ſim Dominus ille hominũ cõfirmator in rebus aduerſis, ad quẽ tu te recipias ſi quando tibi non bene eſt. Illud autè cœleſtem cõſolationem maximè impedit, quod tu te tardius ad preces cõuertis. Nam antequam me ſedulò ores, multa interim ſolatia quæris, teq; rebus externis recreas. ideoq; fit vt parũ proſint omnia, donec aduertas eum eſſe me qui eos ex malis eripiam, qui ſpem ſuam in me collo-

collocarunt, extra quem nullum nec validū
sit auxilium, nec vtile consilium, nec durabi
le remedium. Sed iam resumpto spiritu post
tempestatem rursus conualesce in luce meę
misericordię. nam præsto adsum (inquit
Dominus) ad vniuersa non solūm in inte
grum restituenda, verūm etiam cumulatē
instauranda. Nunquid mihi quicquam est
difficile? aut eorum similis sum, qui promiss
a non præstant? vbi est fides tua? ita firmiter
& perseveranter: præsta te virum toleran
tem atq; fortē, aderit tibi suo tempore con
solatio. Expecta, expecta me, veniam & te
curabo. Tentatio est quę te vexat, & solici
tudo vana, quę exteret: quid confert solici
tudo de futuris casibus, nisi vt dolorem su
per dolorem habeas? Satis est suum diei ma
lum: vanum est & inutile de futuris vel tur
bari vel lætari, quę forsan nunquā euenient.
Sed humanum est huiusmodi imaginationi
bus illudi, & parui adhuc animi signum tam
facile hostis sollicitatione trahi. Ipse quidem
verisne an falsis illudat ac decipiat, & præ
sentiumne amore, an futurorum formidine
proffernat hominem, nihil pensi habet.
Quare noli animo turbari aut formidare:
crede mihi, & in misericordia mea fiduciam
habeto. Sepe tibi propē adsum, quum tu me
putabesse putas: quūq; omnia tibi perijisse

arbitraris, sæpe tanto maius instat lucrum. Non ideo perierunt omnia, si res in contrariū cecidit. Non debes ex præsentium malorum sensu iudicare, neq; orta alicunde calamitate sic affici atq; percelli, quasi spes omnis sublata sit emergendi. Noli te profus de relictum putare, si quando ego tibi ad tempus vel calamitatem misi, vel etiam optatam subtraxi consolationem: sic enim pergitur ad cæleste regnum: & hoc profectò magis è re tua est, ceterorumq; cultorum meorum ut aduersis excitemini, quàm si vobis omnia ex animi sententia succederent. Ego abditas cogitationes ita noui, ut sciam tuæ salutis magnopere interesse ut interdum in tristibus relinquere, ne fortè secundo successu elatus in eo tibi placeas, quod non es. Ego quod dedi auferre, & iterū reddere possum quando libet. Si dedi, meū est: si ademi, tuū nō ademi, cū omne munus bonū perfectūq; donum meum sit. Igitur si quando tibi malū aduersūq; aliquid mitto, noli indignari, aut animo cōcidere: ego idē te citò subleuare, & omnia tristia in gaudiū mutare queo. Ceterum in eo quod sic tecum ago, iustus sum, multumq; cōmendandus. quod si sapis, & factum hoc meum verè perpendis, nunquam ob res aduersas tam deiectè dolere debes, sed potius gaudere, & mihi gratias agere: quia-

quinimò hoc vnicè gaudendum iudicare, quod ego te doloribus affligens tibi nò parco. Sicut dilexit me pater, ego vos diligo, dīxi meis illis charissimis discipulis, quos utique non ad peritura gaudia misi, sed ad magna certamina: non ad honores, sed ad infamiam: non ad ocium, sed ad labores: non ad requiem, sed ad copiosum fructum cum patientia ferendum. Horum memento, fili mi, verborum.

*De spernendis omnibus rebus humanis,
ut creator possit inueniri.*

CAP. XXXVI.

MI Domine, longè maiore adhuc tuo favore indigeo, vt quidem eò perueniam, vt me neq; hominum quisquam, neq; res vlla creata possit impedire. Nam quandiu me res vlla retinet, ad te liberè volare nequeo. Cupiebat ille liberè volare, qui dicebat, Vtinam columbè ritu alas habeam, vt in quietem auolem. Quid simplici oculo quietius? aut quid eo liberius, qui in terris nihil concupiscit? Oportet igitur omnes pertransire res creatas, & seipsum eo vsq; promouere, vt extra seipsum raptus homo, videat te conditorem nihil cum rebus creatis habere simile. Quod nisi ab omnibus rebus creatis sit expeditus homo,

diuinis liberè vacare non potest. Ideo enim pauci extant rebus diuinis contemplandis addicti, quia pauci à perituris rebus humanis se totos semouere sciunt. quam quidem ad rem magno opus est fauore diuino, qui animum attollat, & supra seipsum rapiat. Atqui nisi homo spiritu attollitur, & ab omnibus rebus humanis liberatus, totus Deo coniungitur, haud magni ponderis est quicquid vel scit vel habet. Diu paruus erit, & humili iacebit, qui rem vllam magni estimat præter vnum immensum æternum bonum.

Quicquid quidem Deus nõ est, id nihil est, proq; nihilo ducendum. Multum sanè differt inter hominis diuinitus illuminati ac religiosi sapientiam, ex literati eruditiq; scientiam: estq; multo nobilior illa doctrina quæ supernè manat & diuina scaturigine, quàm quæ humano ingenio laboriose quæritur. Existunt equidem multi rerum diuinarum contemplandi cupidi: sed quæ ad eam rem necessaria sunt, exercere non studeant. Est & illud magnum impedimentum, quod in signis & rebus sensibilibus statuitur, & perfectæ interfectioni sui exigua opera impeditur. Nescio quid sit, & quo spiritu ducemur, & quid nobis in mentem veniat qui spirituales dicimur, quòd summa ope & sollicitudine in res perituras atq; viles incum-

incūbimus: ij dēq; de animi nostri negocijs
 vix rarò collectis plenè sensibus cogitamus.
 Quid quod post exiguā eorum collectionē
 statim foras erumpimus, nec opera nostra se
 ueriori examinatione trutinamus: Vbinam
 versentur affectus nostri nō attendimus, &
 quod tam impura sint omnia nostra nō de-
 ploramus. Sunt enim omniū hominū corru-
 pti mores, quę olim causa fuit tanti diluuij.
 Corrupto igitur intus affectu, necesse est vt
 & sequēs actio, index vacuitatis vigoris, cor-
 rumpatur. Nā ex puro animo bonæ vitæ fru-
 ctus proficiscitur. Quantū quis faciat quæri-
 tur: sed quāta virtute faciat, nō tam studiosè
 perpenditur. Num diues sit, nū fortis, nū pul-
 cher, nū strenuus, bonusq; scriptor, aut can-
 tor, aut agricola, inuestigatur: quā pauper
 sit spiritu, q̄ patiens & mitis, q̄ religiosus &
 interior, à multis tacetur. Natura hominis
 exteriora intuetur: gratia ad interiora se cō-
 uertit: illa frequenter fallitur, hæc in Deo
 spem habet, ne decipiatur.

*De sui abnegatione, & omnis cupiditatis ab-
 dicatione. CAP. XXXVII.*

Nate libertatem perfectè adipisci non
 potes, nisi te ipsum totū abneges. Ca-
 ptiuū sunt omnes auari & sui amātes,
 cupidi, curiosi, vagi, voluptatū nō le-
 su Christi semp studiosi, & sæpe nō statura

molientes, quippe cum perituum sit quicquid ex Deo ortum non est. Accipe breue absolutumq; dictum: Omnia relinque, & omnia inuenies. relinque cupiditatem, & inuenies requiem. Hoc mente pertracta, & postquam omnia impleueris, intelliges. S. Domine non est hoc opus vnus diei, aut puerorum ludus: quin in eo paucis comprehenditur omnis religiosi hominis perfectio. D. Nate, non protinus auerti, aut animum despondere debes, audito nomine perfectionis: sed potius ad sublimiora prouocari, & ad ea saltem cupiditate suspirare. Vtinam eo loco essent res tuæ, eoque peruenisses, ut tui ipsius amans non esses, sed arbitrio meo plane pareres: ita fieret ut mihi valde placeres, omnemque vitam cum gaudio & pace transigeres. Habes adhuc multa relinquenda, quæ nisi mihi prorsus tradideris, non adipisceris quod postulas. Suadeo tibi ut à me emas aurum igne candens, quo locuples fias: hoc est sapientiam cœlestem, omnia humilia conculcantem. Abijce terrenam sapientiam, hoc est desine tibi humano more placere & blandiri. Dixi tibi vilissima emenda preciosis, & quæ in rebus humanis magni fiunt. Nam vilis & parua, ac penè obliuioni tradita videtur illa vera cœlestis sapientia, quæ sibi non multum arrogat, nec in terris

ris magni cupit fieri: quam quidem multi ore prædicantes, vita longe dissentiunt: & tamen ea est preciosus ille, & multis abditus margarita.

*De humani animi instabilitate, deq; Deo
sibi ante omnia proponendo.*

CAP. XXXVIII.

Nate noli ei in quo nunc es, affectui credere, quippe mox in alium mutando. Quandiu enim viues, mutabilitati subiectus eris etiam nolens, ut modò lætus, modò tristis, modò pacatus, modò turbatus, nunc religiosus, nunc contra, nunc sedulus, nunc piger, nunc grauis, nunc leuis existas. Sed supra mutabilia ista stat sapiens ille & spiritu ritè doctus, non attendens quid in se sentiat, aut qua parte flet ventus instabilitatis, sed omne mentis institutū ad quem debet finem, hoc est ad optimum intendens. Nam ita fit ut possit homo huiusmodi idemq; inconcussus permanere, simplici intentionis oculo per tot tam varios euentus ad me sine intermissione directo. Quanto autem purior est intentionis oculus, tanto cōstantius inter diuersas itur procellas. sed in multis caligat ille oculus, facileq; in obiectam aliquam voluptatem intuetur, ut rarò reperiat qui ab amoris sui næ-

uo totus sit immunis. Sic Iudæi olim Bethaniam ad Martham & Mariam venerant, nō propter Iesum tantum, sed vt Lazarum viderent. Mundandus ergo est intentionis oculus, vt simplex sit & rectus, atq; vltra omnia quę varia interueniūt, ad me dirigendus.

Deum amanti, supra omnia & in omnibus esse iucundum. CAP. XXIX.

ECce Deus meus & omnia: quid amplius volo? aut quid felicius optare possum? Oapidū & dulce verbū: sed amanti verbū, nō mundū, nec ea quę in mundo sunt. Deus meus & omnia: intelligenti satis dictū est: & idē sæpe repetere, iucundū est amanti. Te siquidē præsentē iucunda sunt omnia: eodē absente molesta. Tu animū efficis tranquillū, & magnā pacē festiuamq; lætitiā. Tu facis vt de omnibus bene sentiatur, & in omnib. tu laudare: neq; quicquā sine te diu placere potest: quin vt aliqd gratūapidūq; sit, fauor tuus adsit oportet, & illud sapientia tua cōliatur. Cui tu sapis, quid ei non sapiat? rursus cui tu non sapis, quid ei voluptatē afferre queat? Sed in tua sapientia deficiunt mundi sapientes, & qui carnem sapiunt: quippe hic mors, illic pluri ma vanitas inuenitur. Verūm qui te p mundanorum contemptum carnisq; interfectionem

nem sequuntur, ij verè sapientes censendi sunt, vtpote qui de vanitate ad ueritatem, de carne ad spiritum transferantur. His sapit Deus: & quicquid in rebus creatis extat, id totū referūt ad laudē conditoris. Dissimilis tamen est, & quidē admodū dissimilis sapor creatoris & creaturæ, æternitatis & tēporis, lucis increatæ, & lucis illuminatæ. O æterna lux, & quæ cuncta creata superas lumina, affulge mihi: tuaq; coruscatione omnia animi mei intima penetra, expia, exhilara, collustra, uiuifica spiritū meū cum suis facultatibus, quo tibi cum gestientis lætitiæ cantu adhærescā. O quādo veniet beata illa & optanda hora, qua tu me sic tua præsentia saties, vt mihi sis in omnib. omnia. Hoc quidem quādiu non dabitur, ne gaudiū quidē plenū erit. Adhuc (id quod mihi dolet) uiuit in me vetus hōmo, nondū totus crucifixus, nondū planè mortuus. Adhuc vehementer concupiscit aduersus spiritū, bello mouet in testina, nec regnū animæ quietū esse patitur. Sed tu qui maris potēstati dominaris, eiusq; fluctuū motus cōponis, age adiuua me. Dissipa gētes belli cupidas, easq; virtute tua cōtere: exere magnitudinē tuā, istamq; dextrā nobilita: nā mihi nulla vsquā spes, nullū persugium est, nisi in te, Domine mi Deus.

Hanc uitam nunquam à tentationibus esse
tutam. CAP. XL.

NAte nunquam in hac vita periculis carebis, quin quoad viues semper tibi necessaria erunt arma spiritualia. Inter hostes versaris: dextra sinistra- que oppugnaris. Itaque nisi te vndiq; sapientia scuto proteges, non eris diu sine vulnere. Præterea nisi animum tuum in me defixeris, cum sincera voluntate cuncta propter me patiendi, ardorem istum ferre, aut beatorum palmam consequi nequibis. Quamobrem omnia viriliter peruadas oportet, & valida manu utaris aduersus obiecta. Nam vincenti datur manna: torpenti verò relinquuntur multa miseria. Quod si quæris in hac vita requiem, quomodo tunc peruenies ad æternam? Ad dice te non quieti, sed patientiæ. quære veram pacem non in terris, sed in cœlis: non in hominibus cæteris uel rebus humanis, sed in solo Deo. Dei amore debes omnia libenter subire, labores, dolores, tentationes, vexationes, anxietates, necessitates, infirmitates, iniurias, obloquutiones, reprehensiones, depressiones, probra, correctiones, despectiones. Hæc ad virtutes inuitant, hæc Christi tironem explorant, hæc fabricant cœlestem coronam: huic ego homini pro breui labore æter-

æternam mercedem, pro intereunte probro
 sempiternam gloriam persoluam. Te ne pu-
 ras spiritualia semper habiturū arbitrio tuo
 solatia? Non ea fuit olim meorum illorum
 sanctorum conditio: quin graua multa, va-
 riasq; tentationes, & ingentes clades pertu-
 lerunt: in quibus tamen omnibus patientes
 se præstiterunt, Deo magis quàm seipsis cō-
 fisi, scientes huius temporis aduersa nequa-
 quam esse futuræ ipsorum gloriæ paria. Vis
 ne tu, statim habere quod multi post multas
 lachrymas & labores vix tandem obtinue-
 runt? Expecta Dominum, virum te præbe,
 neue diffidētia cœpto desistito, sed pro Dei
 gloria corpus animamq; constanter impen-
 dit. Ego te cumulatisimè remunerabor, ti-
 biq; in omni calamitate adero.

Contra hominum uana iudicia. CAP. XLII.

NAte animum tuum in Dominū con-
 stanter conijcito, neue humanum iu-
 dicium metuito. vbi tua te consci-
 entia pium in fontemque pronun-
 ciat. Ista pati conducibile beatumq; est, ne-
 que id modesto animo, & Deo magis quàm
 sibi metipsi confidenti graue est. Multi mul-
 ta loquuntur, ideoq; eis parum adhibendū
 est fidei: & vt omnibus satisfiet fieri non po-
 test. Et quanquam studuit Paulus omnibus

placere, seq; omnibus omnia præbuit, tamẽ
idem humano iudicio censerì minimi fecit.
Præstitit ille quidẽ ad aliorũ utilitatẽ salutẽq;
pro virili quod potuit: sed quo minus aliorũ
iudicio damnaretur aut despiceretur, pro-
hibere non potuit, ideoq; totum negocium
Deo, qui totum nouerat, commisit, & aduer-
sus improborũ summaq; cum licentia men-
tientium calumnias & maledicta, patientia
se modestiaq; defendit. Respondit tamen in-
terdum, ne infirmis taciturnitate sua pare-
ret offensionem. Cur tu tandem ab homine
mortali damnari reformides? qui hodie vi-
gens, cras nusquam comparet. Deum time,
& homines non expauesces. Quid in te ver-
bis iniurijsue potest quisquam? Sibi potius
quàm tibi nocet, nec Dei iudicium effugere
poterit, quicumq; tandem ille est. Habe tu
Deum ob oculos, & querulis verbis noli cõ-
tendere. Quod si in præsentia immerita infa-
mia opprimi videris, id ægrè ferre noli, aut
impatiẽtia coronam tuam minuere, sed me
potius in cœlum intueere, qui possum homi-
nem ab omni probro & iniuria vindic-
care, & pro suis quemq; fa-
ctis remunerari.

De

*De pura integraq; traditione sui, ad a-
nimi libertatem obtinendam.*

CAP. XLII.

NAte relinque teipsum, & me inueni-
es. fac vt nihil tibi vendices, nihil pro-
prium habeas, & semper lucraberis.
Nam maioribus insuper donabere,
simul atq; teipsum non reuocaturus tradi-
deris. S. Domine quoties me tradam, & in
quibus me relinquam? D. Semper & o-
mni hora tum in paruis tum in magnis re-
bus. Nihil excipio: quin in omnibus nuda-
tum te inueniri volo. Alioquin qui possis es-
se meus, & ego tuus, nisi sis ab omni propria
voluntate intus forisque spoliatus? Hoc
quanto celerius egeris, tanto melius tecum
agetur: & quanto plenius & sincerius, tan-
to & magis mihi placebis, & plus lucrabe-
re. Nonnulli sese tradunt illi quidem, sed
cum aliqua exceptione. Neque enim ple-
ne Deo confidunt, ideoque vt sibi prou-
deant dant operam. Alij primo etiam to-
tos se dedunt: sed postea pulsante tentatione
ad sua redeunt, ideoque in virtute minime
proficiunt. Hi ad veram puri cordis liberta-
tem, & iucundissimum mee familiaritatis
beneficiu nunquam aspirabunt, nisi antegres-
sa fuerit sui integra traditio immolatioque

quotidiana, sine qua ut Dei coniunctione fruaris nec fit nec futurum est. Dixi tibi sapientissime, & nunc iterum dico: relinque teipsum, & fruere alta pace animi. Da totum pro toto, nihil exige, nihil repete: in merere & citra hesitationem mane, & me habebis: animoque liber, & a tenebris immunis eris. Hoc conare, hoc ora, hoc ut optes operam dato, ut teipso plane exutus nudus nudum Iesum sequare, tibi que mortuus mihi viuas in perpetuum. Tunc abeunt & vanae imaginationes, & improbae perturbationes, & curae superfluae: tunc & immoderatus timor facesset, & intemperas morietur amor.

De rebus externis rite administrandis, de que confugiendo ad Deum in periculis.

CAP. XLIII.

NAte illud tibi diligenter curandum est, ut in omni & loco & externa actione atque negotio animum liberum & sui compotem habeas, omniaque tibi, non te illis subijctos, actionumque tuarum non seruus sis aut mancipium, sed dominus, sed rector, sed verè manu missus, & Hebraeus, in liberorum Dei sortem libertatemque translatus, qui praesentia calcantes, aeterna speculantur, & mortalia sinistro, caelestia dextro oculo intuentur: quos temporalia non trahunt ad inheren-

inhærendum: sed potius ea ipsi trahunt ad bene seruiendum, sicut & à Deo & à summo opifice constituta sunt, qui nihil inordinatum reliquit in rebus à se conditis. Iam verò si in omni casu non rei speciei inhæseris, neque carnali oculo visa auditæ lustraueris, sed in quaq; re protinus in tabernaculum ad consulendum Dominum cum Moyse intraueris, audies nonnunquam diuinum responsum, deq; multis tum præsentibus tum futuris doctus redibis, Semper enim Moyse ad tabernaculum se recepit in dubijs & quæstionibus soluendis, confugit que ad preces opem ad pericula hominumq; improbitatem propulsandam. Sic & tu in cordis tui penetrabile debes confugere, diuinam opem intentius implorando. Nam propterea deceptos à Gabaonitis Iosua cæterosq; Israelitas fuisse memoriæ proditum extat, quod Dominum non prius consuluerunt: sed dulcedini verborum creduli pietatis specie delusi sunt.

Ne importunus sit homo in negocijs.

CAP. XLIII.

Nate causam tuam mihi semper committito: ego eam suo tempore ritè cõponam. Expecta decretum meum, & senties inde profectum. S. Domi-

ne libenter equidem rem omnem tibi committo, quia parum mea proficit cogitatio. Atque utinam non sic essem de futuris casibus sollicitus, sed me incunctanter arbitrio tuo subijcerem. D. Nate sæpe rei cuiuspiam cupidus homo eam affectat: deinde eandem adeptus aliter sentire incipit: quippe cum durabiles non sint eiusdem rei cupiditates, sed vos ad alia atq; alia impellant. Itaque vel in minimis seipsum relinquere non est minimum, estque verus hominis profectus in sui abnegatione positus, ut qui id præstiterit, is liberrimus sit atq; tutissimus. Sed antiquus ille hostis omnibus bonis aduersans à tentatione nunquam cessat, & noctes diesque graues molitur insidias, si forte incautos in fraudis laqueum præcipitare possit. Quare vigilate & orate, inquit Dominus, ne intretis in tentationem.

Hominem nihil ex seipso habere boni, neque de ulla re gloriari posse.

CAP. XLV.

Domine quid est homo ut tu sis eius memor? quid est homine natus, ut eum cures? quid promeruit ut eum fauore tuo prosequereris? Domine quid possum cõqueri si me deserueris? aut quid merito expostulare, si mihi postulata non

nō cōcefferis: Certè hoc mihi vere cogitare licet ac dicere: Domine nihil ego sum, nihil per me boni habeo, quin omnium inops ad nihil semper tendo. Quod nisi à te adiutus, & intus in animo instructus fuero, totus efficior tepidus & dissolutus. Tu verò Domine semper idem es, idemque permanes in æternum, semper bonus, iustus, sanctus, qui omnia bene, iuste, sancte facias, & cū sapientia componas. At ego ad defectum magis quàm ad profectum pronus, non semper in eodem statu perduro, quippe temporis vicissitudinibus obnoxius. Sed idem tamē te manum adiutricem porrigente facile recreor, quando quidem solus sine vlla humana ope auxiliari potes, meque vsque adeo cōfirmare, vt vultus meus iam in diuersa non mutetur, sed in te vno animus meus corrigatur & acquiescat. Itaque si dum vel animi religionem desidero, vel aliqua necessitate ad te querendum (quippe cum nemo sit qui me consoletur) impellor, omnem humanam consolationem scirem abijcere, equidem de fauore tuo meritò bene sperare, nō nunquē consolationis donum cum lætitia expectare possem. Denique tui est beneficij quicquid vāquam mihi bene succedit: ego tibi vanus & nihili homuncio sum, inconstans & infirmus.

Igitur gloriari vnde possim? aut cur suspici-
 cupiam? de nihilo videlicet: at id quidem va-
 nissimum est. Verè pestilentissima & inanif-
 sima res est ambitio, quæ hominem & à ve-
 ra gloria abstrahat, & cœlesti favore spoliet.
 Nam dum sibi placet homo, tibi displicet:
 dum humanis laudibus inhiat, veris virtuti-
 bus priuatur. Est autem vera gloria, sancta-
 que lætitia, de te, nō de seipso gloriari: deq̃
 tuo nomine, non de tua virtute gaudere, aut
 re vlla nisi propter te delectari. Ergo tuum,
 nō meum nomen laudetur: tuum, non meū
 opus extollatur: tuum illud sanctum nomē
 ita celebretur, vt ego nulla hominum laude
 afficiar. De te perpetuò lætus gloriabor: de
 me nihil nisi de infirmitatibus meis. Appe-
 tant Iudæi mutuam inter se gloriam: ego ei
 studebo quæ à solo Deo est. Omnis quidem
 humana gloria, omnis honor mortalis, om-
 nis mundana excelsitas, si cum tua ista æter-
 na gloria conferatur, vanitas est & stultitia.
 O mea veritas, mea misericordia, mi Deus,
 beata trinitas, tibi soli laus, virtus,
 honor, gloria, in omnem secu-
 lorum perpetuitatem.

Amen.

De

De mortalis honoris contemptu.

CAP. XLVI.

Nate tua nihil referre putato, si alios honorari & extolli, te verò despici contemniq; videas. Erige ad me in cœlum animum, & ab hominibus in terris contemni non ægrè feres. S. Domine in cæcitate sumus, & vanitate facile seducimur. Si rectè meipsum inspicio, nunquam mihi ab vlla re facta est iniuria, quo fit vt quod de te meritò conquerar non habeam. Sed quia in te & frequenter & grauitè peccauì, meritò armatur in me omnis rerum natura. Igitur mihi infamia & contemptus, tibi laus, honor, gloria debetur. Ac nisi me sic comparauero, vt me ab omnibus despici atque derelinqui, planeque nullo loco haberi æquo animo feram, non possum nec animũ consequi pacatum atq; stabilem, neq; diuinitus illustrari, nec tibi plenè coniungi.

Pacem sibi in hominibus non esse collocandam.

CAP. XLVII.

Nate si tibi pacem in quoquam mortaliũ, propter tuam cum illo concordiam atq; consuetudinem collocaueris, instabilis eris & inquietus. Sin te ad sempiternam immortalemq; veritatẽ

receptis, amici discessu obitu ué non cruciari. Tanto enim magis Deo propinquat homo, quanto ab omni solatio terreno longius recedit: tantoq; in Deum altius ascendit, quanto in se profundius descendit, quantoq; magis sibi vilescit. Qui verò boni quidpiam sibi arrogat, is Dei fauorem in se uere prohibet, quippe cum Sancti spiritus fauor submissum animum semper quærat. Si tu teipsum planè in nihilum redigere, atque ab omni creato amore eximere scires, equidem in te magna cum beneficètia deflueret. Sed dum tu in res creatas intueris, subtrahitur tibi creatoris aspèctus. Disce teipsum in omnibus ob creatorè vincere: ita fiet ut ad Dei cognitionem peruenias. Vel quantulacumq; res si intemperanter amatur & respicitur, à summo bono retardat, hominemq; vitiat.

In uanam secularemq; scientiam.

CAP. XLVIII.

NAte elegantibus acutisq; hominum dictis moueri nolito. neque enim in sermone, sed in virtute, situm est regnum Dei. Attende uerba mea quæ & animos accendunt, & mentes illuminant, & igniculos iniiciunt, & ueram afferunt consolationem. Nunquam quicquam eo consilio legas, ut doctior aut sapientior esse uidearis: sed

re: sed vt vitia interimas operam dato: hoc enim tibi plus proderit, quàm multarum difficiliũ quæstionum notitia. Vbi multa leges cognouerisq;, ad vnum tandem veniendum erit principium. Ego is sum qui hominis scientiam doceo, & paruulis perspicacitatem intelligentiã concilio, quàm à quoquã hominũ doceri queat: ita vt quos alloquar, facile sapientes euadant, & in spiritu multũ proficiant. Væ illis qui curiosa multa ex hominibus quærunt, & viam mihi seruiendi parum curant. Veniet tempus illud quũ existet magister magistrorum Christus dominus angelorum, qui ab omnibus rationes exigat, omniumq; conscientiam examinet: cum quidem Ierosolyma adhibitis lucernis perscrutabitur, sientq; manifesta quæ in tenebris latuerint, tacentibus linguarum argutijs. Ego is sum qui demissam mentem vno momento sic attollo, vt veritatis æternæ plures capiat rationes, quàm quis vel decem annorum studio literario cõsequi possit. Ego doceo sine strepitu verborum, sine turba opinionum, sine fastu ambitionis, sine pugna argumentorum.

Ego is sum qui doceo terrena despiciere, præsentia fastidire, æterna quærere & sapere, fugere honores, ferre offensiones, omnẽ spem in me ponere, extra me nihil cupere,

& me super omnia ardentem amare. Nam & mando me quidam diuina penitus ita didicit, ut mira loqueretur, plusq; omnia relinquendo profecit, quam vlla studiorum subtilitate potuisset. Sed alijs communia, alijs singularia eloquor, nonnullis in signis & figuris suauiter appareo, alijs in multo lumine arcana patefacio. librorum quidem vna vox est, quæ non omnes æquè instruat. At ego intus sum doctor veritatis, animorum scrutans, cogitationum intelligens, actionum promouens, & tantum cuiq; tribuens, quantum æquum esse iudico.

De non attrahendo ad se res exteriores.

CAP. XLIX.

Nate in multis inscium te esse oportet, & pro mortuo in terris te ducere, pro quo eo cui totus orbis sit crucifixus. Multa etiam surda aure prætereunda sunt, & quæ ad pacem tuam pertineant cogitanda. Vtilius est oculos ab ijs quæ displicent, auertere, & suam cuiq; sententiam relinquere, quam cõtentiosus sermonibus seruire. Si cum Deo tibi probè cõuenerit, inq; eius iudicium intuitus fueris, facilius vincite sustinebis. S. O Domine quò deuentum est? en breue damnum defletur, ob exiguum quæstû laboratur & curritur, vixq; tandem
sub

sub noctem domum reditur, & spirituale de-
trimentum obliuioni traditur. Quod parū,
ne dicam nihil prodest, huic studetur: &
quod summè necessarium est, negligenter
præteritur: vsque adeo totus in externa ef-
fluit homo, ac nisi cito resipiscat, libens in ex-
terioribus iacet.

*Non omnibus esse credendum: itemq; de fa-
cilitate lapsus uerborum.*

CAP. L.

Opitulare mihi, Domine, in hac cala-
mitate: nam hominum quidem ina-
ne est præsidium. Quàm sæpe ibi nõ
inueni fidem, vbi fore putauit: rur-
sumque ibi reperi, vbi minus sperassem: vs-
que adeo vana spes est in hominibus, & in te
vno, Deus, salus est posita iustorū. Agimus
tibi gratias, Domine Deus, ob omnia quæ
nobis accidunt infirmis & instabilibus, qui-
que facile fallamur & mutemur. Quis est qui
se omnibus in rebus ita cautum circumspere-
ctumq; præbere queat, vt non aliquando in-
aliquam fraudem difficultatemque veniat.
Sed tibi, Domine, qui confidit, animoq; sim-
plici studet, is non ita facile labitur. aut si in-
aliquam incidit calamitatem, quam acunq;
tandem difficultate implicetur, cito à te vel
inde eripitur, vel consolatione confirmatur.

quippe qui eos qui in te spem habent, ad extremum nō deseras. Equidem rari sunt fidei amici, qui in omnibus perseuerent rebus aduersis: tu, Domine, tu solus es fidelissimus in omnibus, neq; quisquam tui similis est. O quā sapuit sancta illa anima quæ dixit: Confirmata est mea mens, & in Christo fundata. Si sic mecum ageretur, non tam facile me sollicitaret humanus timor, nec verborū iacula mouerent. Sed quis omnia præuidere, quis cauere futura mala queat? Quod si quamuis præuisa, tamen sæpe lædunt, quanto feriunt improuisa grauius? Sed cur mihi miser non melius prospexi? aut cur alijs tam facile credidi? Verūm homines sumus, & quidem fragiles, etiam si à multis angeli existimemur & dicamur. Cui vero credā, Domine, cui nisi tibi, qui ipsa veritas es, neque fallis neq; falli potes. Nam homines quidem omnes sunt mendaces, infirmi, instabiles, caduci, maximè in verbis, vt non temere protinus credi debeat quicquid veri specie præse fert, quo fit vt prudenter præmonueris cauendos esse homines: & suos cuiusq; domesticos esse ipsius inimicos, neq; credēdū esse dicentibus: hic adest, aut illic adest. Doctus sum damno meo, atq; vtinā cautiior inde, nō insipientior efficiar. Cautus esto (inquit quidam) cautus esto, & quod dico, tacitè habeto.

to. Deinde tacente me, & illud occultū cre-
 dente ipsemet filere non potuit, quod fileri
 iusserat, sed statim & me & se prodito abiit.
 Ab huiusmodi fabulis & incautis hominib.
 tuere me Domine, ne vnquā in eorum mā-
 nus incidam, aut talia committam. Suggere
 ori meo vera stabiliaque dicta, callidamque
 linguam à me procul amoue. Nam quod mi
 hi fieri nolim, id alteri ne faciam omnino ca-
 uere debeo. Quam bona quamq; tranquilla
 res est de alijs filere, neq; omnia nullo discri-
 mine credere, neq; facile pluseulum eloqui,
 paucisq; se iudicare, semperq; te animorum
 cognoscentem quærere, neq; quouis verbo
 rum vento circumferri, sed omnia tum inte-
 riora tum exteriora arbitrio nutuq; tuo cu-
 pere perfici. Quam tutum est ad Dei fauo-
 rem retinendum humanum fugere splendo-
 rem, nec ea appetere quæ sua specie sunt ad-
 mirationi: sed illa omni diligētia sectari quæ
 vitæ correctionem & pietatis ardorem asse-
 runt. Quam multis ocuit cognita & præ-
 propere laudata virtus: rursus quam
 profuit eadem silentio seruata in
 hac fragili vita, quæ tota
 tentatio fertur &
 malicia: ●

*De habenda in Deo confidentia, si maledictorum
iaculis appetare. CAP. LI.*

NAte constantem te præbeto, & in me
spem firam habeto. quid enim sunt
verba nisi verba? quæ per aerem vo-
lantia lapidem non lædant. Si fons
es, vide vt te corrigere velis. Sin nullius tibi
peccati conscius es, da operam vt calumniã
in Dei gratiam æquo animo feras, & saltem
verba interdum toleres, qui verberum aspe-
ritatem tolerare nondum queas. Cur verò
tantula animũ tuum commouent, nisi quia
adhuc carnalis es, & hominũ maiorẽ quàm
debes rationem habes? Nam quia despici
metuis, reprehendi ob delicta non vis, & ex-
cusationum quæris vmbracula. Sed inspice
te diligentius, & cognosces viuere adhuc in
te mundum, & vanum amorem placendi ho-
minibus. Cum enim ob commissa tua con-
tundi pudefieriq; refugias, ex eo utiq; per-
spicuum fit nec verè modestum te, nec verè
vel mundo te, vel tibi mūdum esse mortuũ.
Sed audi verba mea, & non curabis vel de-
cem millium hominum verba. En si in te di-
cerentur quæcunq; vel fingi maliciosissimè
possunt, quid tibi ea nocerent, si ea ferri sine
res, neq; pluris quàm festucam penderes?
nunquid vel pilum tibi euellerent? Sed qui

& parui animi est, nec Deum habet ob oculos, is facile male dicto mouetur. Qui uero mihi confidit, nec à suo iudicio pendet, is humano terrore vacat. Ego enim arcanorum omnium iudex sum & cognitor: ego quo pacto sit acta res scio, ego & iniurium & iniuriam passum noui, à me ortum est istud negotium neq; permittente accidit, ut multorum hominum mentes patefiant. Ego & de fonte & de infonte iudicabo: sed prius utrumque occulto iudicio explorare uolui. Hominum testimonium sepe fallit: meum iudiciũ uerax est, idemq; consistet non euertendũ. & latet illud quidem plerunq; atq; à paucis penitus perspicitur: sed nunquam uel errat, uel errare potest, etiam si insipientibus parũ equum esse uideatur. Itaq; ad me confugiendum est in omni iudicio, nec suo cuiq; utendum est arbitrio. Iustus quidem nullo sibi diuinitus oblato casu perturbatur, neq; uel calumnias admodum curat, uel ob aliorum iustas sui excusationes inaniter exultat. Perpendit enim eum esse me qui corda renesq; scrutar, neque ex aspectu aut humana specie iudicem. Nam sepe in oculis meis culpandum reperitur, quod hominum iudicio laudandum est. S. Domine Deus iudex iuste, fortis, patiens, qui hominum fragilitatem prauitatemq; nosti, esto robur meum om-

nisq; fiducia. Neq; enim mihi satis est consciētia mea: tu nosti ignota mihi, itaq; in omni reprehensione submittere me, eamq; moliter ferre debui: quod si quādo nō præsiti, ignosce mihi propitius, meq; iterum hoc beneficio affice, vt me patientiorem deinceps præbeam. Nam conducibilior est mihi tua singularis misericordia ad veniæ consequutionem, quàm meæ iusticiæ opinio ad latentis conscientiaē defensionem. Ac licet mihi nullius peccati sim conscius, non tamen iccirco sum absoluendus, quippe cum remota misericordia tua, nullus apud te mortalium sit absoluendus.

Ob æternam uitam omnia grauiā esse toleranda.

CAP. LII.

NAte noli vel laboribus frangi, quos mea causa susceperis, vel rebus aduersis vsque adeo deijci: quin te mea promissio in omnibus casibus roborat atq; consoletur, qui satis idoneus sum ad immensa præmia reddenda. Non tu hic diu laborabis, neq; semper vexabere doloribus, expecta paulisper, & videbis celerem finem malorum, eritq; cum cessabit omnis labor & tumultus. Exiguum & breue est quicquid tempore finem habet. Quocirca age

vt

vt agis, labora fideliter in vinea mea, ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, patere viriliter aduersa, digna est his omnibus & maioribus prælijs vita æterna. Veniet pax vna die quæ nota est Domino, & erit non dies aut nox huius scilicet temporis, sed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, tuta requies. Tunc non dices illud: Vtinam liberer ex huius mortis corpore. ne que item clamabis: Hei mihi cui tandiu sit hic habitandum. nam & mors pessundabitur, & salus erit nunquam inter moritura, angor nullus, lætitia beata, societas dulcis & honesta. O si vidisses sanctorum in cœlo coronas perpetuas, quantaq; nunc quoq; gestiant gloria, qui isti mundo olim contempti, vel ipsa vita indigni putabantur: profectò tu te protinus ad terram deijceres, malesq; vel omnibus parère, quàm vel vni imperare, nec istius vitæ lætos dies concupisceres: quin potius Dei causa aduersis premi gauderes, & nullo loco inter homines haberi, maximum lucrum duceres.

Quod si tibi hæc arriderent, & altius in animum dimitterentur, ne semel quidem conqueri auderes. Scilicet ob æternam vitam non omnia sint laboriosa toleranda: aut diuinum regnum vel adipisci velmittere tantula res est.

Attolle in cœlum oculos: en vnâ mecum omnes sancti mei, qui in ista vita acre certamen obiire, nunc gaudent, nunc consolationem percipiunt, nunc tuti sunt, nunc requiescunt, mecum in regno patris mei sine fine permansuri.

De æternitatis die, & huius uitæ angoribus.

CAP. LIII.

O Supernæ ciuitatis mansio beatissima, ô dies æternitatis clarissima, quam nulla nox obscurat, sed summa veritas semper irradiat: dies semper læta, semper tuta, statu nunquam in contraria mutando. O vtinam illuxisset illa dies & omnia hæc mortalia finem adepta forent. Lucet illa quidem sanctis perpetua claritate splendens, sed non nisi procul ac velut in speculo, quippe peregrinantibus in terra. Norunt cœli ciues quàm læta sit illa: gemût exules Euxæ nati, quod tam amara plenaque molestiarum sit hæc dies huius temporis & parui, & mali, pleniq; doloribus & angoribus, vbi homo tot peccatis inquinatur, tot malis irretitur, tot vrgetur timoribus, tot curis distenditur, tot curiositatibus distrahitur, tot implicatur vanitatibus, tot erroribus circumfunditur, tot laboribus atteritur, premitur tentationibus, eneruatur delicijs,
 egesta-

egestate cruciatur. O quando finis erit ho-
 rum tot laborum? quando tandem libera-
 bor à misera hac seruitute vitiorum? quan-
 do vnus tui, Domine, memor ero? quando
 in te plene lætabor? quando omni impedi-
 mento carens, vera libertate fruar, sine vlla
 vel mentis vel corporis molestia? quando
 erit pax solida, pax imperturbabilis atq; tu-
 ta, pax intus & foris, pax ex omni parte fir-
 ma? Iesu bone quando te corā videbo? quan-
 do regni tui gloriā contemplabor? quando
 eris mihi omnia in omnibus? aut quando te
 cum deā in regno tuo, quod ab omni æter-
 nitate tibi dilectis præparasti. Relictus sum
 inops & exul in hostili solo, vbi quotidiana
 bella, vbi vigent infortunia maxima. Solare
 exilium meum, mitiga dolorē, quando ad te
 summa animi cupiditate anhero. Nā ab hoc
 quidē mundo quicquid offertur ad solatiū,
 id mihi est oneri. Te penitus frui cupio, sed
 apprehendere nequeo. Opto inhærere cœle-
 stibus, sed deprimunt res tēporales, & nō in-
 teremptæ affectiones. Mente omnia supera-
 re volo, sed carni inuitus subiacere cogor.
 Sic ego infelix homo mecū ipse pugno, sum-
 que mihi metipsi grauis, dum sursum spiri-
 tus, deorsum caro tendit. Quantū intus cer-
 tamen patior, dum mente tracto cœlestia, &
 mox oranti occurrit turba carnalium? Mi

Deus noli à me procul discedere, neue præ
 ira tuum me auersare. Dissipa fulguris tui
 splendore omnes quæ ab hoste inijciun-
 tur imaginationes, easque iactis sagittis
 disturba. recollige ad te sensus meos, fac vt
 mundanorum omnium obliuiscar, vtque ui-
 tiorum imaginationes cito abijciam atque
 contemnam. Succurre mihi, æterna veri-
 tas, vt nulla me moueat vanitas. Adueni
 cœlestis suauitas, fugiente aduentu tuo o-
 mni impuritate. Illud quoq; mihi misericor-
 diter ignosce & veniam da, quoties in preci-
 bus aliud quàm te reuoluo. Etenim vt ve-
 rum fatear, admodum distrahi soleo, ac sæ-
 penumero ibi non sum, vbi corpore sto aut
 sedeo: sed potius quò cogitationibus feror.
 ibi sum, inquam, vbi mea est cogitatio: vbi
 mea frequenter versatur cogitatio, ibi est
 quod amo: quodq; me aut naturaliter de-
 lectat, aut ex consuetudine placet, id mihi
 facile occurrit. Hanc ob causam tu veritas
 aperte dixisti, Vbi est thesaurus tuus, ibidè
 & animus. Si cœlum amo, cœlestia libenter
 perpendo. Sin mundum amo, mundi rebus
 secundis gratulor, & eiusdem res aduersas
 doleo. Si carnem amo, carnalia subinde ima-
 ginor: sin spiritum, de spiritualibus cogita-
 re me delectat. Quæcunque enim amo, de
 ijs libenter & loquor & audio, eorumque
 ima-

Imagines domum mecum reporto. Enimue
ro beatus ille qui propter te, Domine, hu-
mana omnia missa facit, naturæ vim infert,
carnisque cupiditates spiritus ardore cru-
cifigit, vt serenata conscientia, puras tibi pre-
ces libet, dignusque sit qui angelorum cœti-
bus intersit, omnib. terrenis tum foris tum
intus exclusis.

*De æternæ uitæ desiderio, & quanta sint
certantibus bona promissa.*

CAP. LIIII.

Nate quum tibi beatitudinis æternæ
desiderium desuper infundi sentis,
& ex tabernaculo corporis exire cō-
cupiscis, vt claritatem meam sine vi-
cissitudinis vmbra contemplari possis, ape-
ri animum tuum, & sanctum hunc afflatum
avidissime accipe. Age summas supernæ bo-
nitati gratias, quæ tecum tam benigne agat,
te tam clementer inuisat, tam ardentem ex-
citet, tam valide subleuet, ne tuo ponde-
re ad terrestria labaris. Neque enim id cogita-
tione conatuue tuo consequeris, sed sola di-
gnatione supernæ gratiæ aspectusque diui-
ni, vt cum in cæteris virtutibus, tum in pri-
mis in modestia proficias, & ad futura certa-
mina te præpares, operamque des vt mihi

toris animi viribus adhæreas, ardentiq; voluntate seruias. Nate sæpe ignis ardet, sed flammæ semper comes est fumus. sic & non nulli desiderio flagrant rerum cœlestium, & tamen à carnalium affectionum tentatione liberi non sunt, ideoq; non planè ob solam Dei gloriam eâ faciunt, ad quæ ferenda eius opem tam cupide petunt. Tale est & tuum sæpe desiderium, cuius tamen summam esse sinceritatem præ te fers. Neq; enim parum perfectumq; est, quod priuata commoditate est infectum. Petito non quod tibi iucundum commodumq;, sed quod mihi acceptum sit & gloriosum. nam si recte iudicas, decretum meum & desiderio tuo & omnibus quæ desiderantur, præferre sequiq; debes. Noui desiderium tuum, frequentesq; gemitus audiui. iam velles esse in gloriosa libertate natorum Dei: iam te delectat æterna domus, & cœlestis patria plena gaudio: sed nondum venit hora illa, quin adhuc aliud tempus est, belli videlicet, laboris, & explorationis. operas summo repleti bono: sed id assequi nondum tibi licet. Ego isum (inquit Dominus) quem expectare debes donec veniat regnum Dei. Explorandus es adhuc in terris, & in multis exercendus. Concedetur equidè tibi interdum consolatio, sed plena satietas non item. Quocirca constantè te fortemq; præbeto

beto tum in agendo, tum in patiendo natura cōtraria. Oportet te nouum induere hominē, & in alterū virum mutari. saepeq; tibi & facienda sunt quæ nolis, & omittēda quæ velis. Alijs sui conatus succedent, tibi non itē: aliorum dicta audientur, tua pro nihilo ducentur: alij patientes impetrabunt: tu repulsam patiere, alij hominum ore magni celebrabuntur, de te tacebitur: alij munia obeunda committentur, tu ad nihil vtilis iudicabere. Has ob causas nonnunquam docebit natura tua, magnumq; certamē tolerabit: sed magnum bonum inde consequēris, si id silentio tuleris. His & huius generis alij explorari solet fidelis Domini seruus, ecquid seipsum abnegare, & in omnibus frangere queat. ac vix quicquam est in quo mori æquē è re tua sit, ac in eo vt quæ voluntati tuæ aduersentur, ea videas & perpetiaris, maximē dum absurda & tuo iudicio minus vtilia imperantur: in quibus quia maioris potestati, cui subiectus es, resistere non audes, sit vt alterius nutui omnia tua sententia obtemperare durum tibi videatur. Sed considera, nate, quis fructus, quantum præmium quàm breui labores istos sit sequuturum, & non ægrè feres, sed patientiæ solatium percipies maximum.

Nam pro breui ista, quam nunc sponte

reliqueris, voluntate fruere in cœlo perpetua. Ibi quippe quicquid voles, quid optare poteris, inuenies: ibi bonorum omnium copiam nullo amittendi timore habebis, ibi tua voluntas vna tecum nihil vnquam extraneum priuatim tunc cupiet: ibi nullus tibi resistet, nemo de te conqueretur, nemo te impedit, quin optata vniuersa præsto aderunt, animique tui cupiditatem cumulatissime explebunt. Ibi reddam gloriam pro tolerata contumelia, laudis amictum pro mœrore, pro infimo loco regiam sedem in sempiternum. Ibi apparebit fructus obedientiæ, gaudebit labor pœnitentiæ, modestaque subiectio gloriose coronabitur. Quamobrem nunc te omnium imperio modeste subiungito, neque quis dicat aut iubeat curato, sed illud in primis operam dato ut siue superior aliquis, siue æqualis, siue etiam inferior aliquid à te postulauerit aut etiam innuerit, omnia boni consulas, & sincera voluntate exequi studeas. Quærant alij alia, gloriantur alij in alijs, laudenturque vel ab innumeris: tu non nisi in tui contemptu, & in meo imperio exequendo, mea que gloria curanda gaudeto, atque illud vnicè optato ut siue

per vitam, siue per mortem

Deus in te semper honoretur.

Quem-

*Quemadmodum malis pressus homo
se se Deo tradere debeat.*

CAP. LV.

AGo tibi Deus sancte pater, im mortales gratias, quod quæ tu vis (vis autem nihil nisi bonum) fiunt. In te læter ego tuus, nõ vel in me, vel in quoquam alio: nam tu solus vera læticia, tu mea spes & corona, tu gaudium honorq; meus, Domine: deniq; nihil nisi à te acceptum habeo, idq; nullo meo merito: tua sunt quæcunque vel dedisti vel fecisti. Ego inops, & laboribus ab ineunte ætate agitatus animo doleo, idq; nonnunquã ita vt erumpant læchrymæ, vtq; ob imminencia mala perturber. Desidero pacis gaudium, pacem natorũ tuorũ flagito, qui cõsolationis tuę lumine pascuntur. Si tu pacẽ dederis, si gaudiũ fuderis, animũ habebõ plenũ modulationis, laudescque tuas religiose cantantẽ. Sin tu te (uti sapissime soles) subtraxeris pceptorũ tuorũ via currere nõ poterõ, sed potius in genua lapsus pectus tundã, quia mecum nõ sic agetur vt antea, quũ lucerna tua mihi desuper illucete, sub alarũ tuarũ vmbra ptegerer aduersus irruentia mala. Pater iuste, semperq; laudãde, venit hora qua ego tuõ explorer. Pater amãde æquũ est vt hac hora aliq d tua causa

patiar. Pater perpetuò venerande, venit hora quam tu ab omni æternitate futuram sciebas, vt ego ad exiguum tempus sic foris succumbam, vt intus semper apud te viuã, vtq; paulisper cõtemnar, deprimar, deficiã corã hominibus, malisq; & langoribus affligar, quo denuo tecum in aurora nouæ lucis resurgam, & in cœlestibus illustris efficiar. Pater sancte tu sic statuisti, sic voluisti, quod que fieri præcepisti, id factum est. Hoc enim beneficij à te confertur in amicum tuum, vt amore tui malis afficiatur in hac vita, quoties, & à quo, & quomodo tu fieri permiseris. Nam nec sine eõsilio prouidentiaq; tua, nec sine causa quicquam fit in terris. Et quidem è re mea est, Domine, quod me depreffisti, vt instituta tua discam, & omnem animi fastum atq; arrogantiam abijciam. Mihi utile est pudore fuisse suffasum, vt à te potius quàm ab hominibus consolationem petam. Neque non ex eo imperuestigabile iudicium tuum expauescere didici, qui iustos vnà cum impijs affligis, sed non sine æquitate & iusticia. Ago tibi gratias, qui me malis afficere nihil peperceris, sed acerbos cruciatus, dolores, angores foris intusque mihi inflixeris. in quibus qui me consoletur, ex omnibus qui sub cœlo sunt nullus est, sed tu solus is es, mi Domine

& Deus, cœlestis animarũ medicus, qui & vulneras & sanas, qui ad inferos deducis, & idẽ reducis. Tua me correctio petit, tua virga docet: en ego me, pater charissime, correctionis tuæ virgæ subijcio: feri dorsum ceruicemq; meam, vt prauitatem meã sub tuam voluntatem flectam, fac me pium modestumq; discipulum, sicuti probẽ facere consueuisti, vt tibi ad nutum plane obtemperẽ. Tibi me meaq; omnia ad corrigẽdum commendo, quando hic quã in posterum corrigi præstat. Vniuersa tu & singula scis, neq; te quicquam latet in humana conscientia. Tu futura antequam fiant nosti, neq; est quod & de ijs quæ in terris geruntur, doceat, admoneatur quisquam. Tu scis quid mihi ad proficiendum conducat, quantũq; p sint res aduersæ ad vitiorũ quasi rubiginem obstergendam. vt̄ere erga me iudicio arbitrioq; tuo, neue me ob nocẽtẽ vitã meã nullimelius aut clarius, imo nulli prorsus nisi tibi vni notã despicio. Da mihi, Domine, scire quæ sciendã sunt, amare quæ amandã, laudare quæ tibi summe placent: suspicere quæ tuo iudicio preciosã sunt, & vituperare quæ oculis tuis sordent. Noli committere ut ego vel ex exteriorum oculorum aspectu iudicem, vel ex imperitarum aurium auditu sententiam feram: sed vero iudicio tu

visibilia tum spiritualia discernam, & ante omnia tuę voluntatis arbitrium semper exquiram. Falluntur sæpe hominum sensus in iudicâdo, falluntur & huius amatores seculi tantum visibilia amando. Nunquid tañto melior est homo, quanto homini maior habetur? fallax fallacem, vanus vanum, cæcū cæcus, infirmum firmus decipit dum extollit, vereq; probro afficit, dum inaniter laudat. Nam quantus quisque tuo iudicio est, tantus re vera, ac non maior est, vt rite dixit quidam.

Humilibus operibus insistentium esse, quum deficitur à summis. Cap. LVI.

NAte non potes perpetuò in ardentissimo virtutum studio, summoq; res diuinas contēplandi gradu consistere, quin necesse est ob originalē corruptionē vt interdum ad inferiora descendas, & vitæ mortalis onus etiam inuitus & cum tædio feras. Quañdiu mortale corpus circūferes, corporis tædium grauitatemq; senties. Itaq; sæpe tibi in carne de carnis onere gemendū est, quod spiritualibus studijs & diuinæ contēplationi sine intermissione inhærere non potes. Hic tibi ad humilia & exteriora opera confugere expedit.

teq;

teq; in bonis actionibus recreare, & dum ego superna ad te visendum veniam firma cum confidentia expectare, exiliumq; tuū & mentis ieiunitatem patienter ferre, donec iterū à me inuisaris, & ab omnibus angoribus libereris. Nam faciam te laborum obliuisci, & interiore quiete perfrui. Aperiā tibi diuinarum literarū campū, vt gestienti animo percurrere incipias viā præceptorum meorum, atque ita dicas: Non sunt conferenda temporis huius calamitates cū futura gloria nobis exhibenda.

Debere hominem non consolatione, sed uerberibus dignū se existimare. Cap. LVII.

Domine non sum consolatione, aut vlla spiritali cura tua dignus: itaq; æquum te mihi præbes, dum inopē me & consolationis expertem relinquis. Nam etiamsi mare lachrymarum funderem, nec sic quidem consolatione tua dignus essem: quin non nisi flagris pœnisq; dignus sum, qui te tam grauitè tam sæpe offenderim, inq; tam multis tantopere deliquerim. Itaq; si res rite perpendatur, ne tantula quidem consolatione dignus sum. Et tamen tu clemens & misericors Deus, qui opera tua perire non vis, ad exerendas tuæ

bonitatis opes in vasa misericordiae tuae, dignaris me nullo meo merito supra humanum modum consolari. Neque enim humanarum confabulationum similes sunt tuae consolationes. Quid uero feci ut me vlla caelesti consolatione prosequeris? Equidem nihil me boni fecisse recolo, sed semper & ad peccata pronum, & ad correctionem pigrum fuisse. id quod adeo verum est, ut si negem, tu refellas, neque me possit quisquam defendere. Quid peccatis meis merui, nisi Orcum & ignem aeternum? Equidem vere confiteor dignum esse me omni ludibrio atque contemptu, neque decere ut inter religiosos tuos degam. Equidem aegre adducor ut faciam: sed quia verum est, faciam ut mea ipse peccata arguam, quo facilius misericordiam tuam impetrem. Quid uero dicam nocens ego, & omni probro plenus? Equidem nihil habeo quod eloquar, nisi hoc unum: Peccaui, Domine, peccaui, miserere mei, ignosce mihi, sine ut calamitatem meam paulisper depleam, antequam in tenebrosam & opertam mortis caligine terram migrem. Quid tu uero a fonte miseroque homine aliud exigis, quam ut sese ob delicta sua afflicto atque deprimat? Nam in vera sui afflictatione, animique depressione, nascitur spes veniae, reconciliatur Deo perturbata conscientia, recuperatur Dei fauor amissus, defenditur

defenditur homo ab ira futura, sibiq; mutuo occurrunt cum sancto osculo Deus, & pœnitentiam agens hominis anima. Submissus, inquam, nocentis hominis peccatorum dolor, sacrificium est, tibi, Domine, acceptum, longeq; suauius fragrans, quã thuris suffitus. Idem iucundum illud vnguentum est, quo sacros pedes tuos perfundi voluisti, qui afflictum depressumq; hominis animum nunquam aspernaris. Hic locus est perfugij aduersus hostis iram: hic corrigitur & abluitur quicquid aliunde deprauatum est & inquinatum.

Dei fauorem cum ijs quorum mens terrestris est, nihil habere negocij. Cap. LVIII.

NAte preciosior est fauor meus, quã vt si rebus extraneis, terrenisq; consolationibus admisceri patiatur. Ita que quicquid ei impedimento est, abijcias oportet, si te eo pfundi cupis. Quere secessum, ama solus habitare tecum, nullius require cõfabulationem, sed potius religiosas ad Deum funde preces, vt & tua mens extimuletur, & animus bene sibi cõsciens sit. Totum orbẽ nihili facito, Deiq; vocatum omnibus exterioribus anteposito. Neq; n. simul & mihi vacare, & pereuntib. delectari potes. A notis & charis amicis di-

scedendum est, & ab omni mortali solatio auocandus animus : sic Christi discipulos admonet Petrus, vt se in hoc mundo p aduenis gerant & peregrinis. O quanta futura est morituro fiducia, quem nullius rei cupidō in mundo detinet. Verum sic ab omnibus semotū habere animū, hominis est non ægri, neq; nouit interioris hominis libertatē animalis homo. Enimvero si spiritualē se fieri vult, renūciat oportet tū remotis tū p-pinquis, sibiq; à nemine magis, quàm à seipso, caueat. Si teipsum perfectè viceris, cætera facilius subegeris. nā de seipso triumphare, perfecta victoria est. Qui. n. se sibi sic subiectum habet, vt & appetitus rationi, & ratio mihi in cunctis obediat, hic vere & sui victor, & mundi dominus est, ad quod quidem fastigium si scandere cupis, viriliter incipiendum est, & securis admouenda radici, vt tum tui, tum omnis priuati carnalisq; boni occultum intemperansq; studiū excidas & extirpes. Nam ex hoc vno hominis intemperantiore amore sui pendet, quicquid fere homini radicitus extirpandū est, quo malo deuicto & subaecto, magna pax, p-petuaq; trāquillitas subsequetur. Sed quia pauci sibi metipsis perfectè mori, & ex seipsis plene exire conētur, fit vt pleriq; in seipsis impliciti remaneant, neq; supra se spiri-
ritu

ritu euehi queant. Qui vero mecum libere
versari cupit, necesse est vt is prauas & in-
temperatas affectiones suas omnes interi-
mat, neque vlli creatæ rei priuato amore
cupide inhæreat.

De naturæ & gratiæ motibus diuersis.

Cap. LIX.

NAte naturæ & gratiæ motus diligen-
ter aduerte: nam ita subtili & inter-
se contrario modo mouentur, vt ni-
si à spirituali & penitus illuminato
homine vix discerni queant. Omnes quidē
bonum appetūt, inq; suis dictis factisq; bo-
ni aliquid præ se ferunt, ideoq; boni specie
multi fallūtur. Natura callida est, & multos
trahit, illaqueat, decipit, semperq; se finem
actionum esse vult. At gratia simpliciter se
gerit, & omne mali genus declinat: fallaciã
nullã adhibet, omniaq; plane propter Deũ
facit, in eoq; ad extremum requiescit. Natu-
ra mori, premi, superari, parere, subijci recu-
sat. Gratia sui interfectioni studet: appeti-
tui resistit: subijci uinciq; cupit, neq; sua li-
bertate vult vti: sub magisterio haberi amat
neq; in quenquam dominari cupit, sed sub
Deo semper viuere, degere, esse, Deiq; cau-
sa omnibus rebus humanis submisit subij-
ci parata est. Natura suo commodo studet,

& quid sibi lucri ex altero proueniat attendit: at gratia non quid sibi utile sit & cōmodum, sed quid multis proffit, magis confiderat. Natura honore & gloria libenter afficitur: at gratia Deo honorē omnem gloriāq; tribuit. Natura probrū contemptūq; timet: at gratia ob Christi nomen contumelia se affici gaudet. Natura ocium quietēq; corporis amat: gratia ociari nescia, laborē libenter amplectitur. Natura curiosa pulchraq; ambit, & à uilibus crassisq; abhorret: gratia simplicibus humilibusq; delectatur, aspera non aspernatur, nec ab induendo obsoletos pannos refugit. Natura peritura intuetur, terrenis lucris gaudet, dolet damno, & quouis contumelioso verbo irritatur: at gratia æternorū rationem habet, perituris non inhæret, iactura nō turbatur, neq; verbis durioribus exacerbatur: quippe quæ sibi in cælo, ubi nihil perit, thesaurū collocauerit. Natura cupida est, & libentius accipit q̄ donat, priuati cōmodi amās. At gratia benigna est & liberalis, priuati cōmodi fugiēs, paucis cōtēta, dare q̄ accipere beatius iudicans. Natura ad res conditas, ad carnē, ad vanitatē, ad vagationes procliuis est: at gratia ad Deū & virtutes allicit, uale dicit reb. cōditis, fugit mūdū, carnis cupiditates odit, vagatiōes cohibet, & ī publico
apparere

apparere erubescit. Natura externa solatia ambit, quorū illecebris permulceatur: at gratia in solo Deo quærit solatiū, sūmoq; bono supra omnia visibilia sese oblectat. Natura omnia privati lucri commodiq; causa, nihil gratis facit, semperq; aut par aut maius premium, aut laudē fauoremūe pro benefactis sperat, suaq; facta & dona magni pendit cupit. At gratia nihil mortale quærit, nec aliā quā Deū solū sibi mercedē postulat, neque rerū ad vitā hanc necessariarū plus appetit, quā quantū ad æternam consequendā necessarium est. Natura amicorum propinquorūq; multitudine gaudet, nobilitate generisq; sui natalib. gloriatur, arridet potentibus, blanditur diuitibus, applaudit sui similibus. At gratia & inimicos amat, nec amicorum turba superbit, nec natalium locum ortumūe suspicit, nisi forte maior ibi virtus extitit. Eadem pauperi magis quā diuiti fauet: innocentis quā potentis vicē magis dolet: veraci non fallaci gratulatur: bonos semper exhortatur ad optima quæq; dona maximè sectanda, Deiq; filiū virtutib. effingēdū. Natura de egestate inopiaq; facile cōqueritur: gratia inopiā fert constanter. Natura ad se omnia refert, proq; se certat & cōtendit: at gratia ad Deum, vnde originem ducit, omnia refert, sibi nihil boni ascribit,

non arrogans, non contentiosa est, nec suā sentētiam alijs præfert, sed in omni veri indagatōne diuinæ sapientiæ iudiciōq; sese submittit. Natura scire auet, & noua audire mysteria: ostentatrix sui, & multa sensibus experiendi cupida: cognosci cupit, & ea facere, vnde laudem admirationemq; consequatur. At gratia nouis curiosisq; rebus percipiendis operā non impēdit, quippe cum illud totum ex antiqua illa labe ortum habeat, cum nihil nouum sit in terris durabile. Itaq; hominē docet cohibere vanā delectationem, ab ostentatione abstinere, laudāda & pro sua dignitate admiranda modeste occultare, & ex omni re atq; scientia utilitatis fructum, Dei q; laudem & honorē querere. Non se neq; sua vult prædicari, sed Deo ob dona sua gratias agi cupit, qui mera charitate omnia largiatur. Hæc gratia lumē est supra naturā positum, & Dei donum quoddam singulare, ac propriè electorum nota & pignus salutis æternæ, quod hominē de terrestribus ad cœlestia amando euehit, & ex carnali spiritualem efficit. Itaq; quanto natura acrius premitur & vincitur, tātō maior gratia infunditur, & interior homo notis dotibus secundum Dei imaginem quotidie reformatur.

De naturæ corruptione, & diuinæ gratiæ
uiribus. Cap. LX.

Domine mi Deus, qui me tui simile
ad imaginem tui creasti, concede mi
hi beneficium illud (quod quidem
mihi tam necessarium, tantiq; ad sa-
lutem momenti esse ostendisti) vt vincā na-
turam meam, ita prauam, vt me ad peccata
interitūq; trahat. Sētio enim in carne mea
legem peccati, quæ legi mentis meæ repu-
gnet, meq; appetitui in multis obedire cogat,
ita vt eius insultibus resistere nequeam
nisi mihi opituletur tua illa sanctissima gra-
tia, an imo meo ardentem infusa. Opus est in-
quam tua gratia, & quidē magna, vt vincatur
natura, semper ad malum ab ineunte æ-
tate prona. Nam primi hominis vitio lapsa
vitiataq; der peccatum natura, manauit. hu-
ius labis pœna in omnes homines, vt ipsa
natura quæ bona & recta à te condita fue-
rat, pro vitio iam & infirmitate corruptę na-
turę dicatur, quia relictus ei motus ad malū
& inferiora trahat. Nam quod ad exiguam
illam vim attinet, quæ in ea remansit, ea est
tanquam scintilla quędam latens in cinere.
Hæc est ipsa ratio naturalis, atra caligine cir-
cunfusa, sic tamen vt adhuc boni maliq;, &
veri falsiq; iudicium ac discrimen habeat.

tametsi nec quicquid appbat, præstare potest, nec pleno iam lumine veritatis, nec sanitate affectionum suarum potitur. Hinc fit, mi Deus, vt lege tua, quod ad interiorum hominem attinet, delecter, sciens præcepta tua esse bona, iusta, sancta, & quæ omne malum ac peccatum arguât, fugiendumque doceant. Sed carne seruido legi peccati, dum appetitui magis quam rationi obedio. Hinc fit vt adsit quidem mihi voluntas: sed præstandi facultatem non inuenio. Hinc sæpe multa bene facere statuo: sed quia deest diuinus fauor, qui infirmitatem meam adiuuet, fit vt vel ob leuem repugnãtiam resiliam ac defethiscar. Hinc fit vt perfectionis viam agnoscam equidem, & quid sit officij mei satis perspicue videam: sed meæ labis pondere pressus ad perfectiora non assurgam. O quàm mihi necessaria est, Domine, tua gratia, tum ad inchoandum bonum, tum ad progrediendum atque perficiendum. nam neque sine ea quicquam possum & eadem me confirmãte, omnia in te possum. ô verè cœlestis gratia, sine qua nulla hominis merita, nulla naturæ dona vlllo in precio sunt habenda. Nihil artes, nihil diuitiæ, nihil pulchritudo, aut fortitudo, nihil ingenium aut eloquẽtia apud te momentis habet, Domine, sine gratia. nã naturæ qdã
 dona

donā bonis cū malis sunt cōmunia, at gratia donū est electorū proprium, qua præditi æternā vita digni habentur. deniq; tantū est, vt sine ea nec vaticinandi donū, nec miraculorum effectio, nec abstrusissima rerū arcanarū perspiciētia, vllius sit precij: quin neque fides, neque spes, neq; virtutes cæteræ tibi sine charitate & gratia acceptę sunt.

O beata gratia, quæ spiritu pauperem, virtutibus diuitem facis: eademque bonis diuitē reddis animo summissum. Veni, descēde ad me, reple me manē consolatione tua, ne me præ mentis lassitudine ac ieiunitate deficiat animus. Quæso tē, Domine, dignare me tua gratia: ea enim mihi satis est, quāuis cæteris quæ natura cupit, non impetratis. Ea, inquam, mihi si adsit, nullius tentationis, nullius calamitatis malum metuam. Hæc mihi fortitudo est: hæc consilium adfert & auxilium: hæc eadem uniuersis & hostibus potentior, & sapientibus sapientior est. Magistra est veritatis, doctrix disciplinę lumen animi, angorum solamen, tristitię fugatrix, timoris sublatrix, nutrix religionis, parens lachrymarum. Deniq; sine ea quid ego sum nisi aridum lignum, & stirps inutilis atque abijcienda? Hæc igitur tua gratia, Domine me semper & antecedit & sequatur, efficiatque vt recte factis perpetuo in-

cumbā, per Iesum Christū filiū tuū. Amen.

Nos ipsos abnegare, Christumq; per crucē imitari debemus. Cap. LXI.

NAte quantum à teipso discesseris, tantum ad me transferis. Quemadmodū nihil foris concupiscere interiorē pacē parit, sic seipsum interim relinquere, hominem Deo coniungit. Volo te discere perfectam abnegationē tui in uoluntate mea, sine ulla contradictione & querela. Sequere me: ego sum via, veritas, & vita. Sine via non ambulatur, sine veritate nescitur, sine vita nō uiuitur. Ego sum via qua incedere, veritas cui credere, vita quā sperare debes. Ego sum via inuiolabilis, veritas nunquam fallens, vita infinita. Ego sum via rectissima, veritas suprema, vita vera, beata, increata. In via mea si perseueraueris, veritatem cognosces, teque veritas ita liberabit, ut æternam vitam consequare. Vitam si vis adipisci, præceptis obedito. Veritatem si nosse vis, mihi credito. Perfectus fieri si vis, omnia vendito. Meus discipulus esse se vis, teipsum abnegato. Beatam vitam consequi si vis, præsentem vitam contemnito. In cælo si vis extolli, in terris teipsum deprimito. Mecum regnare si vis, mecum crucem portato. Soli enim crucis serui beatitudinis,

nis, verè que lucis viam inueniunt. S. Domine Iesu Christe, quandoquidem arcta mundoque inuisa est via tua, fac ut ego tecum mundum despiciam. Neque enim maior est domino seruus, neque magistro superior Dominus. Exerceatur seruus tuus in via tua, postquam ibi mihi salus est, veraque sanctitas. Extra eam quicquid ego vel lego vel audio, id me plene non recreat aut delectat. D. Nate postquam ista omnia & legisti, & scis, beatus eris, ea si præstiteris. Præcepta mea qui & tenet & exequitur, is me amat, & ego vicissim eum amabo, meque ei patefaciam, efficiamque; ut mecum sedeat in regno patris mei. S. Domine effice igitur ut ista mihi contingant, quæ tu dixisti & promisisti. Crucem ego de manu tua accepi: eam ad mortem usque perfora, quemadmodum tu mihi iniunxisti. Certè veri Christiani vita crux est: sed hac via itur in paradysum: retrocedere, aut cœpto desistere non licet.

Eia fratres, pergamus vnà: aderit nobis Iesus, propter Iesum crucem hanc suscepimus, propter Iesum in cruce perseueremus. Erit nobis idem adiutor, qui & dux est, & anteit. En ante nos ingreditur rex noster pro nobis pugnaturus. Sequamur viriliter: nemo terrore percellatur: simus

parati fortiter in bello mori: neue à cruce
refugiendo, gloriæ nostræ maculam inu-
ramus.

*Ne nimium deiciatur homo, si quando in
aliquod delictum lapsus est. Ca-
put LXII.*

NAte magis mihi placet patientia, a
nimiq̄ue summissio in rebus aduer-
sis, quàm multum solatium & reli-
gio in secundis. Cur tantula re con-
tra te dicta cruciaris? quæ etiamsi maior
esset, commoueri non deberes. Noli istud
curare: nec primum nec nouum est, nec
vltimum erit, si diutius vixeris. Satis tu vi-
rilis es, quandiu nihil occurrit aduersi: be-
ne etiam consulis cæteris, eosq̄ue verbis
confirmare nosti: sed cum tibi pro foribus
adest repentina calamitas, & consilio & for-
titudine deficeris. Animaduerte quanta
sit tua fragilitas, quam sæpius experiris in
in paruis casibus. Atqui & ista & cætera
istis similia tibi salutaria sunt. Abijce ista
ex animo tuo, sicuti faciendum esse nosti:
quod si te tangunt, da operam ne uel deijci
ant, vel d^{omi} distineant: eaq̄ue si cum gaudio
nō potes, saltē patienter ferto. Quod si talia
minus libēter audis, indignationēq̄ sentis,
reprime

reprime te, neue aliquid ex ore tuo prodire
 patere, vnde paruuli offendantur. Ita fiet vt
 & mox sedetur ista cōmotio, & animi dolor
 reuerso Dei fauore dulcescat. Viuo adhuc
 ego, inquit Dominus, adiuuare te paratus,
 & plus solito consolati, se me confusus reli-
 giosè inuocaueris. Esto æquiore animo, &
 ad maiore toleratiam accingere. Non ideo
 despondendum est, si te sæpius affligi, graui-
 terq; tentari vides. Homo es, non Deus: ca-
 ro, non angelus. Tūne possis semper in eo-
 dem virtutis statu manere? cū id & ange-
 lo in cælo, & primo homini in paradiso de-
 fuerit, quippe qui non diu cōstiterint. Ego
 is sum qui & mœrentes erigam sospitatè, &
 eos qui suā infirmitatè agnoscūt, ad meam
 eueham dignitatè. S. Domine, ago tuis di-
 ctis gratias, mihi melle mellisq; fauo dulcio-
 ribus. Quid facerè in tantis calamitatib. &
 angoribus, nisi tu me sancta ista oratione
 confirmares? Dummodo tandem ad portū
 salutis perueniā, quid refert quæ & quāta pa-
 tiar? Da finè bonū: da felicem ex hac vita di-
 scelsum: memento mei, mi deus, meq; recta
 via in regnum tuum dirige. Amen.

*De altioribus rebus, occultisq; Dei iudicijs non
 scrutandis. Cap. LXIII.*

Nate de arduis rebus, occultisq; Dei iud-
 N

dicijs caueo ne disputes, cur hic ita derelinquatur, ille tanto fauore augeatur: hic vsq; adeò crucietur, ille extollatur. Ista humanū captū excedunt, nec ad peruestigandum diuinū cōsiliū vlla ratio aut disputatio satis est idonea. Igitur si quādo ista tibi suggerit hostis aut etiā curiosi qdā sciscitātur hoīes, respondeto illud vatis: Iustus es, domine reētūq; est tuū iudiciū. itēq; illud: Iudicia domini vera, & æquitate apta sunt. metuenda sūt. nō discutiēda mea iudicia, vtpote q̄ humanū captū excedant. Ne de sanctorū quidem meritis quærere aut disputare velis, quis cæteris sanctior aut in cælesti regno maior fuerit. Hæc enim sæpe lites & cōtentiones gignūt inutiles: superbiam quoq; & ambitionē alūt, vnde inuidiæ & dissēsiones oriuntur, dum alius alium ceteris sanctiore esse superbè cōtendit. Harum rerū discendi cupiditas & inuestigatio nullum fructū affert: quinimò sanctis displicet. Neq; enim dissensionis ego, sed pacis Deus sum, quæ pax in vera modestia, non in arrogantia sita est. Nonnulli charitatis studio in hos quàm in illos sunt propēsiores: sed id humano potius quàm diuino affectu faciunt. Ego is sum qui sanctos omnes condidi, qui eosdem doctui, gloriaq; affeci: ego singulorum merita noui, ego illos suauissimis munerib. prouocau:

caui: ego amandos ante omnem æui seriẽ præsciui: ego eos ex mûdo, non ipsi me elegerunt: ego meo fauore vocaui, misericordia attraxi: ego eos per varias tentationes perduxì, præclarisq; consolationibus perfudi: ego eis perseverantiam dedi, eorumq; patientiam coronaui: ego & primû & nouissimum noui: ego omnes incredibili amore cõplector: ego in omnibus sanctis meis laudandus, & in singulis supra omnia celebrandus atq; honorandus, quos à me destinatos tam gloriose euexerim, nullis eorû meritis antegressis. Itaq; qui vel minimû meorum contemnit, is ne magnû quidem honorat, quippe cû paruos æquẽ ac magnos ego idẽ fecerim, vt qui vlli sanctorû derogat, idem & mihi & omnibus cælestis regni cõsortib. derogat. Omnes enim vnû sunt charitatis vinculo idem sentientes, idem volentes, simulq; oës mutuo se amore prosequentes. Quinimò (quod multò altius est) plus me quàm se suaq; merita diligunt: nam supra se rapti, & extra sui amorẽ tracti, toti in amorẽ mei pergunt, inq; eius fruitione conquiescunt, ita vt nihil eos auertere aut deprimere queat, quippe qui æterna veritate pleni, igne ardeant charitatis inextinctæ. Desinat igitur carnales & animales homines de sanctorum statu differere, qui non nisi priuata

gaudia diligere sciunt. Multi adhuc naturali affectu, & humano amore in hos aut illos trahuntur: ac quomodo in inferioribus animati sunt, ita & de cælestibus imaginantur. Enimvero dici non potest quanto inter se se distent discrimine, quæ imperfecti cogitant, & quæ diuinitus illuminati homines desuper sibi patefacta speculantur. Quamobrem caue, nate, ne ea curiosius tractes, quæ ingenij tui captum excedunt: sed in id potius incumbe, vt vel minimus in regno Dei inueniaris. Iam verò si quis sciret quinam in regno cælesti cæteris sanctiores aut maiores habeatur, quid ei prodesset eius rei notitia nisi se mihi tãto magis submitteret, & in maiorem nominis mei laudem exurgeret? Multo acceptiorẽ rem Dei facit, qui de suorum peccatorum magnitudine, virtutumq; exiguitate cogitat, ac quàm longè à sanctorum perfectione distet, quàm qui de sanctorum magnitudine aut paruitate disputat. Non gloriatur illi de suis meritis, quippe qui sibi nihil bonitatis ascribunt, sed mihi omnia accepta ferant, vt pote q; eis oia pro immensa mea charitate donauerim. Et quidẽ tãto amore diuinitatis tãtaq; lætitia circumfluunt, vt nihil eis glorię, nihil felicitatis desit. Oes sancti quãto gloria sublimiores, tãto modestiores, mihiq; & viciniore & chariores sũt.

Atq;

Atq; hęc ob causę scriptũ est illud, eos coronas suas ante Deũ abiecisse, & prono coram agno vultu, adorasse viuentem in omnia secula. Quęrunt multi quisnã sit in regno dei maximus, ignari an ipse in minimorum numero sint habendi. In cęlo vel minimũ esse magnum est, vbi omnes magni sunt: omnes enim filij Dei & vocabuntur & erunt. Minimus in mille propagabitur, & qui centenarius pœnas dabit, iuuenis morietur. Cum enim quęrerēt discipuli quisnam esset in regno cęlesti maximus, hoc audiuerē responsum: Nisi mutati fueritis & paruulorũ similes eua seritis, non intrabitis in regnũ cęlestē. Itaq; quisquĩ sese instar huius pueri depresserit, is erit in regno cęlesti maximus. Væ eis qui cum paruulis submittere sese dedignantur; nam humilior est regni cęlestis ianua, quã vt per eam intrare possint. Væ & diuitibus qui suas hic habent consolationes; nã pauperibus in Dei regnum ingressis, ipsi foris stabunt eiulantes. Gaude te humiles: exultate pauperes: nam vestrũ est regnũ dei, si tamen veritati obtēperatis.

Omniem spem & fiduciam in solum Deum esse defigendam. Cap. LXIIII.

Domine in quonã mihi sita est in hac vita fiducia: aut quidnam mihi maxi

mo solatio est ex omnib. reb. quę vsquã sub
 cælo cõstant: Nõnne tu, Domine mi Deus,
 immēsa præditæ misericordia? Quando mi
 hi vel sine te bene, vel te præsentem malè fuit?
 Equidem propter te pauper quàm sine te
 diues esse malo: potiusq; tecum in terra pe-
 regrinari quàm sine te cælũ possidere. Vbi tu
 es, ibi cælum est: rursusq; vbi tu non es, ibi
 mors & orcus est. Tu mihi in desiderio es,
 ideoq; ad te gemere, clamare, orare necesse
 habeo. Nulli deniq; plenè possum confide-
 re, qui mihi in meis necessitatibus opportu-
 nè auxilietur, nisi tibi soli Deo meo: tu mea
 spes, tu fiducia, tu consolator, & in omnib.
 fidelissimus. Omnes suis rebus student: tu
 nihil nisi salutē profectumq; meum expetis
 mihiq; omnia in bonũ conuertis. Quod ve-
 rò varijs me tentationib. & casibus obijcis,
 id omne ad vtilitatem meã constituis, mil-
 le modis tibi dilectos explorare solit⁹, qua-
 quidem in exploratione non minus diligi
 debes, & laudari quàm si me cælestibus cõ-
 solationib. repleres. In te ergo, domine De⁹
 spem oēm perfugiũq; mihi colloco: in te ca-
 lamitates oēs, angoresq; meos cõstituo: nã
 extra te quicquid conspicio, id omne infir-
 mũ & instabile inuenio. Siquidẽ nec amici
 prodesse, nec fortes opem ferre queunt, nec
 prudentes vtile dare consilium, nec docto-
 rum

rū libri cōsolari, nec vlla opum copia libera
 re, nec abditus locus tutari, nisi tu ipse ad-
 sis, adiuues, confirmes, consoleris, instruas,
 & custodias. Etenim omnia quæ videntur
 ad pacem ac felicitatem consequēdam per-
 tinere, te absente nihil sunt, nihilq; felicitatis
 re vera afferunt. Itaq; omnium bonorū
 finis, & vitę culmē, & omnis orationis pro-
 fundum tu es, & in te supra omnia spem ha-
 bere, validissimū est solatium cultorū tuo-
 rum. In te coniectos habeo oculos: tibi con-
 fido, mi Deus, misericordiæ pater. Felicita-
 sanctamq; effice animam meam cœlesti feli-
 citate, vt ea fiat tua sancta habitatio, & sedes
 æternæ glorię, nihilq; in templo tuo sordiū
 inueniatur, quod oculos tuæ maiestatis of-
 fendat. Pro tuæ bonitatis magnitudine, mi-
 sericordiæq; multitudine respice me, & pre-
 ces exaudi inopis serui tui, procul exulan-
 tis in regione ferali. Protege & conserua a-
 nimam seruuli tui, inter tot mortalis vitæ
 discrimina, meq; ductu fauoris tui di-
 rige per viam pacis, in patriam
 sempiternæ clari-
 tatis.

F I N I S.

701 G O R T I N I
B R R A T A.

Pagina 1. uersio 6. lege	43. 8. eloquentia.
uerbasunt.	43. 11. grauioribus.
1. 21. displiceas.	43. 13. perferre
3. 10. distrahas.	45. 27. uolenter.
5. 3. ueritatis	47. 25. usi omnemq;
5. 12. accipit	48. 5. assequeris
6. 3. bona est	51. 18. incommoda.
6. 24. consentaneam	51. 28. externa.
7. 9. instinctui.	52. 11. commododq;
7. 21. uerbis credere.	53. 4. probro.
10. 13. reuineas.	53. 13. suauiter.
10. 16. indignatione.	55. 6. sinceritate.
10. 28. commendato.	55. 16. fruëris.
11. 7. quibus ubi.	56. 5. insulm,
12. 24. aucupamur.	57. 23. fruëris.
13. 19. immisceas.	58. 22. prabetis.
13. 24. diabli.	59. 2. indicium.
16. 28. carere.	59. 23. amplectitur
17. 28. animi inconstantia.	59. 27. diuelleris.
18. 18. cum.	60. 5. & in eius
18. 18. dignetur.	60. 16. si Iesum
19. 13. in	60. 20. quarit.
19. 13. uincuntur.	61. 2. consolatio.
20. 1. vna.	61. 5. lachrymis.
20. 1. secum nos.	61. 8. iactura.
20. 18. inflammato.	64. 9. sequeturq;
21. 9. premij.	64. 19. felicitate.
21. 10. commoditatis.	65. 16. sermones.
21. 13. quippe.	65. 28. certè.
22. 6. committe.	66. 20. consolatione.
25. 3. ueliter.	66. 24. incunde.
25. 13. praediuicet.	67. 4. quin hominem.
25. 29. disciplina	67. 14. affecto.
25. 17. externe.	67. 27. age sibi